

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัย เรื่อง

“การติดตามการออกเสียงประชามติ เพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ 2550
ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร”

เสนอต่อ

สถาบันพระปกเกล้า

จัดทำโดย

นายวีระ สมความคิด

สิงหาคม 2550

คำนำ

การออกเสียงประชามติเพื่อพิจารณาเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ที่จัดทำขึ้นโดยสภาร่างรัฐธรรมนูญ นับเป็นปรากฏการณ์ทางการเมืองการปกครองที่สำคัญของประเทศไทย ทั้งนี้เป็นเพราะการออกเสียงประชามติดังกล่าวถือเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองไทย ที่กำหนดให้ประชาชนมาใช้สิทธิในการออกเสียงประชามติเห็นชอบหรือไม่กับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งถือเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ รวมถึงการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของไทยที่คาดว่าจะมีขึ้นภายใน ปี พ.ศ. 2550 ก็จะเป็นการเลือกตั้งระดับชาติครั้งแรก หลังจากมีการทำรัฐประหารของคณะปฏิรูปการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) จึงเป็นโอกาสอันดีที่จะทำการศึกษาความเคลื่อนไหวต่างๆ ทางการเมืองการปกครอง โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ และความเคลื่อนไหวในการรณรงค์เกี่ยวกับการออกเสียงประชามติเพื่อพิจารณาเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบกับรัฐธรรมนูญที่จัดทำขึ้น การดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ตลอดจนศึกษาพฤติกรรมและความเคลื่อนไหวทางการเมืองขององค์กร และกลุ่มการเมืองต่างๆ โดยในการศึกษาจะมุ่งทดสอบประเด็นต่างๆ ของแนวคิดประชาธิปไตยในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภายใต้สถานการณ์ทางการเมืองในปัจจุบัน มุ่งศึกษาความรู้ความเข้าใจ และความเคลื่อนไหวในการรณรงค์เกี่ยวกับการออกเสียงประชามติเพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ โดยอาศัยการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลักในการรวบรวมข้อมูล

นอกจากนี้ยังเป็นการศึกษาแนวทางที่จะนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงให้เป็นกระบวนการที่ส่งเสริมความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตยของประเทศต่อไป

ดังนั้นการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับการออกเสียงประชามติ และความเคลื่อนไหวทางการเมืองในระดับพื้นที่ และการทำความเข้าใจถึงพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนอย่างลึกซึ้ง ปัจจัยที่มีผลต่อการออกไปลงประชามติ และการตัดสินใจรับหรือไม่รับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 จึงนับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการเมืองการปกครองไทยในระบอบประชาธิปไตยต่อไป

สิงหาคม 2550

วีระ สมความคิด

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	จ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา	2
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	2
1.3 สมมติฐานของการศึกษา	2
1.4 ขอบเขตการศึกษา	3
1.5 ระเบียบวิธีการศึกษา	3
1.6 ข้อจำกัดในการทำวิจัย	4
1.7 ระยะเวลาในการศึกษาวิจัย	4
1.8 แผนการดำเนินการ	4
1.9 นิยามศัพท์	5
1.10 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
2.1 แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการออกเสียงประชามติ	6
2.1.1 ความเป็นมาของการลงประชามติ	6
2.1.2 ความหมายของการออกเสียงประชามติ	7
2.1.3 หลักการสำคัญของการออกเสียงประชามติ	9
2.1.4 องค์ประกอบของการออกเสียงประชามติ	10
2.1.5 ประเภทของการออกเสียงประชามติ	11
2.1.6 ข้อดีและข้อเสียของการออกเสียงประชามติ	12
2.2 การออกเสียงประชามติในประเทศไทย	13
2.2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2492	13
2.2.2 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2511	14
2.2.3 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2517	15
2.2.4 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534	15
ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) 2539	
2.2.5 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540	16
2.2.6 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549	17

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.3 การออกเสียงประชามติในต่างประเทศ	21
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	22
บทที่ 3 บทบาทขององค์กรต่าง ๆ ในการลงประชามติ	23
3.1 คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ	23
3.1.1 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ	23
3.1.2 คณะอนุกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ	28
3.2 คณะกรรมการวิสามัญประสานการมีส่วนร่วมและการลงประชามติ	29
3.2.1 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการวิสามัญ ประสานการมีส่วนร่วมและการลงประชามติ	29
3.2.2 คณะอนุกรรมการวิสามัญ ประสานการมีส่วนร่วมและการลงประชามติ	30
3.3 คณะกรรมการยกร่างหลักเกณฑ์วิธีการออกเสียงประชามติ และการออกเสียงประชามติ	30
3.3.1 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการยกร่างหลักเกณฑ์ วิธีการออกเสียงประชามติและการออกเสียงประชามติ	30
3.3.2 คณะอนุกรรมการยกร่างหลักเกณฑ์ วิธีการออกเสียงประชามติและการออกเสียงประชามติ	30
3.4 คณะกรรมการวิสามัญเพื่อให้ข้อเสนอแนะ ประสาน ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนแก่คณะกรรมการการเลือกตั้ง	31
3.4.1 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการวิสามัญเพื่อให้ข้อเสนอแนะ ประสานให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนแก่คณะกรรมการการเลือกตั้ง	31
3.4.2 รายงานคณะอนุกรรมการ	32
3.5 คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.)	32
3.5.1 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.)	32
3.5.2 เจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการออกเสียงประชามติ	34
3.5.3 การดำเนินงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ในการออกเสียงประชามติ	36
3.6 องค์กรพัฒนาเอกชน	37
3.6.1 การดำเนินการของมูลนิธิองค์กรกลางเพื่อประชาธิปไตย	38

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการศึกษา	40
4.1 รัฐธรรมนูญฉบับลงประชามติครั้งแรกของประวัติศาสตร์ชาติไทย	40
4.1.1 ปัจจัยที่เป็นเหตุให้ประชาชนออกเสียงประชามติเห็นชอบ หรือไม่เห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญ	41
4.1.2 ผลการออกเสียงประชามติ	51
4.2 การติดตามการออกเสียงประชามติ	53
บทที่ 5 สรุป และข้อเสนอแนะ	68
5.1 สรุป	68
5.2 ข้อเสนอแนะ	69
บรรณานุกรม	70
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก. รายชื่อคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ	74
ภาคผนวก ข. คณะอนุกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญทั้ง 9 คณะ	76
ภาคผนวก ค. รายชื่อคณะกรรมการวิสามัญประสานการมีส่วนร่วม และการประชามติ	84
ภาคผนวก ง. รายชื่อคณะกรรมการยกร่างหลักเกณฑ์วิธีการออกเสียงประชามติ และการออกเสียงประชามติ	86
ภาคผนวก จ. ตัวอย่างบัตรออกเสียงแสดงประชามติ	87
ภาคผนวก ฉ. รายงานผลการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม จำแนกรายภาค	88
ภาคผนวก ช. รายละเอียดผู้ขอใช้สิทธิออกเสียงประชามตินอกเขตจังหวัด	92

สารบัญตาราง

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	1
ตาราง 1.1 แสดงแผนการดำเนินการ	4
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
ตาราง 2.1 เปรียบเทียบบทบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับต่าง ๆ ถึงปัจจุบัน	18

สารบัญญภาพ

	หน้า
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
รูปที่ 2.1 แสดงกระบวนการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549	26
บทที่ 4 ผลการศึกษา	40
รูปที่ 4.1 แสดงผลการออกเสียงประชามติในพื้นที่ 76 จังหวัดทั่วประเทศ	52

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภายหลังเหตุการณ์รัฐประหาร ในวันที่ 19 กันยายน 2549 และการยกเลิกรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 โดยคณะปฏิรูปการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) ได้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พ.ศ.2549 ขึ้นเพื่อใช้เป็นกฎหมายสูงสุดในการบริหารประเทศ และมีการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี ทำหน้าที่ในการบริหารประเทศ แต่งตั้งสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ทำหน้าที่แทนสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา รวมถึงมีการจัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับถาวรต่อไป

กระบวนการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 ได้กำหนดให้สภาร่างรัฐธรรมนูญต้องจัดทำร่างรัฐธรรมนูญและพิจารณาให้แล้วเสร็จ ภายใน 180 วัน นับแต่วันเปิดประชุมสภาฯ ครั้งแรก หลังจากนั้นต้องเผยแพร่ให้ประชาชนทราบ และจัดให้มีการออกเสียงประชามติ จากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งโดยเสียงข้างมากของผู้มาออกเสียงประชามติ ซึ่งต้องจัดทำไม่เร็วกว่า 15 วัน และไม่ช้ากว่า 30 วัน นับแต่วันที่เผยแพร่ดังกล่าว

การออกเสียงประชามติ เพื่อพิจารณาเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ที่จัดทำขึ้นโดยสภาร่างรัฐธรรมนูญ นับเป็นปรากฏการณ์ทางการเมืองการปกครองที่สำคัญของประเทศไทย ทั้งนี้เป็นเพราะการออกเสียงประชามติดังกล่าวถือเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองไทย ที่กำหนดให้ประชาชนมาใช้สิทธิในการออกเสียงประชามติเห็นชอบหรือไม่กับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งถือเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ รวมถึงการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของไทยที่คาดว่าจะมีขึ้นภายใน ปี พ.ศ. 2550 ก็จะเป็นการเลือกตั้งระดับชาติครั้งแรก หลังจากมีการทำรัฐประหารของคณะปฏิรูปการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) จึงเป็นโอกาสอันดีที่จะทำการศึกษาความเคลื่อนไหวต่างๆ ทางการเมืองการปกครอง โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ และความเคลื่อนไหวในการรณรงค์เกี่ยวกับการออกเสียงประชามติเพื่อพิจารณาเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบกับรัฐธรรมนูญที่จัดทำขึ้น การดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ตลอดจนศึกษาพฤติกรรมและความเคลื่อนไหวทางการเมืองขององค์กร และกลุ่มการเมืองต่างๆ โดยในการศึกษาจะมุ่งทดสอบประเด็นต่างๆ ของแนวคิดประชาธิปไตยในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภายใต้สถานการณ์ทางการเมืองในปัจจุบัน มุ่งศึกษาความ

รู้ความเข้าใจ และความเคลื่อนไหวในการรณรงค์เกี่ยวกับการออกเสียงประชามติเพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ โดยอาศัยการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลักในการรวบรวมข้อมูล

นอกจากนี้ยังเป็นการศึกษาแนวทางที่จะนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงให้เป็นกระบวนการที่ส่งเสริมความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตยของประเทศต่อไป

ดังนั้นการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับการออกเสียงประชามติ และความเคลื่อนไหวทางการเมืองในระดับพื้นที่ และการทำความเข้าใจถึงพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนอย่างลึกซึ้ง ปัจจัยที่มีผลต่อการออกไปลงประชามติ และการตัดสินใจรับหรือไม่รับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 จึงนับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการเมืองการปกครองไทยในระบอบประชาธิปไตยต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบรรยากาศทั่วไป ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และความเคลื่อนไหวของประชาชนต่อการออกเสียงประชามติเพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

2. เพื่อศึกษาถึงประเด็นในร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ที่เป็นที่เหตุให้ประชาชนตัดสินใจออกเสียงประชามติเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

3. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยสำคัญที่เป็นเหตุให้ประชาชนออกมาใช้สิทธิและออกเสียงประชามติเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

4. เพื่อศึกษาถึงบทบาทและความเคลื่อนไหวในการรณรงค์ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการออกเสียงประชามติ ของหน่วยงานภาครัฐ (เช่น คณะกรรมการการเลือกตั้ง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น) และองค์กรเอกชน (เช่น พรรคการเมืองและนักการเมืองในพื้นที่) รวมถึงองค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

5. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาปรับปรุงกระบวนการออกเสียงประชามติ ให้เป็นกระบวนการที่ส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยของประเทศให้เข้มแข็งและยั่งยืน

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

การใช้สิทธิเลือกตั้งของชาวกรุงเทพมหานครที่ผ่านมามีส่วนใหญ่มักจะมีผู้มาใช้สิทธิไม่ถึงร้อยละห้าสิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด แต่การออกเสียงประชามติเพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 คาดว่าจะมีผู้ออกมาใช้สิทธิออกเสียงประชามติเกินกว่าร้อยละห้าสิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด

1.4 ขอบเขตการศึกษา

เป็นการศึกษาบรรยากาศทั่วไป ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และความเคลื่อนไหวของประชาชน คณะกรรมการการเลือกตั้ง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พรรคการเมือง และนักการเมืองในพื้นที่ องค์การเอกชน องค์การสาธารณะ และหน่วยงานภาครัฐ รวมถึงองค์กรอื่น ๆ อาทิ ภาคประชาสังคม องค์การพัฒนาเอกชน ที่เกี่ยวข้องกับการออกเสียงประชามติเพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ หลังจากมีประกาศสภาร่างรัฐธรรมนูญ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการว่าด้วยการเผยแพร่ร่างรัฐธรรมนูญ และการออกเสียงประชามติ พ.ศ.2550 ลงวันที่ 16 มีนาคม 2550 ไปจนถึงช่วงที่มีการกำหนด “วันเผยแพร่” ร่างรัฐธรรมนูญ และ “วันออกเสียง” ประชามติตามประกาศของสภาร่างรัฐธรรมนูญ ตลอดจนหลังจากมีการออกเสียงประชามติให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ทั้งฉบับ

1.5 ระเบียบวิธีการศึกษา

1.5.1 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา มีการเก็บข้อมูลจากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการออกเสียงประชามติเพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วย

- ก. ประชาชน
- ข. คณะกรรมการการเลือกตั้ง
- ค. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
- ง. พรรคการเมืองและนักการเมืองในพื้นที่
- จ. องค์การเอกชน องค์การสาธารณะ อาทิ ภาคประชาสังคม องค์การพัฒนาเอกชน
- ฉ. หน่วยงานภาครัฐ

1.5.2 วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาวิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่มุ่งเน้นศึกษาข้อมูลในเชิงภาพรวม การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีดำเนินการ ดังนี้

1. การศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research)
2. การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
3. การศึกษาวิจัยโดยใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview Technique)

1.5.3 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและการเสนอรายงาน

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาดำเนินการโดยนำข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากการเก็บข้อมูลการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องต่างๆ เช่น การมีส่วนร่วมทางการเมือง, ทฤษฎีเกี่ยวกับการลงประชามติ, วิธีการลงประชามติ, ร่างรัฐธรรมนูญที่ให้มีการลงประชามติ บทความ ความคิดเห็นต่างๆ เกี่ยวกับการลงประชามติ, การสัมภาษณ์อย่างเจาะลึกบุคคลต่างๆ ในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับ

การลงประชามติ รวมถึงการมีส่วนร่วม และสังเกตความเคลื่อนไหวต่าง ๆ เป็นต้น และนำผลที่ได้มา
บรรยายวิเคราะห์ประมวลผล โดยใช้การพรรณนา

โดยนำเสนอผลการศึกษาที่ได้ตามลำดับ ดังนี้

บทที่ 1 บทนำ

บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 บทบาทขององค์กรต่าง ๆ ในการลงประชามติ

บทที่ 4 ผลการศึกษา

บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ

1.6 ข้อจำกัดในการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการทำการศึกษาด้วยเวลาอันจำกัด ดังนั้น ในบางประเด็นจึงไม่ได้ลงลึก
ในรายละเอียดมากนัก

1.7 ระยะเวลาในการศึกษาวิจัย

2 เดือน (กรกฎาคม 2550 – สิงหาคม 2550)

1.8 แผนการดำเนินการ

แผนการดำเนินงาน	ก.ค.	ส.ค.
1. <u>ขั้นเตรียมการวิจัย</u> และออกแบบการวิจัย - กำหนดปัญหาการวิจัย/กำหนดรูปแบบ การวิจัย/เขียนเค้าโครงวิจัย	→	
3. <u>ขั้นดำเนินการวิจัย</u> - ศึกษาเอกสาร/รวบรวมข้อมูล/วิเคราะห์ ข้อมูล - เสนอ/อภิปรายผล	→	→
4. <u>ขั้นนำเสนอผลการวิจัย</u> - เขียนรายงาน/จัดพิมพ์ทำรูปเล่ม		→

ตารางที่ 1.1 แสดงแผนการดำเนินการ

1.9 นิยามศัพท์

การติดตาม หมายถึง การสืบค้น สังเกต เข้าร่วมในการเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการออกเสียงประชามติของหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

การออกเสียงประชามติ หมายถึง การออกเสียงรับหรือไม่รับร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550
ร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 หมายถึง รัฐธรรมนูญฉบับที่ 17 ของไทย

พื้นที่กรุงเทพมหานคร หมายถึง เขตการออกเสียงประชามติจังหวัดกรุงเทพมหานครตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

1.10 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงบรรยากาศทั่วไป ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และความเคลื่อนไหวของประชาชนต่อการออกเสียงประชามติเพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550
2. มีแนวทางในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการออกเสียงประชามติ
3. นำผลการศึกษามาพัฒนาปรับปรุงกระบวนการออกเสียงประชามติ ให้เป็นกระบวนการที่ส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยของประเทศให้เข้มแข็งและยั่งยืน

แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีของนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญต่างๆ และผู้ที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องกับการลงประชามติ ได้แก่ คณะกรรมการการเลือกตั้ง, หน่วยงานภาครัฐ, ประชาชน, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, พรรคการเมืองและนักการเมืองในพื้นที่, องค์กรเอกชน องค์กรสาธารณณะ อาทิ ภาคประชาสังคม องค์กรพัฒนาเอกชน เป็นต้น โดยมีแนวทางที่สนใจศึกษาประกอบด้วย

1. แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการออกเสียงประชามติ
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
3. บทบาทขององค์กรต่างๆ ในการลงประชามติ

เพื่อให้การศึกษานี้ เป็นประโยชน์แก่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ เอกสารงานวิจัย วิทยานิพนธ์ เอกสารที่เกี่ยวข้องต่างๆ เช่น การมีส่วนร่วมทางการเมือง, ทฤษฎีเกี่ยวกับการลงประชามติ, วิธีการลงประชามติ, ร่างรัฐธรรมนูญที่ให้มีการลงประชามติ บทความ ความคิดเห็นต่างๆ เกี่ยวกับการลงประชามติ เป็นต้น ตลอดจนการสัมภาษณ์อย่างเจาะลึกบุคคลต่างๆ ในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการลงประชามติ รวมถึงการมีส่วนร่วม และสังเกตความเคลื่อนไหวของกลุ่มต่างๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการนำไปศึกษา และแก้ไขปัญหาต่อไป ในส่วนของบทบาทขององค์กรต่างๆ ในการลงประชามติ จะกล่าวรายละเอียดต่อไปในบทที่ 3

2.1. แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการออกเสียงประชามติ

2.1.1 ความเป็นมาของการลงประชามติ

สำหรับการลงประชามติเกี่ยวกับการให้สัตยาบันรัฐธรรมนูญ ได้ถูกนำมาใช้ครั้งแรกในมลรัฐ Massachusetts ในปี ค.ศ. 1778 หรือสองร้อยกว่าปีมาแล้ว. ส่วนรูปแบบอื่นๆ เกี่ยวกับการลงประชามติได้ถูกนำมาใช้ครั้งแรกในรัฐบาลท้องถิ่นของสวิสส์ ที่เรียกว่า canton (มีลักษณะเป็นหน่วยการปกครองแยกย่อยลงไปในระดับท้องถิ่น)

การลงประชามติแบบการมีสิทธิ์เลือกได้ถูกนำมาใช้ในหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นของ Sankt Gallen (อยู่ทางตะวันออกเฉียงเหนือของสวิสเซอร์แลนด์) ในปี ค.ศ. 1831, และเริ่มขึ้นใน Vaud (อยู่ทางตอนเหนือของทะเลสาบเจนีวา สวิสเซอร์แลนด์) ในปี ค.ศ. 1845, ส่วนการลงประชามติแบบข้อผูกมัดในรูปแบบสมัยใหม่ได้ริเริ่มขึ้นในท้องถิ่นของ Basel (ซึ่งอยู่ทางตะวันตกเฉียงเหนือของสวิสเซอร์แลนด์) ในปี ค.ศ. 1863

ประสบการณ์ของชาวสวิสส์เกี่ยวกับเครื่องมือหรือสิ่งประดิษฐ์ทางกฎหมายโดยตรงอันนี้ ได้ส่งอิทธิพลในการรับเอามาใช้ และริเริ่มขึ้นด้วยการจัดให้มีการลงประชามติแบบการมีสิทธิเลือกในมลรัฐต่างๆ ของสหรัฐอเมริกา และการปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ. ในส่วนของการลงประชามติแบบข้อผูกมัดในการปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญต่างๆ ในระดับรัฐ ได้รับการนำเสนอโดยสภานิติบัญญัติแห่งรัฐ ซึ่งได้รับเอามาใช้ครั้งแรกโดยมลรัฐ Connecticut ในปี ค.ศ. 1818 และได้กลายเป็นแบบแผนทั่วไปเกี่ยวกับการปรับปรุงแก้ไขรัฐธรรมนูญต่างๆ ระดับรัฐ สำหรับบางรัฐในสหรัฐอเมริกา ต้องการให้มีการลงประชามติในลักษณะข้อผูกมัด ยกตัวอย่างเช่น, ปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องภาษา, และสาระสำคัญบางอย่างที่เกี่ยวข้องกับเรื่องทำนองนี้

โดยหลักการแล้ว ในสหรัฐอเมริกา เครื่องมือทางกฎหมายข้างต้นได้ถูกรับเอามาใช้ในเชิงควบคุมกฎระเบียบและกลไกต่างๆ ของพรรคการเมือง เพื่อให้สภานิติบัญญัติที่มีลักษณะแข็งขันหรือไม่ยืดหยุ่นเพียงพอต้องอ่อนข้อลง โดยการยินยอมให้ประชาชนมีเครื่องมือหรือวิธีการอันหนึ่งที่จะคว่ำหรือล้มล้าง(overrule)กฎหมาย และเริ่มต้นในการตรากฎหมายด้วยเสียงของประชาชน(www. Midnightuniv.org)

2.1.2 ความหมายของการออกเสียงประชามติ

จํานงค์ ทองประเสริฐ (2528) ให้ความหมายของ **ประชามติ** ว่าเป็นคำภาษาอังกฤษ มีใช้อยู่ 2 คำ คือ plebiscite (เพลบ-บิส-ไซด์) กับ referendum (เรฟ-เฟอ-เรน-ดัม) นั้น มีความหมายต่างกัน คือ คำว่า plebiscite พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา ของราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ “ศัพท์บัญญัติ” และ “ความหมาย” ไว้ดังนี้

“การออกเสียงประชามติ การออกเสียงลงมติโดยตรงของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เกี่ยวกับปัญหาที่เกี่ยวข้องกับส่วนรวม โดยเฉพาะปัญหาการแยกรัฐหรือแยกออกจากสังกัดทางการเมือง ประชาชนที่เกี่ยวข้องอาจจะได้รับสิทธิให้ออกเสียงลงมติว่าจะยังคงสังกัดอยู่กับรัฐเดิม แยกตัวเองออกเป็นรัฐอิสระใหม่ หรือเข้าร่วมกับรัฐอื่น”

ส่วนคำว่า Referendum นั้น ในพจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา ท่านมิได้บัญญัติศัพท์ไว้ คงใช้ทับศัพท์ดังนี้

“เรเฟอเรนดัม การให้ประชากรออกเสียงลงคะแนนในปัญหาเกี่ยวกับการร่างกฎหมาย และการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่ได้ผ่านสภานิติบัญญัติแล้ว”

ส่วนในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้เก็บคำว่า “ประชามติ” ไว้เป็นลูกคำของคำว่า “ประชา” และใช้หมายถึงทั้งคำว่า plebiscite และ referendum ในภาษาอังกฤษ ดังนี้

“ประชามติ น. มติของประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศที่แสดงออกในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือที่ใดที่หนึ่ง. (อ. Plebiscite) : มติของประชาชนที่รัฐให้สิทธิออกเสียงลงคะแนนรับรองร่างกฎหมาย

สำคัญที่ได้ผ่านสภานิติบัญญัติแล้ว หรือให้ตัดสินในปัญหาสำคัญในการบริหารประเทศ. (อ. referendum).”

การออกเสียงประชามติ¹ หมายถึง กระบวนการในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อตัดสินใจว่าจะให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบในเรื่องที่มีความสำคัญและมีผลกระทบต่อประโยชน์ได้เสียของประเทศชาติและผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ก่อนที่จะนำมติหรือการตัดสินใจนั้นออกเป็นกฎหมายหรือนำไปปฏิบัติเพื่อบังคับใช้เป็นการทั่วไป

การแสดงประชามติ (<http://th.wikipedia.org/wiki>) คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเข้าในคำเสนอที่ฝ่ายปกครองได้เปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น แต่ความคิดเห็นจะผูกพันหรือไม่ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของฝ่ายปกครอง และกฎหมายบัญญัติ

Laferriere (อ้างในนันทวัฒน์ ปรมาณันท์, 2538 หน้า 13) นักกฎหมายชาวฝรั่งเศสให้คำนิยามของการออกเสียงประชามติว่า การออกเสียงประชามติเป็นกระบวนการที่ประชาชนถูกเรียกให้มาออกเสียงลงคะแนนเพื่อให้ความเห็นหรือเพื่อตัดสินใจต่อกิจการที่ผู้มีอำนาจได้กระทำหรือคาดว่าจะกระทำ

ศ.ดร.สมคิด เลิศไพฑูรย์ (อ้างในกฤษฎ เอื้อวงศ์, 2550 หน้า 2) ให้ความหมายคำว่า “การออกเสียงประชามติ” คือ กระบวนการที่มีขึ้นเพื่อให้ประชาชนซึ่งมีอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ มีส่วนร่วมโดยตรงในการตัดสินใจในการตัดสินใจบางเรื่องบางประการ ร่วมกับผู้แทนราษฎรที่ประชาชนเลือกตั้งเข้าทำหน้าที่ในการบริหารและปกครองประเทศแทนตน

ศ.ดร.นันทวัฒน์ ปรมาณันท์² ให้ความหมายคำว่า “ประชามติ” หมายถึง การนำเรื่องสำคัญบางเรื่องที่เกี่ยวข้องถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชนมาขอความเห็นจากประชาชนหรือให้ประชาชนได้ลงสัตยาบรรณรับรองก่อนจึงจะนำไปออกกฎหมายบังคับใช้

กฤษฎ เอื้อวงศ์ (2550) ให้ความหมายคำว่า “การออกเสียงประชามติ” หมายถึงกระบวนการในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อตัดสินใจว่าจะให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบในเรื่องที่มีความสำคัญและมีผลกระทบต่อประโยชน์ได้เสียของประเทศชาติหรือผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ก่อนที่จะนำมติหรือการตัดสินใจนั้นออกเป็นกฎหมายหรือนำไปปฏิบัติเพื่อบังคับใช้เป็นการทั่วไป

ดร.ปัญญา อุดชาชน (2550) ได้ให้ความหมายว่า การออกเสียงประชามติ ว่าหมายถึงกระบวนการที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น โดยให้ตัดสินใจว่าจะเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบ ซึ่งเป็นการลงมติวินิจฉัยชี้ขาดในเรื่องที่มีผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงการปกครองหรือความมั่นคงของประเทศอย่างยิ่ง

กองบรรณาธิการมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน (www.Midnightuniv.org) ได้นิยามความหมายของ “การลงประชามติ” คือ เครื่องมืออย่างหนึ่งเกี่ยวกับการใช้สิทธิของการเลือกตั้ง ซึ่งบรรดาผู้มีสิทธิ์

¹ เอกสารสาระน่ารู้เรื่อง การออกเสียงประชามติ (เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการออกเสียงประชามติระดับชาติครั้งแรกของประเทศ) สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง <http://www.ect.go.th/>

² อ้างแล้วในกฤษฎ เอื้อวงศ์, 2550 หน้า 2. เรื่องเดียวกัน

ออกเสียงทั้งหลายต่างแสดงความปรารถนาของตน โดยพิจารณาถึงนโยบายของรัฐบาล หรือกฎหมาย ที่ถูกนำเสนอขึ้นมาโดยกลุ่มบุคคลที่มีอำนาจหรือสถานิติบัญญัติ

ปิยบุตร แสงกนกกุล (www.onopen.com) ประชาชาติ³ หรือ référendum คือ การให้ประชาชนใช้สิทธิทางการเมืองเพื่อลงมติว่าเห็นด้วยหรือไม่ในร่างรัฐธรรมนูญ ร่างกฎหมาย หรือ นโยบายสำคัญ

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การออกเสียงประชามติ หมายถึง กระบวนการในการ แสดงความคิดเห็นของประชาชนด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อตัดสินใจว่าจะให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบในเรื่องที่มีความสำคัญและมีผลกระทบต่อประโยชน์ได้เสียของประเทศชาติและผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ก่อนที่จะนำมติหรือการตัดสินใจนั้นออกเป็นกฎหมายหรือนำไปปฏิบัติเพื่อ บังคับใช้เป็นการทั่วไป

2.1.3 หลักการสำคัญของการออกเสียงประชามติ

การออกเสียงประชามติถือเป็นส่วนหนึ่งของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะถือว่าการออกเสียงประชามตินั้นเป็นรูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชนในทางตรงต่อเรื่องต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อประโยชน์ได้เสียของประเทศชาติ หรือผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ทั้งยังถือเป็นการถ่วงดุลอำนาจของฝ่ายปกครองมิให้ดำเนินการใดๆ โดยไม่ฟังเสียงประชาชน ดังนั้น จึงกำหนด หลักการสำคัญของการออกเสียงประชามติไว้ 5 ประการ (กฤษ เอื้องวงศ์, 2550 หน้า 3-12 และเอกสาร สาระน่ารู้เรื่อง การออกเสียงประชามติของคณะกรรมการการเลือกตั้ง) ดังนี้

(1) เรื่องที่จะจัดทำประชามติต้องมีความสำคัญและมีผลกระทบต่อประโยชน์ได้เสียของประเทศชาติหรือผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน ซึ่งหลักการดังกล่าวได้บัญญัติไว้ในบางส่วนไว้ใน มาตรา 214 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ว่า “ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีเห็นว่า ถ้าการในเรื่องใดอาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของประเทศชาติหรือประชาชน นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นของของคณะรัฐมนตรี อาจปรึกษาประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานวุฒิสภาเพื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้มีการออกเสียงประชามติได้”

(2) ข้อความที่จะถามความเห็นต้องมีความชัดเจนเพียงพอที่จะทำให้ผู้มีสิทธิออกเสียงสามารถตัดสินใจว่าจะเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบในเรื่องนั้นๆ เพราะการที่จะได้คำตอบที่ถูกต้องตรงกับความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ข้อคำถามต้องชัดเจน ตรงประเด็น ไม่คลุมเครือ ไม่มีมีลักษณะ ซักงู โน้มน้าว หรือชี้แนะ เป็นต้น

(3) ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการออกเสียงประชามติต้องเปิดโอกาสให้ผู้เห็นชอบหรือไม่เห็นชอบในเรื่องที่จะจัดทำประชามติได้แสดงความคิดเห็นอย่างเท่าเทียมกัน หลักการข้อนี้เป็นเรื่องสำคัญสำหรับการออกเสียงประชามติทุกครั้ง เพราะการตัดสินใจในการออกเสียงประชามติ

³ ตีพิมพ์ครั้งแรก: หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ ฉบับวันที่ 19 กรกฎาคม 2550

ประชาชนต้องมีข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนในทุก ๆ ด้าน โดยข้อมูลนั้นต้องเป็นข้อเท็จจริงที่ไม่แฝงอคติหรือมีสิ่งซ่อนเร้น

(4) ต้องจัดให้มีการลงคะแนนเสียงอย่างอิสระ การลงคะแนนออกเสียงประชามติถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการออกเสียงประชามติ โดยส่วนใหญ่จะมีวิธีการเช่นเดียวกับการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้แทนประเภทต่าง ๆ และหลักการที่เป็นที่ยอมรับทั่วไปในประชาสังคมโลก คือ ต้องเป็นการลงคะแนนเสียงโดยอิสระ และวิธีการที่ถือว่าใกล้เคียงกับวิธีการนี้มากที่สุด คือ การออกเสียงลงคะแนนแบบโดยตรงและลับ

(5) ต้องนำผลของการออกเสียงประชามติไปดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชนผู้มาออกเสียงประชามติ หลักการในข้อนี้ถือเป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการออกเสียงประชามติ คือ เมื่อผลการออกเสียงประชามติของประชาชนผู้มาออกเสียงประชามติเห็นชอบในทางใดทางหนึ่งแล้ว จากนั้นก็เป็นพันธกิจและหน้าที่ของหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่นำผลการออกเสียงประชามตินั้นไปปฏิบัติให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชน

2.1.4 องค์ประกอบของประชามติ

บุญเลิศ ศุภดิลก (2523) ได้สรุปองค์ประกอบสำคัญของประชามติไว้ ดังนี้

1. ปัญหา (Issue) ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเปรียบเสมือนแกนกลางที่ประชามติจะก่อตัวและเปลี่ยนแปลงตามช่วงเวลา โดยปัญหาจะเป็นข้อโต้แย้ง (Conflict) ที่มีความสำคัญในสังคม
2. กลุ่มบุคคล (Publics) เป็นปัจจัยสำคัญของประชามติ ในที่นี้จะจำกัดเฉพาะกลุ่มบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องกับปัญหาเท่านั้น ซึ่งกลุ่มบุคคลต่าง ๆ จะแสดงทัศนคติต่อปัญหาอาจจะเหมือนหรือต่างกันได้
3. ทัศนคติ (Attitude) ซึ่งเป็นสิ่งซ่อนเร้นในตัวของบุคคล เป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับบุคคลในการตัดสินใจในปัญหาที่จะแสดงประชามติในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง
4. การแสดงความคิดเห็น (Expression of person) เป็นการแสดงออกซึ่งทัศนคติในรูปแบบของความเห็น อาจจะแสดงออกได้โดย การพูด การเขียน การแสดงกริยาอาการต่าง ๆ เป็นต้น ไปในทิศทางที่กลุ่มบุคคลมีทัศนคติ
5. จำนวนบุคคล (Number of person) องค์ประกอบสุดท้ายของประชามติคือ จำนวนบุคคล ที่สนใจหรือได้รับผลกระทบจากปัญหา ว่าจำนวนบุคคลส่วนใหญ่ของผู้ที่สนใจหรือได้รับผลกระทบมีทัศนคติในทางใด ซึ่งจะสิ่งชี้วัดความต้องการของบุคคล

2.1.5 ประเภทของการออกเสียงประชามติ

กฤษ เอื้องวงศ์ (2550) แบ่งการออกเสียงประชามติเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. การออกเสียงประชามติแบบบังคับ (Obligatory Referendum or Compulsory Referendum) หมายถึง การออกเสียงประชามติที่เขียนบังคับไว้ในกฎหมายว่า การดำเนินการในเรื่องใด ๆ ต้องจัดให้มีการออกเสียงประชามติเพื่อขอความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบจากประชาชนก่อน และหากเสียงข้างมากให้ความเห็นชอบ จึงสามารถดำเนินการได้
2. การออกเสียงประชามติแบบทางเลือก (Optional Compulsory Referendum) หมายถึง การออกเสียงประชามติที่มีบทบัญญัติเขียนไว้ในกรณีที่เห็นสมควร รัฐอาจจัดให้มีการออกเสียงประชามติ เพื่อรับฟังความเห็นของประชาชนในเรื่องนั้น ๆ ก่อนที่จะดำเนินการ หรือเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าชื่อเพื่อขอให้จัดทำประชามติในเรื่องที่เห็นว่ามีความสำคัญและกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน

กองบรรณาธิการมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน (www.Midnightuniv.org) เห็นว่าการลงประชามตินั้นมีอยู่ด้วยกันหลากหลายรูปแบบ กล่าวคือ การลงประชามติอาจเป็นเรื่องของข้อผูกมัด (Obligatory) หรือเป็นเรื่องของการมีสิทธิ์เลือก (Optional) ก็ได้ ดังนี้

1. ภายใต้รูปแบบการลงประชามติแบบข้อผูกมัด บทบัญญัติแห่งกฎหมายหรือรัฐธรรมนูญจะเรียกร้องปฏิบัติการทางกฎหมายบางอย่าง โดยการอ้างถึงเสียงของประชาชนในการให้การยอมรับหรือปฏิเสธบางสิ่งบางอย่างที่มีความสำคัญ ยกตัวอย่างเช่น การแก้ไขหรือปรับปรุงรัฐธรรมนูญที่ถูกเสนอโดยสภานิติบัญญัติในรัฐต่างๆ ส่วนใหญ่ของสหรัฐอเมริกา ซึ่งต้องเคารพต่อเสียงของการลงประชามติ
2. ภายใต้การลงประชามติแบบการมีสิทธิ์เลือกของประชาชน ในเรื่องของกฎหมายที่ได้รับการผ่านโดยสภานิติบัญญัติ กรณีนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับการที่ผู้มีสิทธิ์ออกเสียงจำนวนหนึ่งตามที่กำหนด ได้มีการร้องเรียนขอให้มีการลงประชามติ โดยปฏิบัติการต่างๆ เหล่านี้บรรดากฎหมายที่ได้รับการผ่านโดยสภานิติบัญญัติอาจถูกล้มล้างด้วยมติมหาชนได้

การลงประชามติแบบข้อผูกมัดและแบบการมีสิทธิ์เลือกนี้ ได้รับการจำแนกให้แตกต่างจากการลงประชามติแบบสมัครใจ ซึ่งสภานิติบัญญัติยอมตามผู้มีสิทธิ์ออกเสียงทั้งหลาย ในการตัดสินใจเกี่ยวกับประเด็นข้อกฎหมายที่สำคัญ หรือเป็นการทดสอบความเห็นของสาธารณชน โดยผ่านการริเริ่มดังกล่าว ผู้มีสิทธิ์ออกเสียงจำนวนหนึ่ง อาจร้องเรียนเพื่อขอเสียงของประชาชนในกฎหมายที่มีการนำเสนอ หรือการปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้อาจเป็นไปโดยตรง (ข้อเสนอที่ได้รับการสนับสนุนโดยจำนวนผู้มีสิทธิ์ออกเสียงที่ได้รับการยอมรับโดยตรงจากเสียงของประชาชนในการตัดสินใจ) หรือโดยทางอ้อม (ข้อเสนอที่ได้รับการยอมรับโดยสภานิติบัญญัติ) ก็ได้

สีดา สอนศรี (www.matichon.go.th) จำแนกการลงประชามติไว้ด้วยกัน 2 แบบ

1. คือการลงประชามติรับร่างรัฐธรรมนูญ กฎหมาย หรือนโยบายที่สำคัญที่ผ่านสภามาแล้ว และ
2. การลงประชามติต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่รัฐบาลต้องการดำเนินการ หรือมติต่อผู้นำในบางครั้งที่การลงประชามติทั้ง 2 แบบ จะถูกรวมด้วยกัน

2.1.6 ข้อดีและข้อเสียของการออกเสียงประชามติ

การออกเสียงประชามตินั้นมีทั้งข้อดีและข้อเสีย ซึ่งขึ้นอยู่กับเจตนารมณ์ของผู้จัดทำมีการออกเสียงประชามติ รวมถึงสถานการณ์แวดล้อมในขณะนั้น (กฤษ เอื้องวงศ์, 2550 หน้า 13-16)

(1) ข้อดีของการออกเสียงประชามติ

1. การออกเสียงประชามติเป็นรูปแบบหนึ่งของประชาธิปไตยทางตรงที่ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจในเรื่องที่มีความสำคัญและกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของตนเองได้
2. การออกเสียงประชามติเป็นการสร้างความชอบธรรมให้กับแนวนโยบายของรัฐหรือการออกกฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติ
3. การออกเสียงประชามติถือเป็นกลไก “การห้ามล้อ” หรือเป็นการถ่วงดุลอำนาจขององค์กรหรือสถาบันที่เป็นตัวแทนของประชาชน
4. การออกเสียงประชามติเป็นทางออกให้กับสังคมในกรณีที่เกิดความคิดเห็นขัดแย้งกัน และไม่อาจหาข้อยุติใดๆ ได้
5. การออกเสียงประชามติเป็นกระบวนการในการศึกษาเรียนรู้ทางการเมืองให้แก่ประชาชน

(2) ข้อเสียของการออกเสียงประชามติ

1. การออกเสียงประชามติในบางกรณีอาจถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างความชอบธรรมแนวนโยบายของรัฐหรือผู้มีอำนาจในขณะนั้น
2. การออกเสียงประชามติบางเรื่องมีความสลับซับซ้อนยากต่อการทำความเข้าใจกับประชาชนในระยะเวลาอันสั้นให้สามารถตัดสินใจได้
3. การออกเสียงประชามติ ซึ่งถือเป็นหลักเสียงข้างมากเป็นสำคัญ อาจทำให้เสียงข้างน้อยถูกละเลย

4. การออกเสียงประชามติในบางกรณีอาจทำให้เกิดความแตกแยกภายในสังคม โดยเฉพาะการรณรงค์แสดงความเห็นของทั้งสองฝ่าย
5. การออกเสียงประชามติในบางครั้ง การตัดสินใจของประชาชนอาจไม่ได้คำนึงถึงเหตุและผล แต่ตัดสินใจไปตามสถานการณ์
6. การออกเสียงประชามติอาจทำให้การดำเนินงานที่สำคัญบางประการต้องล่าช้าออกไป เนื่องจากต้องใช้เวลาในการออกเสียงประชามติ
7. การออกเสียงประชามติ บางกรณีผู้มีสิทธิออกเสียงลงคะแนนตามความรู้ที่มีต่อรัฐ หรือผู้จัดให้มีการออกเสียง โดยไม่คำนึงถึงสาระของเรื่องที่จัดให้มีการออกเสียงนั้น ๆ

2.2. การออกเสียงประชามติในประเทศไทย

การออกเสียงประชามติในประเทศไทย ได้มีการนำเอากระบวนการให้ประชาชนออกเสียงประชามติมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญของไทย รวม 5 ฉบับ ได้แก่ รัฐธรรมนูญฉบับปี 2492 รัฐธรรมนูญฉบับปี 2511 รัฐธรรมนูญฉบับปี 2517 รัฐธรรมนูญฉบับปี 2534 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2539) รัฐธรรมนูญฉบับปี 2540 และรัฐธรรมนูญชั่วคราวฉบับ 2549 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2492

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 มีจำนวน 188 มาตรา ประกาศและบังคับใช้เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2492 และถูก "ฉีกทิ้ง" เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2494 โดยการรัฐประหารของคณะรัฐประหาร ซึ่งมี พล.อ. ผิน ชุณหะวัณ ผู้บัญชาการทหารบกเป็นหัวหน้า รวมอายุการประกาศและบังคับใช้ 2 ปี 8 เดือน 6 วัน (รัฐธรรมนูญ และกฎหมายเลือกตั้ง, www.caravanonzon.com/) (สารานุกรม รัฐธรรมนูญของไทย ตั้งแต่ปี 2475 – ปัจจุบัน, <http://phetchaburi.go.th>)

รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีหลักการการและกลไกในการปกครองประเทศคล้ายคลึงกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2489 โดยคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้พิจารณาเห็นว่า หากไม่เกี่ยวกับกรณียั้งกฎหมาย ควรให้มีการขอประชามติจากประชาชนได้กรณีเดียว คือ การแก้ไขรัฐธรรมนูญ ซึ่งหลาย ๆ ประเทศใช้กันอยู่ บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการออกเสียงประชามติปรากฏอยู่ในหมวด 10 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา 173 ถึงมาตรา 176

กระบวนการออกเสียงประชามติที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2492 ประชาชนออกเสียงแสดงประชามติได้เฉพาะการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเท่านั้น กล่าวคือ เมื่อรัฐสภาได้ออกเสียงให้ความเห็นชอบต่อร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมแล้ว ขั้นตอนต่อมาคือจะต้องนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายต่อพระมหากษัตริย์ และเมื่อพระมหากษัตริย์ทรงรับร่างรัฐธรรมนูญนั้นไว้แล้วตาม มาตรา 173 (7) หากพระมหากษัตริย์ทรงดำริเห็นว่าร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่ได้นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายนั้นมี

สาระสำคัญที่กระทบถึงประโยชน์ได้เสียสำคัญของประเทศหรือของประชาชน และทรงพระราชดำริเห็นสมควรให้ประชาชนทั้งประเทศได้วินิจฉัย พระมหากษัตริย์ทรงมีพระราชอำนาจตาม มาตรา 174 ที่จะให้ประชาชนทั่วประเทศได้ออกเสียงประชามติว่าเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบต่อร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม นั้น เพื่อให้พระมหากษัตริย์ทรงมีพระราชอำนาจเด็ดขาดในการทรงตราพระราชกฤษฎีกาให้ประชาชนออกเสียงประชามติ มาตรา 174 จึงกำหนดให้ประธานองคมนตรีเป็นผู้ลงนามสนองพระบรมราชโองการ

ส่วนผลของการออกเสียงประชามติ ตามบทบัญญัติ มาตรา 175 ได้กำหนดเอาเสียงข้างมากของประชาชนเป็นประชามติ ซึ่งก็คือเสียงข้างมากของประชาชนทั้งหมดที่มาออกเสียง ไม่รวมถึงประชาชนที่มีสิทธิออกเสียงแต่ไม่มาลงคะแนนเสียง โดยในการให้ประชาชนออกเสียงประชามตินั้นกำหนดให้ประชาชนลงคะแนนเสียงได้เพียง 2 ทางเลือก คือ เห็นชอบหรือไม่เห็นชอบต่อร่างรัฐธรรมนูญเท่านั้น ประชาชนไม่สามารถเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมได้ ดังนั้น ในการออกเสียงเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบต่อรัฐธรรมนูญนั้นจะต้องเห็นชอบด้วยหรือไม่เห็นชอบด้วยทั้งฉบับเท่านั้น จะเห็นชอบเพียงบางส่วนไม่ได้

ในส่วนของผู้มีสิทธิออกเสียงแสดงประชามตินั้น มาตรา 176 ได้กำหนดให้ผู้ออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้มีสิทธิออกเสียงแสดงประชามติ ซึ่งบุคคลใดจะเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้นั้นตาม มาตรา 88 แห่งรัฐธรรมนูญฉบับปี 2492

แต่ตลอดอายุของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็ได้มีการนำเอาบทบัญญัติเกี่ยวกับการขอประชามติจากประชาชนมาใช้ (นันทวัฒน์ พรหมานันท์ : 2545 หน้า 6-19)

2.2.2 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2511

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 มีจำนวน 183 มาตรา ประกาศและบังคับใช้เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2511 และถูก "ฉีกทิ้ง" เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2514 โดยการรัฐประหารของคณะรัฐประหาร ซึ่งจอมพลถนอมกิตติขจร ผู้บัญชาการทหารสูงสุดเป็นหัวหน้า เป็นรัฐธรรมนูญ ที่ใช้เวลาในการร่างยาวนานถึง 9 ปี 4 เดือน 20 วัน (รัฐธรรมนูญและกฎหมายเลือกตั้ง, www.caravanonzon.com/) (สารานุกรม รัฐธรรมนูญของไทย ตั้งแต่ปี 2475 – ปัจจุบัน, <http://phetchaburi.go.th>)

แต่มีอายุในการประกาศและบังคับใช้เพียง 3 ปี 4 เดือน 27 วัน รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้้นำเรื่องการให้สิทธิออกเสียงประชามติมาบัญญัติไว้ใน มาตรา 169 ถึง 172 ในหมวดของการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ซึ่งมีหลักเกณฑ์และวิธีการเช่นเดียวกับการให้ประชาชนออกเสียงประชามติที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2492 เพราะสภาร่างรัฐธรรมนูญได้ยึดเอาแนวทางของรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2492 เป็นแนวทางในการร่างบทบัญญัติดังกล่าว

ผลของการออกเสียงประชามตินั้น การออกเสียงเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบด้วยร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 172 กำหนดให้เอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ คือเสียงข้างมากมากของประชาชนที่มีสิทธิออกเสียงประชามติและได้มาลงคะแนนเสียง ไม่รวมถึงผู้มีสิทธิในการออกเสียงแต่ไม่มาลง

คะแนนเสียง หากประชาชนที่มาลงคะแนนเสียงเห็นชอบมากกว่าที่ลงคะแนนเสียงไม่เห็นชอบ ก็ถือว่า มีมติเห็นชอบด้วยร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมนี้

รัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2511 ก็เช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2492 คือ ตลอดอายุ การบังคับใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังไม่เคยจัดให้ประชาชนออกเสียงประชามติแต่อย่างใด (นันทวัฒน์ ปรมาณันท์ : 2545 หน้า 19-26)

2.2.3 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2517

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 มีจำนวน 238 มาตรา ประกาศและ บังคับใช้เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2517 และถูก "ฉีกทิ้ง" เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2519 โดยการรัฐประหารของ "คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน" ซึ่งมี พล.ร.อ. สฤษดิ์ ชลออยู่ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด และผู้บัญชาการ ทหารเรือเป็นหัวหน้า รวมอายุการประกาศและบังคับใช้ 2 ปี (รัฐธรรมนูญและกฎหมายเลือกตั้ง, www.caravanonzon.com/) (สาระนำรัฐ รัฐธรรมนูญ ของไทย ตั้งแต่ปี 2475 — ปัจจุบัน, <http://phetchaburi.go.th>)

ในการร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2517 คณะอนุกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญได้นำเอารัฐธรรมนูญ ฉบับปี พ.ศ. 2511 มาเป็นต้นแบบในการยกร่าง ดังนั้น จึงได้มีการนำเอาบทบัญญัติเรื่องการให้ ประชาชนออกเสียงแสดงประชามติต่อร่างรัฐธรรมนูญซึ่งอาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียสำคัญของ ประเทศหรือประชาชนมากกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญด้วย โดยการออกเสียงประชามติได้นำมาบัญญัติ ไว้ในหมวด 11 มาตรา 228 ถึง มาตรา 231 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนั้นมีลักษณะเช่น เดียวกับการออกเสียงประชามติที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2511 และรัฐธรรมนูญ ฉบับปี พ.ศ. 2492 แต่กระบวนการออกเสียงประชามติตามรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2517 นี้ มี ความเป็นรูปธรรมมากกว่ากระบวนการตามรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2511 และรัฐธรรมนูญฉบับ ปี พ.ศ. 2492 เนื่องจากได้มีการยกกฎหมายว่าด้วยการให้ประชาชนออกเสียงประชามติตาม มาตรา 230 วรรค 2 แห่งรัฐธรรมนูญ เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการที่สำคัญในการออกเสียง ประชามติ

แต่อย่างไรก็ตามในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการออกเสียงประชามติก็ยังไม่มีการนำกระบวนการดัง กล่าวมาใช้เช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญทั้ง 2 ฉบับแรก (นันทวัฒน์ ปรมาณันท์ : 2545 หน้า 26-32)

2.2.4 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2534 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) 2539

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2539 มีจำนวน 233 มาตราประกาศใช้เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2534 และได้ยกเลิกเมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2540 โดยได้ตรารัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 (รัฐธรรมนูญและกฎหมายเลือกตั้ง,

www.caravanonzon.com/) (สารานุกรม รัฐธรรมนูญของไทย ตั้งแต่ปี 2475 – ปัจจุบัน, <http://phetchaburi.go.th>)

รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้้นำเรื่องการให้ประชาชนออกเสียงประชามติกลับมาบัญญัติไว้อีกครั้ง แต่ในฉบับนี้มีความแตกต่างจากบทบัญญัติเรื่องการออกเสียงประชามติที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ 3 ฉบับข้างต้น กล่าวคือ การออกเสียงประชามติตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ เป็นเงื่อนไขในการพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญของรัฐสภาที่กำหนดไว้เฉพาะกรณีที่รัฐสภาไม่ให้ความเห็นชอบในร่างรัฐธรรมนูญ เท่านั้นจึงจะเป็นเหตุให้ประชาชนออกเสียงประชามติได้

สำหรับผลของการออกเสียงประชามติ หากผลปรากฏว่าประชาชนโดยเสียงข้างมากเห็นชอบด้วยร่างรัฐธรรมนูญ ให้ประธานรัฐสภานำร่างรัฐธรรมนูญขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย แต่ถ้าเสียงข้างมากไม่เห็นชอบด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญหรือมีผู้มาใช้สิทธิออกเสียงประชามติเป็นจำนวนไม่ถึงหนึ่งในห้าของจำนวนผู้มีสิทธิออกเสียงประชามติให้ร่างรัฐธรรมนูญนั้นตกไป

ซึ่งกระบวนการออกเสียงประชามติในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็ยังไม่มีการนำมาใช้ เนื่องจากมิได้เข้าเงื่อนไขที่รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 6 กำหนด คือ เฉพาะกรณีที่สภาไม่ให้ความเห็นชอบเท่านั้นจึงนำร่างรัฐธรรมนูญมาให้ประชาชนออกเสียงประชามติ (นันทวัฒน์ ประมานันท์ : 2545 หน้า 32-36)

2.2.5 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มีจำนวน 336 มาตรา ประกาศใช้เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2540 โดยเป็นรัฐธรรมนูญ ที่ร่างโดย สภาร่างรัฐธรรมนูญ ที่มาจาก การเลือกตั้ง (รัฐธรรมนูญและกฎหมายเลือกตั้ง, www.caravanonzon.com/) (สารานุกรม รัฐธรรมนูญของไทย ตั้งแต่ปี 2475 – ปัจจุบัน, <http://phetchaburi.go.th>)

รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้บัญญัติมีส่วนที่เกี่ยวกับการกำหนดให้ประชาชนออกเสียงประชามติที่มีความเกี่ยวข้องกับขั้นตอนในการยกร่างรัฐธรรมนูญ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนแรกคือ ขั้นตอนของคณะทำงานยกร่างรัฐธรรมนูญ ขั้นตอนที่สอง คือ ขั้นตอนของคณะกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ ขั้นตอนที่สาม คือ ขั้นตอนการพิจารณาของสภาร่างรัฐธรรมนูญ และขั้นตอนสุดท้ายคือ บทบัญญัติเกี่ยวกับการออกเสียงประชามติ ที่ปรากฏอยู่ในมาตรา 214 แห่งรัฐธรรมนูญ แต่ไม่ได้บัญญัติไว้ชัดเจนว่า เหตุที่จะต้องมีการออกเสียงประชามติจะต้องเป็นเรื่องใดบ้าง เพียงแต่บัญญัติไว้ว่าหากถึงเหตุ “อาจ” ขอให้มีการแสดงประชามติ คือ ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีเห็นว่ากิจการในเรื่องใดอาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของประเทศชาติหรือประชาชน เนื่องจากไม่มีการให้คำจำกัดความที่แน่ชัดถึงเหตุที่จะมีการออกเสียงแสดงประชามติ

ดังนั้น การจะชี้ชัดว่ากิจการในเรื่องใดอาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของประเทศชาติหรือประชาชนจึงเป็นดุลยพินิจของคณะรัฐมนตรีตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 214 กล่าวคือ หากคณะรัฐมนตรีเห็นว่ากิจการใดจะกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของประเทศชาติหรือประชาชน คณะรัฐมนตรีสามารถนำกิจการนั้นมาปรึกษาประชาชนได้ด้วยการประกาศให้มีการออกเสียงประชามติทั่วประเทศ

แต่อย่างไรก็ตามผลของการออกเสียงประชามติไม่ผูกพันรัฐบาลที่จะต้องปฏิบัติตาม เพราะรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ให้ผลของการออกเสียงประชามติเป็นเพียงการให้คำปรึกษาแก่คณะรัฐมนตรีเท่านั้น (นันทวัฒน์ ประมานันท์ : 2545 หน้า 36-43)

2.2.6 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) 2549

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) 2549 มีจำนวน 39 มาตรา ประกาศใช้เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2549 โดยเป็นรัฐธรรมนูญที่มาจากคณะรัฐประหารโดยการนำของพลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน ผบ.ทบ. นามหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) และเปลี่ยนชื่อเป็นคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.)

รัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นเพียงรัฐธรรมนูญชั่วคราว และจะยกเลิกเมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 (มาตรา 294 แห่งรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550) โดยได้บัญญัติเรื่องการออกเสียงประชามติไว้ในบทบัญญัติมาตรา 29 มาตรา 31 และมาตรา 32 กล่าวคือ กรณีที่สภาร่างรัฐธรรมนูญได้จัดทำร่างรัฐธรรมนูญเสร็จแล้ว ให้เผยแพร่ให้ประชาชนทราบและจัดให้มีการออกเสียงประชามติว่าจะเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ

ซึ่งกระบวนการออกเสียงประชามติในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ถือว่าเป็นฉบับแรกของประเทศไทย ที่ได้นำกระบวนการออกเสียงประชามติมาใช้ให้ประชาชนออกเสียงรับหรือไม่รับร่างรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2550

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบบทบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับต่าง ๆ ถึงปัจจุบัน

รัฐธรรมนูญฉบับ... พ.ศ....	มาตรา	เหตุในการจัดทำประชามติ	การกำหนดวันออกเสียง	ผลการออกเสียง
2492 2511 2517	173- 176 169- 172 228- 231	กรณีมีการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญและพระมหากษัตริย์ทรงเห็นว่า ประเด็นที่แก้ไขเพิ่มเติมนั้นอาจกระทบต่อประโยชน์ได้เสียสำคัญของประเทศไทยหรือประชาชนอาจจัดให้มีการออกเสียงประชามติว่าเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญนั้น	ภายใน 90 วัน นับจากวันที่มีพระราชกฤษฎีกาหรือวันที่มีประกาศพระบรมราชโองการให้มีการออกเสียงประชามติ	หากเสียงข้างมากของประชาชนที่มาออกเสียงเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญพระมหากษัตริย์จะได้ทรงลงพระปรมาภิไธยภายใน 30 วัน นับแต่วันประกาศผลประชามติ ถ้าไม่มีเสียงข้างมากเป็นประชามติเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญก็ให้ร่างรัฐธรรมนูญนั้นตกไป
2534 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) 2539	211 ปณรต โสฬส	กรณีที่สภาร่างรัฐธรรมนูญได้จัดทำร่างรัฐธรรมนูญนำเสนอต่อรัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบหากมีคะแนนเสียงให้ความเห็นชอบไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาให้ดำเนินการจัดให้มีการออกเสียงประชามติว่าเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญที่สภาร่างรัฐธรรมนูญเสนอ	วันออกเสียงต้องไม่ก่อน 90 วัน แต่ไม่ช้ากว่า 120 วัน นับแต่วันที่ประธานรัฐสภาประกาศให้มีการออกเสียงประชามติ	หากปรากฏว่าประชาชนโดยเสียงข้างมากเห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญให้ประธานรัฐสภาทูลเกล้าถวาย เพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยและประกาศใช้ แต่ถ้ามีเสียงข้างมากไม่เห็นชอบหรือมีผู้มาใช้สิทธิออกเสียงเป็นจำนวนไม่ถึงหนึ่งในห้าของจำนวนผู้มีสิทธิออกเสียง ให้ร่างรัฐธรรมนูญนั้นตกไป

รัฐธรรมนูญ	มาตรา	เหตุในการจัดทำ	การกำหนดวันออก	ผลการออกเสียง
------------	-------	----------------	----------------	---------------

ฉบับ... พ.ศ....		ประชาติ	เสียง	
2540	214	กรณีที่คณะรัฐมนตรีเห็นว่ากิจการในเรื่องใดอาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของประเทศชาติ หรือประชาชน นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีอาจปรึกษาสภาผู้แทนราษฎร และประธานวุฒิสภา เพื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้มีการออกเสียงประชามติได้	วันออกเสียงต้องไม่ก่อน 90 วัน แต่ไม่ช้ากว่า 120 วัน นับแต่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา	หากผลปรากฏว่ามีผู้มาใช้สิทธิออกเสียงเป็นจำนวนไม่มากกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนผู้มีสิทธิออกเสียงให้ถือว่าประชาชนโดยเสียงข้างมากไม่เห็นชอบ แต่ถ้ามีผู้มาใช้สิทธิออกเสียงมากกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนผู้มีสิทธิออกเสียง และปรากฏว่าผู้มีสิทธิออกเสียงประชามติโดยเสียงข้างมากให้ความเห็นชอบ ให้ถือว่าประชาชนโดยเสียงข้างมากเห็นชอบ การออกเสียงประชามติให้มีผลเป็นเพียงการให้คำปรึกษาแก่คณะรัฐมนตรีในเรื่องนั้น
2549	29,31 และ 32	กรณีที่สภาร่างรัฐธรรมนูญได้จัดทำร่างรัฐธรรมนูญเสร็จแล้ว ให้เผยแพร่ให้ประชาชนทราบและจัดให้มีการออกเสียงประชามติว่าจะเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ	วันออกเสียงต้องไม่เร็วกว่า 15 วัน และไม่ช้ากว่า 30 วัน นับแต่วันที่เผยแพร่ร่างรัฐธรรมนูญ	ถ้าประชาชนเสียงข้างมากของผู้มาออกเสียงเห็นชอบให้นำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่มาใช้บังคับ แต่ถ้าเสียงข้างมากไม่เห็นชอบให้คณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติประชุมร่วมกับคณะรัฐมนตรีเพื่อนำรัฐธรรมนูญที่เคย
รัฐธรรมนูญฉบับ...	มาตรา	เหตุในการจัดทำประชามติ	การกำหนดวันออกเสียง	ผลการออกเสียง

พ.ศ....				
				ประกาศใช้บังคับมาแล้ว ฉบับใดฉบับหนึ่งมาปรับ ปรุงให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน นับแต่วันออกเสียง และนำขึ้นทูลเกล้าเพื่อ ประกาศใช้เป็นรัฐธรรมนูญ

ที่มา : รวมรัฐธรรมนูญแห่งชาติอาณาจักรไทย 2475-2549 : สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการ
สภาผู้แทนราษฎร

2.3 การออกเสียงประชามติในต่างประเทศ

ในประเทศฝรั่งเศส สมัยที่เกิดวิกฤตแอลจีเรีย และความไร้เสถียรภาพของรัฐบาลในสมัยสาธารณรัฐที่ 4 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติเรียกให้นายพล ชาร์ลส์ เดอ โกลล์ กลับมาเป็นผู้นำเพื่อนำพาฝรั่งเศสให้พ้นจากวิกฤต ในส่วนของการปฏิรูปสถาบันการเมืองนายพล เดอ โกลล์ ได้จัดให้มีการร่างรัฐธรรมนูญใหม่ และให้นำร่างรัฐธรรมนูญไปลงประชามติในปี 1958 ผลปรากฏว่ามีผู้มาใช้สิทธิถึงร้อยละ 84.6 มีผู้ให้ความเห็นชอบถึงร้อยละ 79.25 เมื่อเสียงเห็นชอบในการลงประชามติท่วมท้นขนาดนี้ จึงเท่ากับว่าการลงประชามติในครั้งนั้นเป็นทั้งการลงประชามติรับร่างรัฐธรรมนูญ และเป็นทั้งการลงประชามติยอมรับในตัวของนายพล เดอ โกลล์ ในฐานะผู้นำการร่างรัฐธรรมนูญ ไปในตัวด้วย หรือกรณีล่าสุด เมื่อ 29 พฤษภาคม 2005 ประชาชนชาวฝรั่งเศสลงประชามติไม่รับร่างธรรมนูญยุโรป ด้วยเหตุผลส่วนหนึ่ง คือ ความนิยมของรัฐบาลในขณะนั้นตกต่ำลงอย่างมาก เมื่อรัฐบาลเป็นผู้ริเริ่มให้มีการลงประชามติเรื่องธรรมนูญยุโรป ประชาชนส่วนหนึ่ง จึงตัดสินใจไม่รับร่างธรรมนูญยุโรป เพื่อแสดงออกให้เห็นถึงการไม่ยอมรับและลงโทษรัฐบาลในขณะนั้น (ปิยบุตร แสงกนกกุล, www.onopen.com)

สำหรับประเทศในเอเชียแล้ว ประเทศแรกที่ทำเนิการลงประชามติ คือ ฟิลิปปินส์ ในปี 1935 (พ.ศ. 2478) ฟิลิปปินส์ได้ให้ประชาชนลงประชามติจนถึงปัจจุบันเป็นจำนวน 12 ครั้ง คือปี ค.ศ. 1935, 1937, 1947, 1973 (2 ครั้ง), 1975, 1976, 1977, 1981 (2 ครั้ง), 1984, 1987 ทั้ง 12 ครั้งนี้ มีการลงประชามติเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ 3 ครั้ง (1935, 1973, 1986) นอกจากนั้น เป็นการลงประชามติต่อสิทธิชาวอเมริกันที่อยู่ในฟิลิปปินส์ กฎหมายการปกครองท้องถิ่น การประกาศกฎอัยการศึก การอนุญาตให้มาร์กอสอยู่ในอำนาจต่อไป การแก้ไขรัฐธรรมนูญสมัยมาร์กอส ซึ่งแต่ละครั้งได้คะแนนเสียง 80% ขึ้นไป

สำหรับประเทศเอเชียอื่น ๆ เช่น เวียดนาม การลงมติขับไล่เบาใต้ (1955) กัมพูชา การยอมรับสีหนุ และการประกาศเอกราช (1955) การยอมรับสีหนุและนโยบาย (1960) การยอมรับรัฐธรรมนูญ และยอมรับลอนนอล (1972) พม่า การรับรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ (1973) เกาหลี การรับรัฐธรรมนูญ (1962, 1972, 1975, 1980) ศรีลังกา การขยายวาระของรัฐสภาต่อไปอีก 6 ปี (1982) เป็นต้น (สีดา สอนศรี www.matichon.go.th)

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นันทวัฒน์ ปรมานันท์ (2538) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ระบบการออกเสียงแสดงประชามติ (referendum)” สรุปว่า การออกเสียงประชามติเป็นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในประเด็นต่าง ๆ โดยตรงของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งหลายประเทศทั้งในแถบเอเชีย และยุโรป ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่าประเทศไทยเหมาะสมกับระบบการออกเสียงประชามติแบบบังคับมากที่สุด คือ เป็นการออกเสียงประชามติที่เขียนบังคับไว้ในกฎหมายว่าการดำเนินการในเรื่องใด ๆ ต้องจัดให้มีการออกเสียงประชามติเพื่อขอความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบจากประชาชนก่อน มากกว่าการออกเสียงประชามติแบบทางเลือกที่การออกเสียงประชามติที่มีบทบัญญัติเขียนไว้ว่าในกรณีที่เห็นสมควร รัฐอาจจัดให้มีการออกเสียงประชามติ เพื่อรับฟังความเห็นของประชาชนในเรื่องนั้น ๆ

นันทวัฒน์ ปรมานันท์ (2545) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การออกเสียงประชามติที่ขัดหรือแย้งรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540” พบว่า การปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ใช้วิธีปกครอง “โดยประชาชนเพื่อประชาชน” จากการศึกษาพบว่า ประเทศไทยมีการบัญญัติเรื่องของการออกเสียงประชามติไว้ในรัฐธรรมนูญ 5 ฉบับ ได้แก่ ฉบับปี พ.ศ. 2492 ฉบับปี พ.ศ. 2511 ฉบับปี พ.ศ. 2517 ฉบับปี พ.ศ. 2534 (แก้ไขเพิ่มเติม 2539) ฉบับปี พ.ศ. 2540 แต่ไม่ว่าจะเป็นฉบับใด ประเทศไทยก็ยังไม่มีการนำระบบการออกเสียงมาปฏิบัติจริง

บทที่ 3

บทบาทขององค์กรต่าง ๆ ในการลงประชามติ

ในกระบวนการจัดทำประชามติครั้งแรกของประเทศไทย มีองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการออกเสียงประชามติอยู่ 3 องค์กร ด้วยกัน คือ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการหลายคณะ (คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการวิสามัญประสานการมีส่วนร่วม และการประชามติ คณะกรรมการยกร่างหลักเกณฑ์วิธีการออกเสียงประชามติ และการออกเสียงประชามติ คณะกรรมการวิสามัญเพื่อให้ออกเสนอแนะ ประสาน ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนแก่คณะกรรมการการเลือกตั้ง) คณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งในทันทันนี้ผู้ศึกษาได้รวมองค์กรพัฒนาเอกชนเข้าไว้ด้วย เนื่องจากเป็นองค์กรที่มีบทบาทในเรื่องที่เกี่ยวกับกิจกรรมของคณะกรรมการการเลือกตั้ง องค์กรทั้ง 3 องค์กรมีบทบาทหน้าที่ดังต่อไปนี้

3.1 คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ⁴

3.1.1 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ

ด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 มาตรา 25 ได้บัญญัติให้ในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ให้สภาร่างรัฐธรรมนูญแต่งตั้งคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญขึ้นคณะหนึ่ง ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นหรือมิได้เป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญที่ได้รับการคัดเลือกตามมติของสภาร่างรัฐธรรมนูญจำนวนสี่สิบห้าคน และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นหรือมิได้เป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญจำนวนสิบคนตามคำแนะนำของประธานคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา รวมเป็นคณะกรรมการจำนวนทั้งหมด 35 คน ประกอบกับความในมาตรา 26 มาตรา 28 และมาตรา 30 ได้บัญญัติเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญไว้ดังนี้

1. จัดทำร่างรัฐธรรมนูญ
2. ยกร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ดังนั้น จึงกำหนดกรอบการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการได้ดังนี้

⁴ รายนามคณะกรรมการยกร่าง แสดงรายละเอียดไว้ในภาคผนวก ก.

2.1 จัดทำร่างรัฐธรรมนูญ

การจัดทำร่างรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญนั้น จะต้องให้แล้วเสร็จตามเงื่อนไขระยะเวลาที่กำหนด เพื่อให้สภาร่างรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาดำเนินการต่อไป โดยในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญมีขั้นตอนการดำเนินงานตามกรอบอำนาจหน้าที่ดังนี้

2.1.1 ประชุมคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อเลือกตั้งตำแหน่งประธาน รองประธาน เลขานุการ โฆษก และตำแหน่งอื่น ๆ ในคณะกรรมการตามที่ประชุมมีมติ เพื่อพิจารณากำหนดแนวทาง ขั้นตอน และกรอบการดำเนินงานของคณะกรรมการ รวมทั้งกำหนดประเด็นเพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ โดยพิจารณาจากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น รวมทั้งแนวทางการแก้ไขที่เกิดจากการบังคับใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ที่ควรนำไปบัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ

2.1.2 ในการดำเนินงานนั้น คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญอาจตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นเพื่อพิจารณาศึกษาในประเด็นปัญหาหรือดำเนินการในด้านต่าง ๆ เช่น คณะอนุกรรมการเผยแพร่และพิจารณาความเห็นขององค์กรและบุคคล รวมทั้งประชาชนหรือคณะอนุกรรมการยกร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ในการจัดให้มีการเลือกตั้ง เป็นต้น รวมทั้งอาจเดินทางไปศึกษาดูงานหรือตรวจสอบสภาพข้อเท็จจริงในพื้นที่ต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศเพื่อประกอบการพิจารณาด้วย

2.1.3 ดำเนินการพิจารณารวบรวมเนื้อหาสาระและประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้รับจากหลากหลายแนวทางเพื่อจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ

2.1.4 เมื่อคณะกรรมการได้พิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญเสร็จแล้ว จะต้องจัดทำคำชี้แจงรายละเอียดว่าร่างรัฐธรรมนูญที่จัดทำขึ้นใหม่นั้น มีความแตกต่างกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ในเรื่องใดบ้าง พร้อมด้วยเหตุผลในการแก้ไข เพื่อจัดส่งให้แก่สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ พร้อมทั้งองค์กรและบุคคลต่าง ๆ เพื่อพิจารณาและเสนอความคิดเห็น ตามความในมาตรา 26 ดังนี้

- ก. คณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ
- ข. สภานิติบัญญัติแห่งชาติ
- ค. คณะรัฐมนตรี
- ง. ศาลฎีกา
- จ. ศาลปกครองสูงสุด
- ฉ. คณะกรรมการการเลือกตั้ง
- ช. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
- ซ. ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน
- ณ. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

- ญ. กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- ฎ. สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- ฏ. สถาบันอุดมศึกษา

2.1.5 ในขณะเดียวกันคณะกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญจะต้องดำเนินการเผยแพร่ร่างรัฐธรรมนูญและเอกสารชี้แจงตามความในมาตรา 26๖ วรรคหนึ่ง ให้ประชาชนทั่วไปทราบตลอดจนส่งเสริมและจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนประกอบด้วย

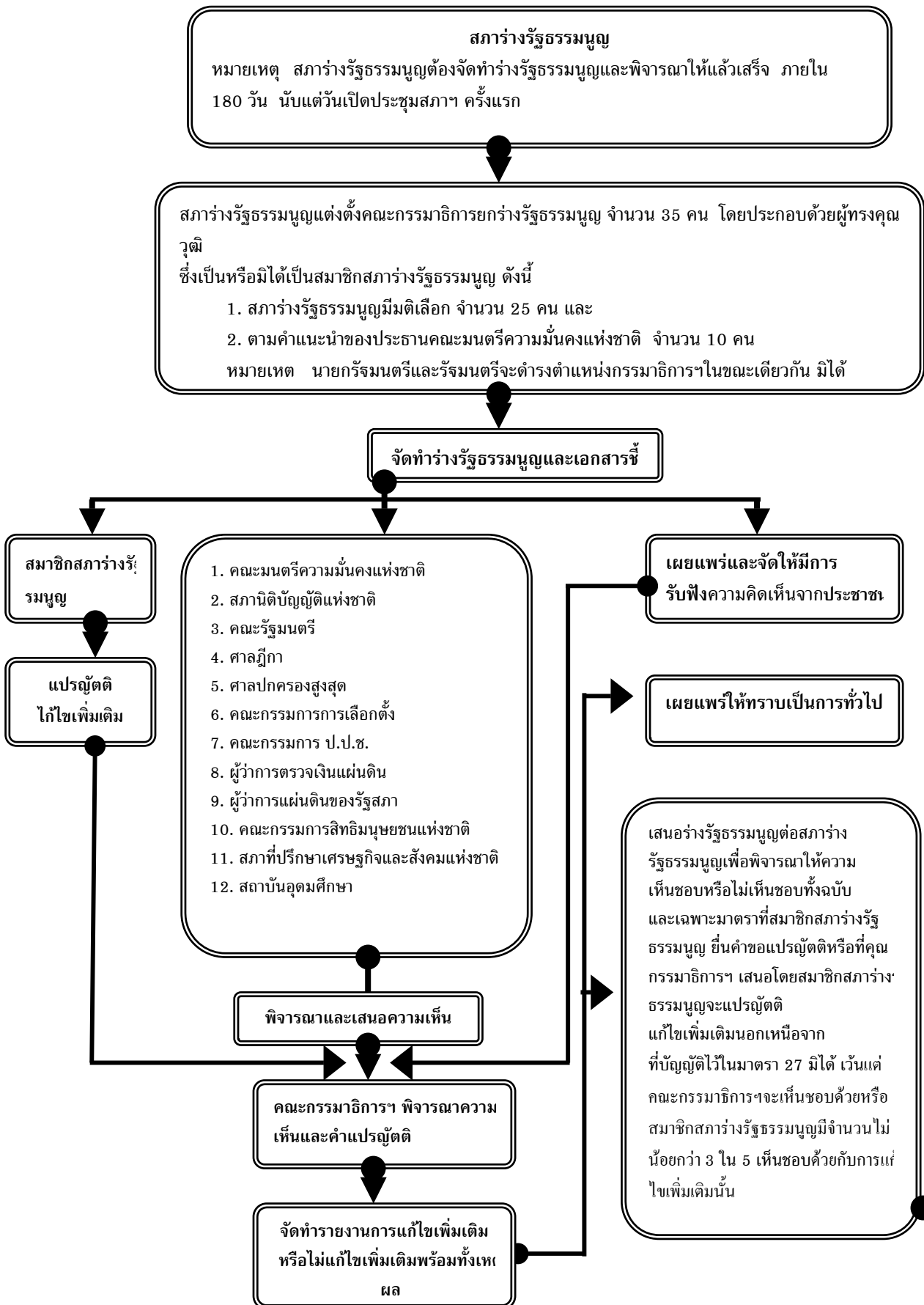
2.1.6 หลังจากทีคณะกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญได้ดำเนินการจัดส่งเอกสารให้แก่องค์กรและบุคคล รวมทั้งประชาชนพิจารณาและเสนอความเห็นตามความในมาตรา 26 แล้ว เมื่อพ้นกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่ส่งเอกสาร คณะกรรมการจะต้องพิจารณาความเห็นที่ได้รับจากองค์กรและบุคคล รวมทั้งประชาชน พร้อมทั้งพิจารณาคำแปรญัตติของสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญและจัดทำรายงานการแก้ไขเพิ่มเติมหรือไม่แก้ไขเพิ่มเติม พร้อมด้วยเหตุผลเผยแพร่ให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป แล้วนำเสนอร่างรัฐธรรมนูญต่อสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาตามความในมาตรา 29 วรรคหนึ่ง

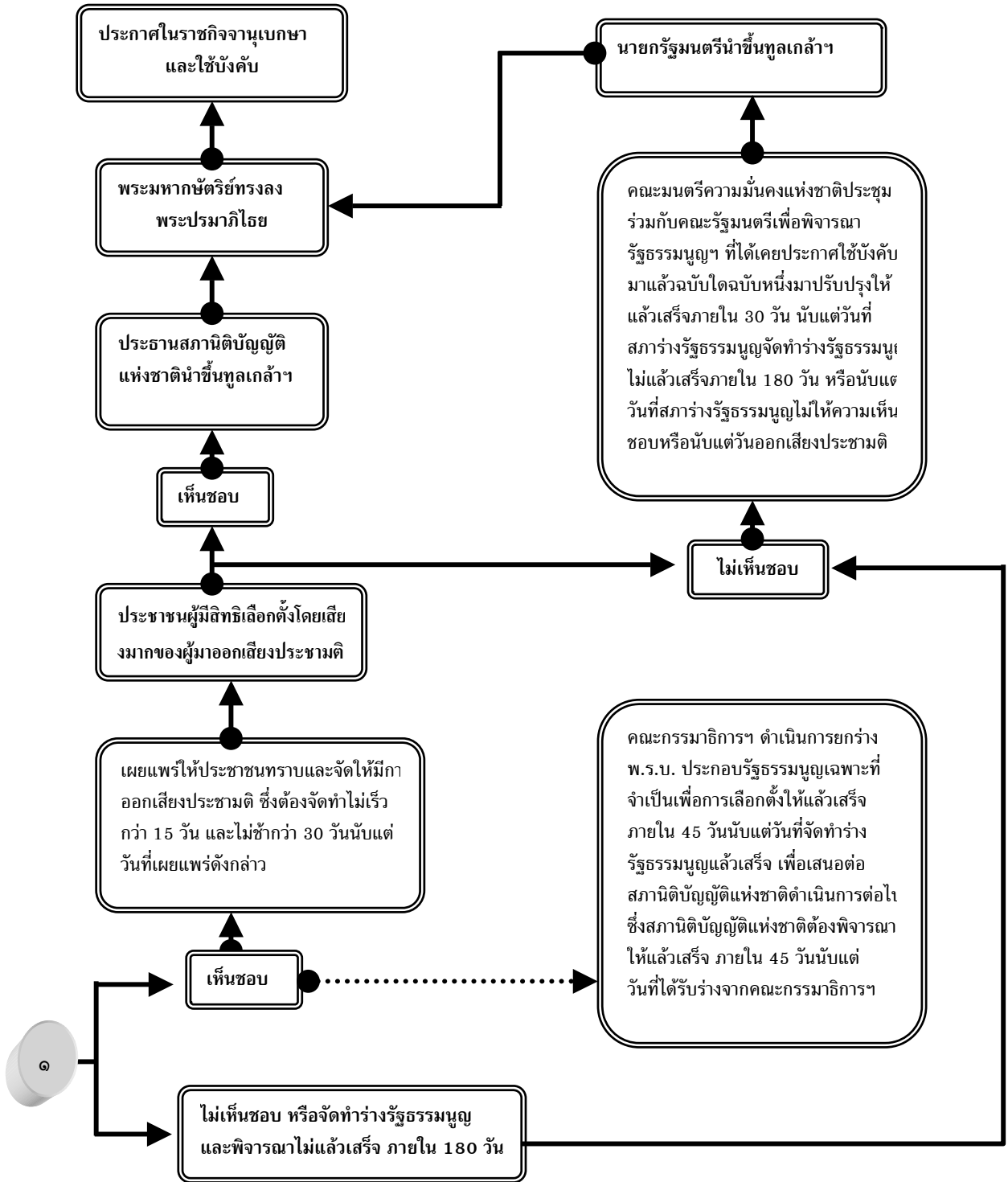
2.1.7 เมื่อคณะกรรมการได้เสนอร่างต่อสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาตามมาตรา 28 วรรคหนึ่ง แล้ว การพิจารณาของสภาร่างรัฐธรรมนูญจะเป็นการพิจารณาเพื่อให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบร่างของรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ และเฉพาะมาตราที่สมาชิกยื่นคำขอแปรญัตติตามมาตรา 27 หรือที่คณะกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญเสนอ โดยในการนี้สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญจะขอแปรญัตติแก้ไขเพิ่มเติมนอกจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา 27 ไม่ได้ เว้นแต่คณะกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญจะเห็นชอบด้วย ตามความในมาตรา 27 วรรคสอง

2.2 การยกร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

นอกจากคณะกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญจะจัดทำร่างรัฐธรรมนูญเพื่อเสนอให้สภาร่างรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว หน้าที่ที่สำคัญที่จะต้องดำเนินการอีกประการหนึ่ง คือ ดำเนินการยกร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญเฉพาะที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ในการจัดให้มีการเลือกตั้งให้แล้วเสร็จภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่จัดทำร่างรัฐธรรมนูญแล้วเสร็จตามมาตรา 29 วรรคหนึ่ง (วันที่ร่างรัฐธรรมนูญได้ผ่านการพิจารณาและได้รับความเห็นชอบของสภาร่างรัฐธรรมนูญแล้ว) เพื่อเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติดำเนินการต่อไปตามความในมาตรา 30 วรรคหนึ่ง ด้วย (http://www.parliament.go.th/parcy/sapa_db/committee_con/index.php?mode=about)

กระบวนการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว)
พุทธศักราช 2549

รูปภาพที่ 1 แสดงแผนภูมิกระบวนการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549

3.1.2 คณะอนุกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ

คณะอนุกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ มีทั้งหมด 9 คณะ⁵ ประกอบด้วย

(1) คณะอนุกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญกรอบที่ 1 ว่าด้วยสิทธิเสรีภาพ การมีส่วนร่วมของประชาชน และการกระจายอำนาจ ประกอบด้วยคณะอนุกรรมการจำนวน 22 คน โดยกรอบในการพิจารณาของอนุกรรมการ มีดังนี้

- 1.1 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย
- 1.2 หน้าที่ของชนชาวไทย
- 1.3 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ
- 1.4 การกระจายอำนาจ

(2) คณะอนุกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญกรอบที่ 2 ว่าด้วยสถาบันการเมือง ประกอบด้วยคณะอนุกรรมการจำนวน 11 คน โดยกรอบในการพิจารณาของคณะอนุกรรมการ มีดังนี้

- 2.1 รัฐสภา
- 2.2 คณะรัฐมนตรี
- 2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการกับนักการเมือง
- 2.4 คุณธรรมและจริยธรรมของข้าราชการและนักการเมือง

(3) คณะอนุกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญกรอบที่ ๓ ว่าด้วยองค์กรตรวจสอบอิสระและศาล ประกอบด้วยคณะอนุกรรมการ 17 คน กรอบในการพิจารณาของคณะอนุกรรมการ มีดังนี้

- 3.1 ศาล
- 3.2 การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ
- 3.3 การตรวจเงินแผ่นดิน
- 3.4 ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

(4) คณะอนุกรรมการติดตามผลและประสานงานการรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชน ประกอบด้วยคณะอนุกรรมการ 12 คน อำนาจหน้าที่

4.1 ติดตามและประสานงานการรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชน กับคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการที่เกี่ยวข้องทุกคณะ โดยเฉพาะคณะกรรมการวิสามัญ การมีส่วนร่วมและการประชาติ คณะกรรมการวิสามัญรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชนประจำจังหวัด คณะกรรมการรับฟังความคิดเห็นขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ และคณะกรรมการวิสามัญวิชาการ ตรวจร่างรัฐธรรมนูญและร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ

4.2 รายงานสรุปผลการติดตามประสานงานการรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชน ให้คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญทราบทุกระยะตามความเหมาะสม เพื่อประกอบการพิจารณา

- 4.3 ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญมอบหมาย

⁵ รายงานคณะอนุกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ มีทั้งหมด 9 คณะ แสดงรายละเอียดไว้ในภาคผนวก ข.

(5) คณะอนุกรรมการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วยคณะอนุกรรมการ 24 คน

(6) คณะอนุกรรมการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ประกอบด้วยคณะอนุกรรมการ 35 คน

(7) คณะอนุกรรมการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ประกอบด้วยคณะอนุกรรมการ 27 คน

(8) คณะอนุกรรมการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการเลือกตั้ง พ.ศ. ประกอบด้วยคณะอนุกรรมการ 26 คน

(9) คณะอนุกรรมการจัดทำข้อเสนอแนะในการตราหรือแก้ไขกฎหมาย เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วยคณะอนุกรรมการ 25 คน

3.2 คณะกรรมการวิสามัญประสานการมีส่วนร่วมและการประชาคมตี⁶

3.2.1 อำนาจหน้าที่

1. พิจารณากำหนดกรอบและแนวทางในการดำเนินงานรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ และประสานงานกับคณะกรรมการรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาค และคณะกรรมการอื่น ๆ รวมทั้งการให้ความรู้ความเข้าใจของสาระสำคัญในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ การรับฟังความคิดเห็นและการประชาคมตี เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการร่างรัฐธรรมนูญอย่างกว้างขวาง

2. จัดทำข้อสรุปความคิดเห็นของประชาชนในประเด็นที่สำคัญ ๆ ในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อเสนอคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญและเสนอต่อสภาร่างรัฐธรรมนูญประกอบการพิจารณาดำเนินการ

3. ประสานงานในการรับฟังความคิดเห็นกับคณะกรรมการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคสังคม และภาควิชาการ เพื่อสรุป รวบรวม ประมวลความคิดเห็นเสนอต่อคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญและเสนอต่อสภาร่างรัฐธรรมนูญ ประกอบการพิจารณาดำเนินการ

4. ดำเนินการศึกษา สืบหาความคิดเห็นของประชาชนในประเด็นสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อนำสรุปเสนอคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญและเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องหรือประชาชนได้รับทราบ

5. ดำเนินการอื่นตามที่สภาร่างรัฐธรรมนูญมีมติ

⁶ รายชื่อคณะกรรมการวิสามัญประสานการมีส่วนร่วมและการประชาคมตี แสดงรายละเอียดไว้ในภาคผนวก ค.

3.2.2 คณะอนุกรรมการ ประกอบด้วยคณะอนุกรรมการ 7 คณะ ได้แก่

1. คณะอนุกรรมการประมวลความคิดเห็นประชาชนผู้รัฐธรรมนูญ กรอบที่ 3 องค์การอิสระและศาล
2. คณะอนุกรรมการประมวลความคิดเห็นประชาชนผู้รัฐธรรมนูญ กรอบที่ 2 สถาบันการเมือง
3. คณะอนุกรรมการประมวลความคิดเห็นประชาชนผู้รัฐธรรมนูญ กรอบที่ 1 สิทธิเสรีภาพของประชาชน
4. คณะอนุกรรมการรับฟังความคิดเห็นองค์กรเครือข่ายภาคประชาชน
5. คณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาและสำรวจความคิดเห็นของประชาชน
6. คณะอนุกรรมการประสานการมีส่วนร่วมของประชาชน 4 ภาค
7. คณะอนุกรรมการประมวลประเด็นความเห็นและข้อเสนอแนะต่อร่างรัฐธรรมนูญ

3.3 คณะกรรมการยกร่างหลักเกณฑ์วิธีการออกเสียงประชามติ และการออกเสียงประชามติ⁷

3.3.1 อำนาจหน้าที่

1. พิจารณากำหนด รูปแบบ แนวทางและวิธีการในการยกร่างหลักเกณฑ์ วิธีการออกเสียงประชามติ และการจัดให้มีการออกเสียงประชามติ
2. พิจารณาดำเนินการในการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการในการออกเสียงประชามติเพื่อบังคับใช้ในการออกเสียงประชามติอย่างถูกต้อง เหมาะสม
3. ดำเนินการและควบคุมการจัดให้มีการออกเสียงประชามติโดยประสานงานกับคณะกรรมการการเลือกตั้งและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การออกเสียงประชามติเป็นไปด้วยความเรียบร้อย
4. ดำเนินการอื่นตามที่สภาร่างรัฐธรรมนูญมีมติ

3.3.2 คณะอนุกรรมการ ประกอบด้วยคณะอนุกรรมการ 7 คณะ ได้แก่

1. คณะอนุกรรมการสนับสนุน และติดตามการจัดการออกเสียงประชามติ ประจำภาคใต้ ประกอบด้วยคณะอนุกรรมการ ได้แก่ พลตำรวจเอกมีชัย นุกูลกิจ ประธานคณะอนุกรรมการ และนางกรรณิการ์ บรรเทิงจิตร รองประธานคณะอนุกรรมการ

⁷ คณะกรรมการยกร่างหลักเกณฑ์วิธีการออกเสียงประชามติ และการออกเสียงประชามติ แสดงรายละเอียดไว้ในภาคผนวก ง.

2. คณะอนุกรรมการสนับสนุน และติดตามการจัดการออกเสียงประชามติ ประจำภาคเหนือ ประกอบคณะอนุกรรมการ

1. นายชินนทร์	บัวประเสริฐ	ประธานคณะอนุกรรมการ
2. ศาสตราจารย์เจริญศักดิ์	โรจนฤทธิ์พิเชษฐ์	รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่หนึ่ง
3. นายวุฒิชชาติ	กัลยาณมิตร	รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่สอง
4. นายโอภาส	เพชรมณี	โฆษกคณะอนุกรรมการ
5. พลเอกนิพัฒน์	ทัพมงคล	อนุกรรมการ
6. พลโทนคร	ศรีเพ็ชรพันธุ์	อนุกรรมการ
7. นายพิชิตชัย	ผ่องอุดม	อนุกรรมการ
8. นายมณูญ	อร่ามรัตน์	อนุกรรมการ
9. นายคณิศ	พันธรักษ์ราชเดช	อนุกรรมการ
10. นายพิทยา	จินาวัฒน์	เลขานุการคณะอนุกรรมการ

3. คณะอนุกรรมการยกร่างหลักเกณฑ์ วิธีการออกเสียงประชามติ และการออกเสียงประชามติประจำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

4. คณะอนุกรรมการสนับสนุน และติดตามการจัดการออกเสียงประชามติ ประจำภาคกลางและกรุงเทพมหานคร

5. คณะอนุกรรมการยกร่างหลักเกณฑ์ วิธีการออกเสียงประชามติ และการออกเสียงประชามติ

3.4 คณะกรรมการวิสามัญเพื่อให้ข้อเสนอแนะ ประธาน ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน แก่คณะกรรมการการเลือกตั้ง

คณะกรรมการวิสามัญเพื่อให้ข้อเสนอแนะ ประธาน ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนแก่คณะกรรมการการเลือกตั้ง รวมทั้งติดตามให้มีการปฏิบัติตามประกาศสภาร่างรัฐธรรมนูญ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการว่าด้วยการเผยแพร่ร่างรัฐธรรมนูญ และการออกเสียงประชามติ พ.ศ. ๒๕๕๐ตามประกาศสภาร่างรัฐธรรมนูญ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการว่าด้วยการเผยแพร่ร่างรัฐธรรมนูญและการออกเสียงประชามติ พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๘ วรรค ๒)

3.4.1 อำนาจหน้าที่

1. ให้ข้อเสนอแนะ ประธาน ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนแก่คณะกรรมการการเลือกตั้งรวมทั้งติดตามให้มีการปฏิบัติตามประกาศสภาร่างรัฐธรรมนูญ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการว่าด้วยการเผยแพร่ร่างรัฐธรรมนูญ และการออกเสียงประชามติ พ.ศ. 2550

2. ติดต่อประสานงานกับคณะกรรมการของสภาาร่างรัฐธรรมนูญทุกคณะเพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามประกาศสภาาร่างรัฐธรรมนูญ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการว่าด้วยการเผยแพร่ร่างรัฐธรรมนูญ และการออกเสียงประชามติ พ.ศ. 2550
3. ตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่คณะกรรมการมอบหมาย
4. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่สภาาร่างรัฐธรรมนูญมอบหมาย

3.4.2 รายงานคณะอนุกรรมการ

1. นายบรรณิณี	เศรษฐบุตร	ประธานคณะกรรมการฯ
2. นาวาอากาศตรีประสงค์ สุ่นศิริ		รองประธานคณะกรรมการฯ
3. นายสวัสดิ์	โชติพานิช	ที่ปรึกษาคณะกรรมการฯ
4. นายเสรี	สุวรรณภานนท์	ที่ปรึกษาคณะกรรมการฯ
5. นายเดโช	สวนานนท์	โฆษกคณะกรรมการฯ
6. นายพิฑูร	พุ่มหิรัญ	เลขานุการคณะกรรมการฯ

3.5 กกด.

3.5.1 อำนาจหน้าที่ของ กกด.

ตามประกาศสภาาร่างรัฐธรรมนูญ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีว่าด้วยการเผยแพร่ร่างรัฐธรรมนูญ และการออกเสียงประชามติ พ.ศ. 2550 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือ กกด. ดังนี้

1. กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเผยแพร่กระบวนการและขั้นตอนการออกเสียงประชามติให้ประชาชนได้รับทราบอย่างทั่วถึง
2. ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ดำเนินการจัดและควบคุมการออกเสียงประชามติให้เป็นไปด้วยความสุจริตและเที่ยงธรรมตามที่สภาาร่างรัฐธรรมนูญมอบหมาย
3. ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดหน่วยออกเสียงที่จะพึงมีในแต่ละจังหวัดและกำหนดที่ออกเสียงของหน่วยเลือกตั้งนั้น

ตามประกาศสภาาร่างรัฐธรรมนูญ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการว่าด้วยการเผยแพร่ร่างรัฐธรรมนูญ และการออกเสียงประชามติ พ.ศ. 2550

1. กำหนดให้สภาาร่างรัฐธรรมนูญทำหน้าที่เผยแพร่ร่างรัฐธรรมนูญ
2. ให้สภาาร่างรัฐธรรมนูญประกาศกำหนดวันออกเสียงประชามติ
3. การออกเสียงประชามติให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ
4. ให้ใช้เขตจังหวัดเป็นเขตออกเสียง

5. ใช้เขตหมู่บ้านเป็นเขตของหน่วยออกเสียง และถือเกณฑ์จำนวนผู้มีสิทธิแต่ละหน่วย จำนวน ๘๐๐ คน เป็นประมาณ
6. กำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิออกเสียง ประกอบด้วย
 - 6.1 มีสัญชาติไทย (แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติ ต้องได้สัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี)
 - 6.2 มีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ ในวันที่ 1 มกราคมของปีที่มีการออกเสียงประชามติ
 - 6.3 มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตออกเสียงมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 30 วัน นับถึงวันออกเสียงประชามติ
7. กำหนดลักษณะบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิออกเสียง ได้แก่ บุคคลที่
 - 7.1 วิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
 - 7.2 เป็นภิกษุ สามเณร นักพรตหรือนักบวช
 - 7.3 ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย
8. กำหนดให้มีการจัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิออกเสียงและปิดประกาศไม่น้อยกว่า 20 วัน ก่อนวันออกเสียง เพื่อให้บุคคลสามารถตรวจสอบและยื่นคำร้อง ขอเพิ่ม - ถอนชื่อ ได้ไม่น้อยกว่า 10 วัน ก่อนวันออกเสียงประชามติ
9. กำหนดรูปแบบบัตรออกเสียงประชามติและวิธีการทำเครื่องหมายในบัตรออกเสียงประชามติ⁸
10. กำหนดระยะเวลาในการออกเสียงประชามติ ระหว่างเวลา 08.00-16.00 น. (เพิ่มขึ้นจากการเลือกตั้งที่ผ่านมาอีก 1 ชั่วโมง : เดิมกำหนดระยะเวลาการเลือกตั้ง 08.00-15.00 น.) เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้มาใช้สิทธิออกเสียง
11. กำหนดให้นับคะแนนที่หน่วยออกเสียง โดยเปิดเผยติดต่อกันจนแล้วเสร็จ หลังจากปิดการลงคะแนนและให้รายงานผลการนับคะแนนไปยังอนุกรรมการออกเสียงประจำอำเภอ คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดและคณะกรรมการการเลือกตั้งตามลำดับ
12. กำหนดให้ผู้มีสิทธิออกเสียงที่มีถิ่นที่อยู่ในจังหวัดอื่นนอกจากจังหวัดที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน สามารถใช้สิทธิลงคะแนนออกเสียงในจังหวัดที่ตนอยู่ได้ โดยต้องยื่นคำขอลงทะเบียนต่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นของอำเภอหรือเทศบาลที่ตนอยู่ ก่อนวันออกเสียงอย่างน้อย 30 วัน
13. กำหนดให้กรณีหน่วยออกเสียงใดมีเหตุสุดวิสัยเกิดขึ้นในวันออกเสียงเป็นเหตุให้ไม่สามารถลงคะแนนออกเสียงได้ ให้กรรมการประจำหน่วยออกเสียงประกาศงดลงคะแนนในหน่วยออกเสียงนั้น และประกาศให้ผู้มีสิทธิออกเสียงในหน่วย

8

ตัวอย่างบัตรออกเสียงประชามติ แสดงรายละเอียดไว้ในภาคผนวก จ.

นั้นไปใช้สิทธิออกเสียง ณ ที่ออกเสียงกลาง (จุดเงิน) ของจังหวัดนั้น ๆ แทนในวันและเวลาออกเสียงเดิม

14. กำหนดให้มีการคัดค้านการออกเสียงในหน่วยออกเสียงได้ โดยต้องมีผู้มาใช้สิทธิจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละสิบของจำนวนผู้มาใช้สิทธิออกเสียงในหน่วยออกเสียงนั้น ยื่นคำร้องคัดค้านต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ภายใน 24 ชั่วโมง นับแต่การลงคะแนนออกเสียงสิ้นสุดลง ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งอาจสั่งให้มีการออกเสียงใหม่ในหน่วยออกเสียงนั้นได้ แต่การออกเสียงใหม่ต้องกระทำไม่ช้ากว่า 30 วัน นับแต่วันที่เผยแพร่ร่างรัฐธรรมนูญ เว้นแต่พิจารณาแล้ว เห็นว่า การออกเสียงใหม่จะไม่ทำให้ผลการออกเสียงของทั้งประเทศเปลี่ยนแปลงไป ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งยกคำร้องคัดค้าน
15. กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งแจ้งผลการออกเสียงและจำนวนผู้มาใช้สิทธิออกเสียงไปยังสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อประกาศผลการออกเสียงประชามติ

3.5.2 เจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการออกเสียงประชามติ

หน้าที่

(1) คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ซึ่งแต่งตั้งโดย กกต. มีอำนาจ

- กำกับ ดูแล อำนวยการ และจัดการออกเสียงในเขตจังหวัด
- แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ/บุคคลใดช่วยเหลือการปฏิบัติงาน และเจ้าพนักงานดำเนินการออกเสียงประจำที่ออกเสียงนอกเขตจังหวัด
- กำหนดที่ออกเสียงนอกเขตจังหวัด และที่ออกเสียงกลางนอกเขตจังหวัดกลาง
- ประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิออกเสียงนอกเขตจังหวัด
- รวมผลการนับคะแนนและประกาศผลการรวมคะแนน
- เข้าไปในที่ออกเสียง

(2) ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ซึ่ง กกต. แต่งตั้ง มีอำนาจหน้าที่

- สนับสนุนการปฏิบัติในเขตออกเสียงจังหวัด
- ประสานหน่วยเกี่ยวข้อง
- ปฏิบัติตามประกาศ ระเบียบ มติของ กกต. และของ กกต.จังหวัด

(3) คณะอนุกรรมการออกเสียงประชามติประจำอำเภอ ซึ่ง กกต.จังหวัดเป็นผู้แต่งตั้งจากข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้ที่เหมาะสมในเขตพื้นที่ โดยมีประธาน 1 คน และอนุกรรมการ 2 – 4 คน ตามจำนวนประชากร มีอำนาจหน้าที่

- อำนวยการ รับผิดชอบการจัดการออกเสียงในเขตอำเภอ
- ประกาศกำหนดหน่วยออกเสียงและที่ออกเสียง รวมทั้งที่ออกเสียงกลาง
- แต่งตั้งคณะทำงาน คณะบุคคล บุคคลใดเพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงาน

- แต่งตั้งเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการออกเสียง
- รับรายงานผลการนับคะแนนจากคณะกรรมการประจำหน่วยออกเสียง
- เข้าไปในที่ออกเสียง

(4) ผู้อำนวยการประจำหน่วยออกเสียง ซึ่งคณะกรรมการฯ ประจำอำเภอ แต่งตั้งจากข้าราชการ/เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ มีอำนาจหน้าที่

- สนับสนุน อำนวยความสะดวก ให้คำปรึกษา กำกับการปฏิบัติงานของ คณะกรรมการประจำหน่วยออกเสียง
- ให้การช่วยเหลือ แนะนำ ตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารต่าง ๆ ที่ คณะกรรมการประจำหน่วยออกเสียงต้องจัดทำตามกฎหมาย ระเบียบต่าง ๆ

(5) คณะกรรมการประจำหน่วยออกเสียง ซึ่งคณะกรรมการฯ ประจำอำเภอ หน่วยออกเสียงแห่งละไม่น้อยกว่า 5 คน เป็นประธาน 1 คน และกรรมการไม่น้อยกว่า 4 คน แต่งตั้งจากผู้มีสิทธิออกเสียงในหน่วยออกเสียงนั้น เพื่อทำหน้าที่จัดการลงคะแนนออกเสียง รักษาความสงบเรียบร้อย และนับคะแนนในที่ออกเสียง

(6) เจ้าหน้าที่คะแนนประจำหน่วยออกเสียง ซึ่งคณะกรรมการฯ ประจำ อำเภอแห่งละอย่างน้อย 1 คน แต่งตั้งจากข้าราชการ/เจ้าหน้าที่ของรัฐ/ผู้มีสิทธิออกเสียง เพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการประจำหน่วยออกเสียง

(7) เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยประจำหน่วยออกเสียง ซึ่งคณะกรรมการฯ ประจำอำเภอแต่งตั้ง แห่งละอย่างน้อย 1 คน เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย

ก่อนวันออกเสียงไม่น้อยกว่า 15 วัน ให้ ผบ.ตร. หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย ส่งรายชื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อแต่งตั้งเป็นเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยประจำหน่วยออกเสียงอย่างน้อยหน่วยออกเสียงละ 1 คน โดยเสนอชื่อแก่คณะกรรมการฯ ประจำอำเภอตามแบบ อ.ส.7

ให้เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยทำการแทน กกต. ในฐานะผู้เสียหาย โดยให้มีอำนาจแจ้งความร้องทุกข์

กรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่เพียงพอ ให้ ผบ.ตร. หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายพิจารณาเสนอชื่อจากข้าราชการพลเรือน ทหาร ฝ่ายปกครอง หรือสมาชิกอาสาสมัครรักษาดินแดน หรือเจ้าหน้าที่อื่นของหน่วยงานของรัฐหรือท้องถิ่น

(8) ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ ฝ่ายปกครอง ตำรวจ และพนักงานท้องถิ่นมีหน้าที่ให้การช่วยเหลือ สนับสนุน และอำนวยความสะดวก รวมทั้งรักษาความสงบเรียบร้อยในการออกเสียง

(9) ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ มีหน้าที่ช่วยเหลือ อำนวยความสะดวก ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมตามที่ กกต. จังหวัด หรือคณะกรรมการฯ ประจำอำเภอ ร้องขอ

(10) เจ้าพนักงานผู้ดำเนินการออกเสียงประจำที่ออกเสียงกลางซึ่งคณะกรรมการฯ ประจำอำเภอแต่งตั้ง สำหรับกรณีหน่วยออกเสียงหน่วยใดไม่สามารถลงคะแนนได้

เพราะมีเหตุจลาจลหรือเหตุสุตวิสัยอื่น ๆ ซึ่งจะมีคณะเจ้าพนักงานดำเนินการเช่นเดียวกับที่ออกเสียงปกติ

(11) เจ้าพนักงานผู้ดำเนินการออกเสียงประจำที่ออกเสียงนอกเขตจังหวัด ซึ่ง กกต. จังหวัด แต่งตั้งโดยมีเจ้าพนักงานดำเนินการเช่นเดียวกับหน่วยออกเสียงตาม (4) - (7)

3.5.3 การดำเนินงานของ กกต. ในการออกเสียงประชามติ

ตามร่างประกาศสภาร่างรัฐธรรมนูญเรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการว่าด้วยการเผยแพร่ร่างรัฐธรรมนูญและการออกเสียงประชามติ ขณะนี้ได้มีข้อความกำหนดให้กรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ดำเนินการจัดและควบคุมการออกเสียงประชามติ ให้เป็นไปด้วยความสุจริตและเที่ยงธรรม ตามที่สภาร่างรัฐธรรมนูญมอบหมาย ดังนี้ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมคณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงได้มีการเตรียมการในส่วนที่เกี่ยวข้องไว้ เพื่อให้ทันต่อการทำประชามติ ซึ่งประกอบด้วย

1. เตรียมเสนอร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติ ต่อคณะรัฐมนตรีโดยมีเนื้อหาสาระเน้นหนักเกี่ยวกับความผิดและบทกำหนดโทษสำหรับผู้กระทำผิดในการออกเสียงประชามติ ซึ่งขณะนี้ได้ยกร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวไว้แล้ว และพร้อมที่จะเสนอต่อคณะรัฐมนตรีได้ภายหลังจากสภาร่างรัฐธรรมนูญได้มีประกาศกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการออกเสียงประชามติ

2. เตรียมกำหนดระเบียบและวิธีปฏิบัติของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการจัดให้มีการออกเสียงประชามติ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่สภาร่างรัฐธรรมนูญประกาศกำหนด พร้อมทั้งจะมีการจัดประชุมชี้แจงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดทุกจังหวัด เพื่อซักซ้อมความเข้าใจและเตรียมความพร้อมในการดำเนินการ นอกจากนี้ ในปัจจุบัน สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้เตรียมการสำรวจในเรื่องของวัสดุอุปกรณ์ทั้งหีบบัตร คูหาลงคะแนน และอื่น ๆ ไว้แล้ว ซึ่งอาจมีบางส่วนที่ต้องจัดหาเพิ่มเติม

3. เตรียมการในเรื่องงบประมาณ โดยสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้เคยเข้าร่วมประชุมและชี้แจงกับคณะกรรมการวิสามัญกิจการสภาร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งคณะกรรมการฯ เห็นด้วยที่จะให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ดำเนินการจัดให้มีการออกเสียงประชามติ ส่วนงบประมาณให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ประสานกับสำนักงานงบประมาณโดยตรง

4. เตรียมการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ทั้งในส่วนของการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กระบวนการและขั้นตอนในการออกเสียงประชามติและการรณรงค์ให้ประชาชนได้ออกมาใช้สิทธิออกเสียงด้วยความรู้ความเข้าใจ โดยจะประสานความร่วมมือกับสภาร่างรัฐธรรมนูญในการดำเนินกิจกรรมเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในบางกรณีร่วมกันและจะประสานกับสื่อประชาสัมพันธ์ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในการดำเนินการดังกล่าว เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมาย

3.6 องค์กรพัฒนาเอกชน

ในส่วนขององค์กรพัฒนาเอกชนที่มีบทบาท และทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งที่ผ่านมา มีทั้งองค์กรที่ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง และองค์กรสาธารณประโยชน์ทั่วไปที่ยังไม่ได้รับการรับรอง ในการออกเสียงประชามติในครั้งนี้ องค์กรพัฒนาเอกชนที่มีบทบาทในการอาสาตรวจสอบการออกเสียงประชามติคือ มูลนิธิองค์รกลางเพื่อประชาธิปไตย หรือ พีเน็ต ซึ่งมีเครือข่ายภาคประชาชนเป็นสมาชิก และร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งอยู่ทั่วประเทศ ซึ่งมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ต่อสาธารณชน

ก่อนมีการออกเสียงประชามติในวันที่ 19 สิงหาคม นายกรัฐมนตรี เชิญนายอภิชาติ สุขदानนท์ ประธาน กกต. และพล.อ.สายหยุด เกิดผล ประธานองค์รกลางเพื่อการเลือกตั้ง (พีเน็ต) ทหารเรือการเตรียมการที่จะทำให้การเลือกตั้งเป็นไปอย่างโปร่งใส และเป็นธรรม ซึ่งเป็นแนวทางที่ต้องเตรียมการเบื้องต้น และหารือถึงการเตรียมการการลงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อให้ประชาชนได้ออกมาใช้สิทธิมากที่สุด โดยต้องการให้พีเน็ตช่วยสังเกตการณ์ และช่วยสนับสนุนภาครัฐในการจัดการเลือกตั้ง

พล.อ.สายหยุด เกิดผล รองประธานพีเน็ต ได้เสนอโครงการไว้กับคณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นเงิน 12 ล้านบาทเศษ เพื่อใช้ในการตรวจสอบการออกเสียงประชามติ โดยเสนอมานายสุเมธ อุปนิสากร คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) แต่เนื่องด้วย ระเบียบของสภาร่างรัฐธรรมนูญ เน้นการประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ประชาชนมาออกเสียงประชามติ ไม่เปิดโอกาสให้มีการตรวจสอบ ดังนั้น หากภาคประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบได้ ต้องผลักดันเรื่องไปยังสภาร่างรัฐธรรมนูญ ให้ยอมมีโครงการตรวจสอบ ภายใต้การใช้งบประมาณพรรคประชาสัมพันธ์ แม้โครงการที่พีเน็ตเสนอจะไม่ได้มีการพิจารณา พีเน็ตยังดำเนินโครงการดังกล่าว แต่ประสิทธิภาพในการดำเนินโครงการและการครอบคลุมพื้นที่ลดน้อยลง

ดังนั้น การตรวจสอบการออกเสียงประชามติครั้งแรกของประเทศไทย วันที่ 19 สิงหาคม 2550 องค์รกลางได้ให้ความร่วมมือกับ กกต. โดยได้รับความสนับสนุนทางการเงินจากสหพันธ์ส่งเสริมเครือข่าย เพื่อการเลือกตั้งนานาชาติหรือไอเฟส จากสหรัฐอเมริกา โดยมุ่งหวังว่า การตรวจสอบจะช่วยป้องปรามให้การออกเสียงประชามติมีความโปร่งใสและผลที่ออกมาจะเป็นที่ยอมรับ ไม่เกิดความขัดแย้งบานปลายเป็นความรุนแรงทางการเมืองและสังคม (มูลนิธิองค์รกลางเพื่อประชาธิปไตย)

ในส่วนของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ได้มีหนังสือไปยังองค์กรเอกชนที่ กกต. ให้การรับรองใน 73 จังหวัด จัดสรรงบประมาณที่ได้รับจัดสรรจำนวน 40 ล้านบาท ซึ่งไม่ใช่เรื่องของการตรวจสอบ แต่เป็นการเข้าร่วมในการณรงค์ให้ประชาชนมาใช้สิทธิออกเสียงเท่านั้น

3.6.1 การดำเนินการของมูลนิธิองค์รกลางเพื่อประชาธิปไตย

(1) การอบรมอาสาสมัครสังเกตการณ์ตรวจสอบการออกเสียงประชามติ ร่างรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. 2550 โดยเน้นเรื่อง

- สิทธิออกเสียงของประชาชนกับประชาธิปไตย ประชาชนที่อายุครบ 18 ปี มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งและประชามติ การออกเสียงต้องมีความเป็นอิสระ และเสรีคือเรียนรู้อย่าง คัดเลือกเอง คัดเลือกใจเองความสำคัญของการออกเสียงประชามติ “เห็นชอบ” หรือ “ไม่เห็นชอบ” ร่างรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. 2550 องค์กรกลางและภารกิจในการตรวจสอบการออกเสียงประชามติ

- สิทธิของอาสาสมัคร ควรเน้นคุณสมบัติโดยทั่วไปของอาสาสมัคร ต้องเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่และมีความกล้าหาญที่จะรายงานอย่างตรงไปตรงมา อาสาสมัครมีสิทธิขอเข้าสังเกตการณ์ในพื้นที่ที่ตนเองมีความคุ้นเคย อาสาสมัครมีสิทธิออกเสียงในหน่วยลงคะแนนที่ตนเองมีบัญชีรายชื่ออยู่ จึงควรใช้อาสาสมัครในพื้นที่เป็นหลัก อาสาสมัครมีสิทธิสังเกตการณ์นอกหน่วยลงคะแนนและบันทึกสิ่งที่พบเห็นโดยไม่ถูกบังคับ ชูเชิญ คุกคาม อาสาสมัครไม่มีสิทธิ์เข้าไปในหน่วยลงคะแนนเว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการประจำหน่วย

- หน้าที่ของอาสาสมัคร ควรเน้นต้องรู้จักแสดงตนอย่างเหมาะสม ต้องรู้จักผู้ประสานงาน และใช้คู่มืออย่างถูกต้อง ต้องรู้หน่วยลงคะแนนที่อยู่ในความรับผิดชอบ ต้องรู้ข้อห้ามตามกฎหมาย ต้องรู้ข้อควรทำและข้อควรหลีกเลี่ยง ต้องรู้วิธีการสังเกตพฤติกรรม และการเขียนรายงาน ต้องรู้วิธีการประสานงานเพื่อจัดส่งรายงาน / แบบสังเกตการณ์ / รู้จักประสานงานให้ประชาชนได้เข้าถึงศูนย์รับแจ้งเหตุ ต้องรู้วิธีการสร้างประชาอาสาเพื่อช่วยเป็นหูเป็นตาในพื้นที่รับผิดชอบ

(2) ในดำเนินการในช่วงการออกเสียงประชามติ

- การอบรมอาสาสมัคร ภายหลังได้รับมอบหมายภารกิจการตรวจสอบการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. 2550 จากประธานเครือข่ายองค์กรกลางจังหวัดแล้ว ให้ผู้ประสานงานอาสาสมัคร (ปอส.) ศึกษาคู่มือและการใช้งานให้เข้าใจ จึงนัดหมายอาสาสมัครองค์กรกลาง (อสก.) ในความดูแลของตนไปทำความเข้าใจภารกิจและวิธีการปฏิบัติงานให้ลุล่วง

- ให้ ปอส. ชี้แจงทำความเข้าใจให้กับ อสก. รุ่นใหม่ ในภารกิจวัตถุประสงค์ และแนะนำตัวให้กลุ่มรู้จักเพื่อการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ ให้รู้จักการไปติดต่อขอที่ตั้งหน่วยออกเสียงในพื้นที่รับผิดชอบ ทำความเข้าใจเกี่ยวกับแบบฟอร์มและการรายงานเมื่อเสร็จภารกิจ

- การอบรมควรจัดให้เสร็จ และมีความพร้อมตรวจสอบอย่างน้อยก่อนออกเสียงหนึ่งสัปดาห์

- ในการสังเกตการณ์การออกเสียงประชามติให้อาสาสมัครสวมเสื้อขาวหรือสีพื้นสะอาดเก็บชาย ชาย - ให้สวมกางเกงสีคล้ำ (เช่น สีน้ำตาลเข้ม สีกรมท่า สีเทาเข้ม สีดำ) หญิง - ให้สวมกระโปรงหรือกางเกงโทนสีทึบเดียวกันกับชาย

- มีบัตรประจำตัวอาสาสมัครองค์กรกลาง

- การขอเข้า-ออกจากหน่วยออกเสียงลงคะแนน ให้แสดงตนโดยสุภาพ เอื้อเพื่อเป็นมิตรกับทุกฝ่าย
- ในกรณีจำเป็นต้องทักท้วงด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือ ให้กระทำโดยสุภาพต่อผู้รับผิดชอบ
- เปิดศูนย์รับแจ้งเหตุที่บ้านมิ่งมงคล ตั้งแต่วันที่ 14-19 สิงหาคม เพื่อตรวจสอบและเปิดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญจากทุกภาคส่วน พร้อมยอมรับ การจัดกิจกรรมของภาครัฐที่ผ่านมาทำให้ประชาชนบางส่วนมองเป็นภาพลบ อีกทั้งมีข้าราชการวางตัวไม่เป็นกลาง
- จัดอาสาสมัครองค์กรกลางลงพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่ที่คาดว่าจะมีการกระทำผิดกฎหมาย ทั้งนี้จะแบ่งเป็นภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ รวมกว่า 4,000 คน เพื่อให้ข้อมูลและตรวจสอบให้การลงประชามติเป็นไปอย่างโปร่งใส

(3) การแจ้งเหตุ

เมื่อเห็นว่ามีอาการกระทำอันอาจฝ่าฝืนต่อ พ.ร.บ. การออกเสียงประชามติ ให้บันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใช้หลัก ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร เมื่อไร และทำไม พร้อมจดจำสิ่งที่มีได้จดไว้ หากมีการซักถามในระหว่างผู้ปฏิบัติงานด้วยกัน

(4) การรับแจ้งเหตุ

ผู้แจ้งเหตุอาจเป็นประชาชนทั่วไป ในตอนท้ายของการสอบถามให้ขอข้อมูลส่วนตัว เปิดโอกาสให้ผู้แจ้ง ได้เล่าถึงเหตุที่เกิดขึ้น พร้อมซักถามให้ได้ความชัดเจนมากที่สุด แล้วบันทึกในแบบฟอร์มการรับแจ้งเหตุ หรือกระดาษเปล่า แล้วมาเรียบเรียงตามแบบฟอร์มก็ได้

ผลการศึกษา

บรรยากาศทั่วไป ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และความเคลื่อนไหวของประชาชนต่อการออกเสียงประชามติ

4.1 รัฐธรรมนูญฉบับลงประชามติครั้งแรกของประวัติศาสตร์ชาติไทย

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 กำหนดให้เมื่อสภาร่างรัฐธรรมนูญจัดทำร่างรัฐธรรมนูญเสร็จแล้ว ให้เผยแพร่ให้ประชาชนทราบและจัดให้มีการออกเสียงประชามติว่าจะให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ ซึ่งต้องจัดทำไม่เร็วกว่า 15 วัน และไม่ช้ากว่า 30 วัน นับแต่วันที่เผยแพร่ร่างรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่สภาร่างรัฐธรรมนูญประกาศกำหนด โดยการออกเสียงประชามติต้องกระทำภายในวันเดียวกันที่ราชอาณาจักร

ประกาศสภาร่างรัฐธรรมนูญ ลงวันที่ 6 กรกฎาคม 2550 กำหนดให้วันที่ 31 กรกฎาคม 2550 เป็นวันเริ่มนำร่างรัฐธรรมนูญออกเผยแพร่ให้ประชาชนทราบ และกำหนดให้วันอาทิตย์ที่ 19 สิงหาคม 2550 เป็นวันออกเสียงประชามติว่าจะให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 มาตรา 31 และมาตรา 32 กำหนดว่า ถ้าผู้มาออกเสียงประชามติโดยเสียงข้างมากเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญก็ให้ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาตินำร่างรัฐธรรมนูญขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย และเมื่อทรงลงพระปรมาภิไธยแล้ว ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา (2550) และใช้บังคับได้ แต่หากผู้มาออกเสียงประชามติโดยเสียงข้างมากไม่เห็นชอบ ก็ให้คณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.) ประชุมร่วมกับคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณานำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่เคยประกาศใช้บังคับมาแล้วฉบับใดฉบับหนึ่งมาปรับปรุงให้เสร็จภายใน 30 วัน นับแต่วันออกเสียงประชามติไม่เห็นชอบ และนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยประกาศใช้เป็นรัฐธรรมนูญต่อไป

โดยมีกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย

- (1) พ.ร.บ.ว่าด้วยความเรียบร้อยในการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550
- (2) ประกาศสภาร่างรัฐธรรมนูญ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการว่าด้วยการเผยแพร่ร่างรัฐธรรมนูญและการออกเสียงประชามติ พ.ศ. 2550
- (3) ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการออกเสียงประชามติ พ.ศ. 2550

4.1.1 ปัจจัยที่เป็นเหตุให้ประชาชนออกเสียงประชามติเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญ

หลังจากมีประกาศสภาร่างรัฐธรรมนูญ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการว่าด้วยการเผยแพร่ร่างรัฐธรรมนูญ และการออกเสียงประชามติ พ.ศ.2550 เมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2550 มีกลุ่มองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคประชาชน องค์กรพัฒนาเอกชน หลายองค์กรต่างออกมาเคลื่อนไหวในหลายรูปแบบ ทั้งให้การสนับสนุนร่างรัฐธรรมนูญ และคัดค้าน ประกาศว่ารัฐธรรมนูญ ด้วยเหตุผล และแนวคิดที่แตกต่างกัน ซึ่งผู้ศึกษาได้สรุปเงื่อนไข ปัจจัยต่างๆ ของทั้ง 2 กลุ่ม ดังนี้

(1) กลุ่มที่เคลื่อนไหวสนับสนุนการลงประชามติรับร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550

กลุ่มที่เคลื่อนไหวสนับสนุนการรับร่างรัฐธรรมนูญมีอยู่ด้วยกันหลายกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มที่เคยร่วมอยู่ในเวทีการขับไล่ พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี พันธมิตรประชาชนประชาธิปไตย องค์กรพัฒนาเอกชนส่วนหนึ่ง เช่น คณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตย (ครป.) สมาพันธ์แรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ (สรส.) ชมรมนักธุรกิจเพื่อประชาธิปไตย เครือข่ายสลัม 4 ภาค ข่ายศิลปินเพื่อชีวิต สมัชชาประชาชนเพื่อการปฏิรูปการเมือง เครือข่ายสมานฉันท์แรงงานไทย เครือข่ายองค์กรประชาชนแห่งประเทศไทย (สค.ปท.) เครือข่ายประชาชนภาคอีสาน เครือข่ายพันธมิตรเพื่อการปฏิรูปการเมืองภาคเหนือ สมัชชาประชาชนเพื่อการปฏิรูปการเมืองภาคใต้ พันธมิตรสงขลาเพื่อประชาธิปไตย สภาประชาชนอีสาน (สอ.ส.) คณะกรรมการญาติวีรชนพฤษภา 35 ศูนย์ประสานงานนักเรียนนิสิตนักศึกษา (ศนศ.) สมัชชาประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กองทัพอธรรมมูลนิธิ เครือข่ายประชาชน จ.เพชรบุรี เครือข่ายการศึกษาทางเลือก เป็นต้น รวมถึงประชาชนอีกส่วนหนึ่งซึ่งเห็นว่าการรับร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้จะช่วยลดปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในบ้านเมือง และช่วยพยุงด้านเศรษฐกิจของประเทศไทยให้ดีขึ้น ประการสำคัญคือการนำไปสู่การเลือกตั้ง ซึ่งพอจะสรุปสาระสำคัญในการสนับสนุนการรับร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 ไว้ ดังนี้

ประเด็นในร่างรัฐธรรมนูญที่เป็นเหตุให้ประชาชนออกเสียงประชามติเห็นชอบ

ถึงแม้ร่างรัฐธรรมนูญ 2550 มาจากการรัฐประหาร แต่เป็นความจริงที่ไม่อาจปฏิเสธได้ ซึ่งทั้งกรรมวิธีการยกร่างรัฐธรรมนูญ และ ส.ส.ร. ทำงานเป็นอิสระ และรับฟังความคิดเห็นของประชาชน รัฐธรรมนูญ 2540 ที่ผ่านมา มีข้อด้อย ได้แก่ เรื่องรัฐบาลเข้มแข็งจนไม่สามารถตรวจสอบได้ ซึ่งแก้ไขในเรื่องสัดส่วน ส.ส. ที่จะอภิปรายไม่ไว้วางใจ เรื่องกระบวนการสรรหาองค์กรอิสระถูกแทรกแซงจากการเมือง ซึ่งแก้ไขโดยการจัดสัดส่วนของคณะกรรมการสรรหาใหม่ให้มีที่มาจากองค์กรที่อิสระและเป็นกลาง นั่นคือ ศาล และประเด็นสุดท้าย คือ เรื่องที่รัฐธรรมนูญ 2540 ไม่นั่น คือเรื่องจริยธรรมและคุณธรรมของคนทำงานให้แผ่นดิน ซึ่งแก้ไขโดยนำเอาเรื่องจริยธรรมและคุณธรรมมากำกับใช้อำนาจ

รัฐทั้งระบบ ซึ่งต้องพิจารณาใน 3 ส่วน คือ หนึ่ง ส่วนเนื้อหาของรัฐธรรมนูญ ที่จะช่วยประเทศในอนาคตได้อย่างไร ส่วนที่สองคือกระบวนการจัดทำที่คิดเอาเองหรือได้รับฟังความเห็นของประชาชนกว้างขวางแค่ไหน และส่วนที่สามที่มาของการร่างรัฐธรรมนูญว่ามาจากการรัฐประหาร หรือมาจากกระบวนการอย่างไร

เมื่อเปรียบเทียบกับรัฐธรรมนูญปี 40 ฉบับปี 40 มีข้อดีมากมายแต่ก็มีข้อเสียไม่น้อย ดังนั้นรัฐธรรมนูญปี 50 เป็นการนำสิ่งดีของรัฐธรรมนูญปี 40 เอาไว้ พร้อมแก้ไขสิ่งบกพร่อง เช่น การลดอำนาจรัฐเพิ่มอำนาจประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างดุลยภาพระหว่างอำนาจบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการ การสร้างดุลยภาพในการเพิ่มอำนาจให้ฝ่ายนิติบัญญัติ เช่น การลงมติในเรื่องต่างๆ ของส.ส.นั้น ไม่จำเป็นต้องฟังเสียงมติพรรค ส่วนศาลก็มีการตรวจสอบโดยผู้ตรวจการรัฐสภา ให้มีองค์กรอิสระตรวจสอบการทำงานของรัฐตลอดจนการลดจำนวน ผู้ที่จะร่วมลงชื่อถอดถอนนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีลงจากตำแหน่ง การห้ามย้ายพรรคยกเว้น การส่งเสริมสิทธิเสรีภาพต่างๆ และการกำหนดคุณลักษณะของ ส.ว. ที่กล่าวว่าเป็นการพยายามยกระดับวุฒิสภา ให้เป็นสภาของผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มมากขึ้น

นอกจากนี้ยังกล่าวถึงเรื่องการเพิ่มสิทธิเสรีภาพและอำนาจของประชาชนนั้น รัฐธรรมนูญนี้ทำได้ดีกว่าเดิม ไม่ว่าจะเป็นการลดจำนวนรายชื่อประชาชนในการเสนอกฎหมายและถอดถอนนักการเมืองจาก 50,000 เหลือ 20,000 รายชื่อ รวมทั้งถอดถอนตุลาการได้ด้วย และยังเป็นครั้งแรกที่บัญญัติให้ประชาชนเข้าชื่อกันแก้รัฐธรรมนูญได้อำนาจประชาชน การเรียนฟรี ตั้งแต่ ชั้น ม. 1-ม. 6 การรักษาสุขภาพฟรี และกรณีการเจรจาการค้าเอฟทีเอ ที่ประชาชนควรมีสิทธิรับรู้อย่างเข้าใจ

ในส่วนของ มาตรา 309 ที่หลายคนกล่าวว่าเป็นการนิรโทษกรรมให้ คมช. นั้น ในความเป็นจริงแล้วรัฐธรรมนูญปี 50 ไม่มีบทบัญญัติใดให้ คมช. เข้ามามีส่วนร่วมในรัฐธรรมนูญฉบับนี้เลย นายกรัฐมนตรีไม่ได้มาจากคนนอก และนายกรัฐมนตรีหรือ คมช. ก็ไม่ได้มีอำนาจแต่งตั้ง ส.ว. แต่ประการใดทั้งสิ้น อีกทั้ง คมช. ต้องพ้นจากตำแหน่งไปเมื่อรัฐธรรมนูญประกาศใช้ ทั้งหมดนี้จึงไม่ขัดแย้งกับหลักการประชาธิปไตย

ดังนั้น การลงประชามติรับร่างรัฐธรรมนูญในครั้งนี้จะให้ผลดีคือ “ยุติระบบปฏิวัติรัฐประหารทันที”

1. สังคมไทยปัจจุบันตกอยู่ในสภาวะวิกฤติหลายมิติที่ไร้ทางออก ทั้งด้านการเมือง ความไม่เป็นธรรมทางเศรษฐกิจ ความแตกแยกในสังคม ปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยไม่รวมถึงปัญหาที่เกิดจากนโยบายที่ผิดพลาดและแฝงไปด้วยวาระซ่อนเร้นของรัฐบาล พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี จนเกิดปรากฏการณ์โกงทั้งโคตร การละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างรุนแรง การแทรกแซงองค์กรอิสระ และการสร้างความแตกแยกในสังคมอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน ภายใต้เผด็จการรัฐสภาอย่างสมบูรณ์แบบ การยึดอำนาจของคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) ต่อมาเปลี่ยนเป็นคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.) ซึ่งเป็นคณะรัฐประหารที่ยึดอำนาจจากเผด็จการรัฐสภา ที่แม้ประชาชนจะไม่เต็มใจก็ตาม แต่การรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 ก็เป็นเสมือนทางออกของสังคมไทยในสภาวะวิกฤติขณะนั้น

2. สามารถทำให้การเมืองแบบใหม่หรือการเมืองภาคประชาชนได้มีบทบาทเพิ่มขึ้นชัดเจนกว่าที่ผ่านมา

3. ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้รวม 309 มาตรา ยังไม่สามารถทำให้เกิดการปฏิรูปการเมืองครั้งที่ 2 ได้อย่างแท้จริง แต่หลายมาตราและหลายประเด็นในร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้โดยเฉพาะพื้นที่ทางการเมืองของภาคประชาชนมีความก้าวหน้าขึ้น

4. แม้ร่างรัฐธรรมนูญ 2550 จะยังมีข้อบกพร่องอยู่หลายประเด็น แต่ถ้ามองจากจุดยืนของการเมืองภาคประชาชน ถือว่าได้เปิดพื้นที่หรือช่องทางใหม่ๆ ให้กับประชาชนมากขึ้นกว่ารัฐธรรมนูญฉบับ 2540 อย่างชัดเจน อาทิ มาตรา 55 สิทธิในที่อยู่อาศัย มาตรา 61 สิทธิของผู้บริโภค มาตรา 84 การจัดให้มีสภาเกษตรกร มาตรา 87 กองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมือง และประการสำคัญเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่เปิดโอกาสให้ประชาชนไม่น้อยกว่า 50,000 รายชื่อเสนอร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญได้เป็นต้น

ซึ่งในการสนับสนุนการรับร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ทางกลุ่มที่สนับสนุนมีเงื่อนไขผูกพันดังนี้

1. ต้องให้มีการแก้ไขปรับปรุงเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญฉบับ 2550 อย่างเร่งด่วน เช่น โดยจะรณรงค์ผลักดันให้มีการแก้ไขปรับปรุงเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญฉบับ 2550 เป็นการเร่งด่วน เช่น มาตรา 111 ที่มาของ ส.ว. มาตรา 93 ระบบเลือกตั้ง ส.ส. มาตรา 229 242 246 และ 252 ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสรรหาองค์กรอิสระ มาตรา 309 การนิรโทษกรรม คมช. นี้เป็นต้น

2. ต้องติดตามและผลักดันการตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญและกฎหมายลูกเพื่อประกันเรื่องสิทธิและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาชนให้เป็นรูปธรรม

3. คัดค้านร่าง พ.ร.บ.การรักษาความมั่นคงภายในฯ พ.ร.บ. ความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ร.บ. หลักเกณฑ์ขั้นตอนการแปรรัฐวิสาหกิจ ฯลฯ และร่าง พ.ร.บ. อื่นๆ ที่มีเนื้อหาสาระลดทอนสิทธิเสรีภาพของประชาชนและสื่อมวลชน

4. ให้ คมช. รัฐบาล สสร. และหน่วยงานภาครัฐเร่งสร้างพื้นที่และเวทีสาธารณะเพื่อให้มีการถกแถลงจุดเด่นจุดด้อยของร่างรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ให้มากที่สุด โดยภาครัฐจะต้องไม่ชี้้นำประชาชนหรือเอาการเลือกตั้งมาเป็นตัวประกันหากไม่รับร่างรัฐธรรมนูญ รวมถึงการพิจารณาร่าง พ.ร.บ. ออกเสียงประชามติ จะต้องไม่สร้างเงื่อนไขปิดกั้นการแสดงความคิดเห็นและการรณรงค์ของฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญ

(2) กลุ่มที่เคลื่อนไหวคัดค้านการลงประชามติ และรณรงค์ไม่รับร่างรัฐธรรมนูญ

กลุ่มที่ทำการเคลื่อนไหวไม่รับร่างรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 มีอยู่ด้วยกันหลายกลุ่ม และมีเหตุผลที่แตกต่างกันไป ประกอบด้วยกลุ่มอดีตนักการเมืองพรรคไทยรักไทย เช่น นายจาตุรนต์ ฉายแสง นายวีระ มุกลิกพงษ์ นายจักรภพ เพ็ญแข นายอริสมันต์ พงษ์เรืองรอง กลุ่มนักวิชาการที่โดดเด่นและมีบทบาทในการวิพากษ์วิจารณ์การรณรงค์ไม่รับร่างรัฐธรรมนูญ เช่น ศ.ดร.นิธิ เอียวศรีวงศ์ ผู้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน , รศ.สมเกียรติ ตั้งนโม อธิการบดี ม.เที่ยงคืน, รศ.ดร.สุธาชัย ยิ้มประเสริฐ จากคณะอักษรศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , อาจารย์ใจ อึ๊งภากรณ์ และอาจารย์พิชญ์ พงศ์สวัสดิ์

จากคณะรัฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , คณะอาจารย์จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้แก่ รศ.ดร.พิชิต ลิขิตกิจสมบูรณ์ , รศ.ดร. วรเจตน์ ภาคีรัตน์ , รศ.ดร.ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช , รศ.ดร.วรพล พรหมมิกบุตร , ผศ.ดร. จันทจิรา เอี่ยมมยุรา ดร. ฐาปนันท์ นิพิฏฐกุล อาจารย์ ปิยะบุตร แสงกนกกุล อาจารย์ ธีระ สุธีวรางกูร เป็นต้น องค์กรพัฒนาเอกชนส่วนหนึ่ง เช่น คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน (กป.อพช.) สหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย(สนนท.) พรรคแนวร่วมภาคประชาชน กลุ่มโตมรแดงมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นต้น รวมถึงประชาชนอีกส่วนหนึ่งที่เห็นว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้ไม่เป็นประชาธิปไตย มาจากเผด็จการ และไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เช่น เครือข่าย 19 กันยา , กลุ่มพลเมืองภิวัฒน์ , นพ.เหวง โตจิราการ , นางประทีป อึ้งทรงธรรม , 12 องค์กรต้านรัฐประหาร , กลุ่มคนวันเสาร์ไม่เอาเผด็จการ , สถาบันสุวรรณภูมิภิวัฒน์ , แนวร่วมประชาชนต้านรัฐประหาร (นปตร.) เป็นต้น ซึ่งสรุปสาระสำคัญในการรับไม่รับร่างรัฐธรรมนูญ ดังนี้

ประเด็นในร่างรัฐธรรมนูญที่เป็นเหตุให้ประชาชนออกเสียงประชามติไม่เห็นชอบ

1. ที่มาของร่างรัฐธรรมนูญไม่ถูกต้อง

1.1 การจัดให้มีรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่หรือการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ จะกระทำได้อีกแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ร่างรัฐธรรมนูญหรือร่างรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติมต้องมีพื้นฐานที่มาโดยอาศัยอำนาจจากรัฐธรรมนูญเดิม หรือจากประชาชน และผู้มีอำนาจชั้นสุดท้ายในการให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญต้องเป็นประชาชนหรือองค์กรสถาปนารัฐธรรมนูญซึ่งเป็นผู้แทนโดยชอบของปวงชน คุณลักษณะเช่นนี้ย่อมทำให้รัฐธรรมนูญมีความชอบธรรมตามระบอบประชาธิปไตยในอันที่จะนำไปบังคับใช้กับองค์กรทั้งหลายของรัฐและประชาชน

1.2 ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีได้ถูกยกร่างขึ้นในสถานการณ์ปกติของประเทศ แต่เป็นร่างรัฐธรรมนูญที่ถูกจัดให้มีขึ้นตามบทบัญญัติในมาตรา 19 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 อันเป็นรัฐธรรมนูญที่เกิดขึ้นโดยอำนาจของคณะรัฐประหารภายหลังจากที่คณะรัฐประหารได้ยึดอำนาจการปกครองประเทศและกระทำการล้มล้างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กล่าวอีกนัยหนึ่ง ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ถือเป็นผลผลิตอันสืบเนื่องโดยตรงมาจากการรัฐประหารในวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549

1.3 การใช้กำลังอาวุธของคณะรัฐประหารในการเข้ายึดอำนาจรัฐบาลที่มาจาก การเลือกตั้งของประชาชนนั้น มิเพียงแต่เป็นความผิดอุกฉกรรจ์ในทางกฎหมายอาญาอันมีโทษสูงสุดถึงขั้นประหารชีวิต หากทว่าในทางการเมือง ยังเป็นวิธีการอันมิชอบในการลบล้างอำนาจการตัดสินใจของประชาชนฝ่ายข้างมากในการกำหนดผู้ทำหน้าที่บริหารประเทศโดยผ่านระบบการเลือกตั้ง การลบล้างอำนาจการตัดสินใจของประชาชนโดยคณะรัฐประหารในกรณีนี้ มีอาจมองเป็นอื่นได้นอกจากเสียจากว่าอำนาจการตัดสินใจในการกำหนดวิถีชีวิตของตนด้วยตนเองโดยอาศัยกระบวนการเลือกตั้งของประชาชนนั้น มิได้มีความหมายและคุณค่าในสายตาของคณะรัฐประหาร และเท่ากับคณะรัฐประหารไม่ยอมรับการจัดให้มีรัฐธรรมนูญใหม่โดยสันติวิธี

1.4 เมื่อร่างรัฐธรรมนูญนี้มีที่มาอันเกี่ยวเนื่องโดยตรงกับรัฐประหาร แม้ร่างรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวจะถูกทำให้ชอบด้วยกฎหมายโดยวิธีการทางเทคนิคก็ตาม ความชอบด้วยกฎหมายจากวิธีการดังกล่าว ก็หาไม่ผลเป็นการรับรองให้ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้เกิดความชอบธรรมตามความเป็นจริงในสายตาของผู้ยึดถือวิธีการแก้ไขปัญหาของสังคมโดยการใช้เหตุผลไม่

1.5 อนึ่ง การที่คณะรัฐประหารและพวกจำต้องกำหนดให้มีการร่างรัฐธรรมนูญใหม่ แท้จริงก็เพื่อเป็นข้ออ้างหนึ่งสำหรับใช้อธิบายเหตุผลและความจำเป็นของรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 เท่านั้น โดยหาได้มีความประสงค์โดยสุจริตแต่อย่างใดไม่ เนื่องจากการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญหรือการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เพื่อปฏิรูปการเมือง ย่อมสามารถกระทำได้โดยอาศัยกระบวนการปกติที่มีจำเป็นต้องใช้อำนาจผ่านการใช้อำนาจตุลาการ

2. ความไม่มีเหตุผลของกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญ

2.1 กระบวนการยกร่างรัฐธรรมนูญนี้ยังไม่สะท้อนถึงความเป็นประชาธิปไตยและความหลากหลายของผู้ร่างรัฐธรรมนูญ ถึงแม้จะมีกระบวนการคัดเลือกผ่านกลไกที่เรียกว่า “สมัชชาแห่งชาติ” แต่ท้ายสุดบุคคลที่เข้าไปมีบทบาทสำคัญในการร่างรัฐธรรมนูญยังผูกขาดเฉพาะกับบุคคลจากวงการศาลและนักวิชาการมหาวิทยาลัยเท่านั้น ดังจะเห็นได้จากกระบวนการคัดเลือกคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญและประธานคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ

2.2 กระบวนการยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ เกิดขึ้นในสภาวะที่ไม่ปกติหลังรัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ภายใต้บรรยากาศที่หาความเป็นประชาธิปไตยมิได้ ทำให้การร่างรัฐธรรมนูญไม่ได้เกิดจากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ถกเถียงหรือต่อรองในประเด็นต่าง ๆ ระหว่างกลุ่มการเมือง กลุ่มข้าราชการประจำ กลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ตลอดจนประชาชนทั่วไป ตรงกันข้าม กระบวนการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้กลับตกอยู่ภายใต้การชี้นำของคณะรัฐประหารและกลุ่มบุคคลเพียงไม่กี่คน โดยมีความมุ่งหมายเพียงเพื่อการทำลายล้างทางการเมืองต่อฝ่ายตรงข้าม และกีดกันมิให้ฝ่ายตรงข้ามกลับมาใช้อำนาจได้อีก

2.3 ในขั้นการยกร่างรัฐธรรมนูญ ไม่ปรากฏว่ามีกฎหมายใดที่จะขจัดส่วนได้เสียของบุคคลที่เป็นผู้ร่างรัฐธรรมนูญ จึงปรากฏให้เห็นว่าผู้ร่างรัฐธรรมนูญดำรงตำแหน่งอยู่ในองค์กรตามรัฐธรรมนูญที่จะได้รับผลกระทบจากการจัดทำรัฐธรรมนูญด้วย ยิ่งไปกว่านั้น บุคคลบางคนในคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญซึ่งดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระบางองค์กรยังกลับมาเป็นผู้ดำเนินการจัดการออกเสียงประชามติอีกด้วย ทั้งในร่างรัฐธรรมนูญฉบับออกเสียงประชามติก็ยังมิห้ามบุคคลที่ยกร่างรัฐธรรมนูญมิให้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระต่าง ๆ การณ์จึงเป็นไปได้ที่ผู้ร่างรัฐธรรมนูญจะเข้าไปดำรงตำแหน่งในองค์กรเหล่านั้นในภายหลังซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้อง เพราะทำให้การตัดสินใจกร่างรัฐธรรมนูญมิได้อยู่บนพื้นฐานของประโยชน์สาธารณะอย่างแท้จริง

3. เนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญไม่เป็นประชาธิปไตย

3.1 สภาร่างรัฐธรรมนูญให้ความเห็นว่าจุดเด่นของร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ คือ การรับรองสิทธิและเสรีภาพที่ดีกว่ารัฐธรรมนูญฉบับก่อน อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพจะมีผลได้จริงย่อมขึ้นอยู่กับกลไกการบังคับใช้มากกว่าลายลักษณ์อักษร กรณีที่รัฐธรรมนูญบัญญัติสิทธิและเสรีภาพไว้ในหลายมาตรา ก็มีได้หมายความว่าในที่สุดแล้ว สิทธิและเสรีภาพเหล่านั้นจะถูกนำไปใช้บังคับให้เห็นผล และแม้อาจเห็นกันว่าร่างรัฐธรรมนูญจะรับรองสิทธิและเสรีภาพไว้ดีกว่ารัฐธรรมนูญฉบับก่อนอยู่บ้าง แต่เมื่อพิจารณาประกอบกับบทบัญญัติในส่วนอื่นๆ แล้ว เห็นว่า เพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิและเสรีภาพที่เพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย (เช่น ลดจำนวนการใช้สิทธิเข้าชื่อเสนอร่างกฎหมายหรือถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เป็นต้น) หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งบทบัญญัติในหมวดจริยธรรมของนักการเมืองซึ่งไม่แน่ว่าจะใช้บังคับได้จริง หากประชาชนจะต้องยอมสูญเสียสิ่งที่มีคุณค่ายิ่งกว่าไป กล่าวคือ อำนาจของประชาชนซึ่งแสดงออกผ่านผู้แทนของตนต้องถูกลดทอนลง หรือต้องลดความมีเสถียรภาพของฝ่ายบริหาร หรือต้องยอมให้ข้าราชการระดับสูงทั้งในฝ่ายบริหารและฝ่ายตุลาการเข้ามามีบทบาทหรืออำนาจทางการเมืองและกำหนดความเป็นไปของบ้านเมืองโดยมิสอดคล้องกับระบบแบ่งแยกอำนาจหน้าที่ ทั้งจะต้องยอมรับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของการกระทำของคณะรัฐประหารและพวกด้วย การสูญเสียคุณค่าดังกล่าวนี้ พิจารณาในเชิงเปรียบเทียบกับสิทธิเสรีภาพที่เพิ่มขึ้น ก็มีมากเกินกว่าที่จะยอมรับได้

3.2 ร่างรัฐธรรมนูญฉบับออกเสียงประชามติกำหนดให้มี ส.ส. 480 คน เป็น ส.ส.แบบแบ่งเขต 400 คน และ ส.ส.ระบบสัดส่วน 80 คน ในส่วนของ ส.ส.ระบบแบบแบ่งเขต ร่างรัฐธรรมนูญกำหนดให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิเลือกผู้สมัครได้ตามจำนวน ส.ส.ที่พึงมีในเขตเลือกตั้งนั้น นั้นย่อมหมายความว่าผู้มีสิทธิแต่ละคนมีสิทธิเลือกผู้สมัครได้ในจำนวนที่ไม่เท่ากัน บางเขตเลือกตั้งอาจเลือกได้ 1 คนหรือ 2 คนหรือ 3 คนแล้วแต่กรณี ซึ่งสร้างความไม่เท่าเทียมกันในการลงคะแนนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละเขต และอาจจะส่งผลกระทบต่อไปถึงความมีเสถียรภาพของรัฐบาล ซึ่งเป็นปัญหาที่ระบบการเมืองไทยประสบมายาวนานและพยายามหลีกเลี่ยง แต่ผู้ร่างรัฐธรรมนูญกลับร่างรัฐธรรมนูญโดยวางกลไกระบบเลือกตั้งเพื่อย้อนกลับไปสู่ปัญหาที่พยายามหลีกเลี่ยงมาแต่เดิมอีก

3.3 สำหรับ ส.ส.ระบบสัดส่วนจำนวน 80 คน ซึ่งมาจากการเลือกบัญชีรายชื่อโดยแบ่งเป็น 8 กลุ่มจังหวัด กลุ่มละ 10 คนนั้น ก็มีสามารถอธิบายฐานคิดในการกำหนดกลุ่มจังหวัดได้ว่า ต้องการให้ผู้แทนตามบัญชีรายชื่อของแต่ละกลุ่มจังหวัดเป็นผู้แทนของกลุ่มประชาชนหรือกลุ่มผลประโยชน์ใด และจะใช้หลักเกณฑ์ใดในการแบ่งกลุ่มจังหวัด การจัดแบ่งบัญชีรายชื่อเป็น 8 บัญชีและลดจำนวน ส.ส.ระบบสัดส่วนให้เหลือเพียง 80 คน ได้ทำลายข้อดีของระบบเลือกตั้งแบบสัดส่วนตามรัฐธรรมนูญ 2540 ลงโดยไม่มีเหตุผลใดในทางวิชาการรองรับ นอกจากเหตุผลที่ว่าผู้ร่างรัฐธรรมนูญหวาดกลัวพรรคการเมืองใหญ่ในอดีตที่เคยเข้ายึดครองที่นั่งของ ส.ส.ระบบสัดส่วนเป็นจำนวนมาก และมีการอ้างตัวเลขคะแนนเสียงที่ประชาชนสนับสนุน เท่านั้น

3.4 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับวุฒิสภา พบว่าร่างรัฐธรรมนูญนี้ให้อำนาจแก่วุฒิสภามาก ทั้งการกลั่นกรองร่างกฎหมาย การให้ความเห็นชอบบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ การถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง แต่กลับกำหนดให้ ส.ว. มีจำนวน 150 คนมาจากการเลือกตั้งจังหวัดละ 1 คนและจำนวนที่เหลือให้มาจากการสรรหา การผสมสัดส่วนของ ส.ว. ที่มาจากการสรรหา

หา ไม่อาจตอบปัญหาความเป็นตัวแทนของประชาชนได้ตามระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อพิจารณาจากอำนาจอันมีอยู่มากของวุฒิสภา ยิ่งกว่านั้น การกำหนดให้จังหวัดแต่ละจังหวัดไม่ว่าจะมีจำนวนประชากรเท่าใดมี ส.ว.ได้จังหวัดละ 1 คน ก็ยังไม่สามารถหาเหตุผลมาอธิบายได้ในทางวิชาการ สำหรับ ส.ว.ซึ่งมีที่มาจากการสรรหา นั้น ก็ปรากฏว่าคณะกรรมการสรรหาแล้วแต่เป็นบุคคลซึ่งมาจากฝ่ายตุลาการและข้าราชการระดับสูงซึ่งดำรงตำแหน่งหัวหน้าองค์กรอิสระต่างๆ โดยหาความเชื่อมโยงกับประชาชนมิได้ อันสะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่าผู้กร่างรัฐธรรมนูญนั้นให้คุณค่าแก่บรรดาอภิชนมากกว่าการยอมรับนับถืออำนาจการตัดสินใจของประชาชน

3.5 เป็นที่ชัดเจนว่าร่างรัฐธรรมนูญนี้ให้ความสำคัญและเพิ่มบทบาทแก่องค์กรตุลาการมากเป็นพิเศษ ดังจะเห็นได้จากกระบวนการสรรหาบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระทั้งหลายตามรัฐธรรมนูญ ร่างรัฐธรรมนูญกำหนดให้ประธานศาลฎีกาและบุคคลซึ่งที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาคัดเลือก ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด และบุคคลซึ่งที่ประชุมใหญ่ศาลปกครองสูงสุดคัดเลือก เข้าไปเป็นกรรมการสรรหา ในส่วนของศาลยุติธรรม นอกจากศาลยุติธรรมจะเข้าไปมีบทบาททางการเมืองผ่านการสรรหาบุคคลไปดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญและวุฒิสภาแล้ว ศาลยุติธรรมยังมีบทบาทในการพิจารณาคดีทางการเมืองอีกด้วย ไม่ว่าจะเป็นคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือคดีเลือกตั้งภายหลังจากคณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว ความข้อนี้ แสดงให้เห็นว่าคดีที่เกี่ยวพันกับนักการเมืองต่างตกอยู่ภายใต้การตรวจสอบของศาลยุติธรรม โดยที่ไม่มีการสร้างระบบถ่วงดุลที่เหมาะสมให้ศาลยุติธรรมต้องตกอยู่ภายใต้การตรวจสอบขององค์กรอื่น

3.6 สมควรกล่าวด้วยว่า เป็นครั้งแรกอีกเช่นกันที่ร่างรัฐธรรมนูญมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการขยายระยะเวลาเกษียณอายุของผู้พิพากษาโดยกำหนดให้ตรากฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ให้ผู้พิพากษาศาลยุติธรรมดำรงตำแหน่งได้ถึงอายุครบ 70 ปี ความสำคัญของกรณีดังกล่าว มิได้อยู่ที่ว่าการขยายระยะเวลาเกษียณอายุของผู้พิพากษาจะเหมาะสมหรือไม่ หากอยู่ที่ว่ามีความจำเป็นเพียงใดที่ต้องกำหนดกรณีดังนี้ไว้ในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ทั้ง ๆ ที่การกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลในองค์กรทั้งหลายของรัฐ ควรมอบหมายให้เป็นการพิจารณาของฝ่ายนิติบัญญัติตามแต่นโยบาย อนึ่ง จำเป็นต้องตั้งข้อสังเกตให้เห็นว่าไม่ปรากฏบทบัญญัติการขยายระยะเวลาเกษียณอายุของผู้พิพากษาดังกล่าวนั้นในร่างรัฐธรรมนูญชั้นรับฟังความคิดเห็น

3.7 ในส่วนของคดีเลือกตั้ง ร่างรัฐธรรมนูญ มาตรา 239 กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจวินิจฉัยให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งก่อนมีการประกาศผลการเลือกตั้ง และคำวินิจฉัยนั้นให้เป็นที่สุด หากมีการประกาศผลการเลือกตั้งไปแล้ว และคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องการวินิจฉัยให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ก็ให้ยื่นคำร้องต่อศาลฎีกา ความข้อนี้ แสดงให้เห็นว่าก่อนมีการประกาศผลการเลือกตั้ง คณะกรรมการเลือกตั้งย่อมมีอำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาด ตั้งแต่การจัดการเลือกตั้ง การสืบสวนสอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด ซึ่งขัดกับหลักการแบ่งแยกอำนาจอย่างชัดเจน

3.8 ในบทเฉพาะกาลของร่างรัฐธรรมนูญ บทบัญญัติหลายมาตรากำหนดการสืบทอดการดำเนินการขององค์กรที่คณะรัฐประหารรับรองไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การกำหนดวาระการดำรง

ตำแหน่งของบุคคลในองค์กรอิสระที่ให้ดำรงตำแหน่งไปจนครบวาระ ทั้ง ๆ ที่เมื่อมีรัฐธรรมนูญใหม่แล้ว ความชอบธรรมของบุคคลที่ดำรงตำแหน่งในองค์กรดังกล่าวน่าจะหมดสิ้นไป และควรจะกำหนดให้บุคคลดังกล่าวดำรงตำแหน่งต่อไปได้อีกระยะหนึ่งเท่านั้น เพื่อเปิดโอกาสให้มีการสรรหาใหม่โดยให้มีที่มาซึ่งยึดโยงกับอำนาจโดยอ้อมของประชาชนผ่านทางรัฐสภา นอกจากนี้ ไม่มีการกำหนดห้ามสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีได้เป็นกรรมาธิการร่างรัฐธรรมนูญ ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมัครรับเลือกตั้งหรือเข้ารับการสรรหาเพื่อเป็นสมาชิกวุฒิสภา อีกทั้ง มาตรา 308 ของร่างรัฐธรรมนูญยังได้กำหนดให้คณะรัฐมนตรีชุดปัจจุบันแต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย โดยไม่มีการอธิบายใด ๆ จากผู้ร่างรัฐธรรมนูญว่า เหตุใดต้องเป็นคณะรัฐมนตรีชุดปัจจุบันที่มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย กรณีดังนี้ จึงมีอาจมองให้เป็นอย่างอื่นได้ นอกจากว่าบทบัญญัติในมาตรา 308 คือช่องทางแห่งการสืบทอดอำนาจในอีกลักษณะหนึ่งของรัฐบาลของคณะรัฐประหาร เท่านั้น

3.9 จากการพิจารณาเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญโดยภาพรวม เห็นได้ว่าบทบัญญัติของร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีผลทั้งโดยตรงและโดยอ้อมให้บรรดาข้าราชการระดับสูงมีบทบาทและอำนาจเพิ่มขึ้นอย่างมาก นอกจากนี้ ร่างรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวยังลดทอนอำนาจการตัดสินใจของประชาชนในสาระสำคัญอย่างเห็นได้ชัด อีกทั้งยังทำลายความสำคัญของพรรคการเมือง กีดกันโอกาสในการเข้าไปดำเนินนโยบายของพรรคการเมือง ไม่สนับสนุนรัฐบาลที่มีเสถียรภาพ ตลอดจนมุ่งหมายให้การกำหนดทิศทางประเทศขึ้นอยู่กับกลุ่มคนเพียงกลุ่มหนึ่ง ทั้งนี้ ยังมีพิกัดต้องพิจารณาถึงข้อบกพร่องในทางเทคนิคที่ปรากฏอยู่อีกในบทบัญญัติหลายมาตรา อาทิ กฎเกณฑ์เกี่ยวกับองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งผู้ร่างรัฐธรรมนูญแยกออกเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญและองค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ เป็นต้น

3.10 เนื้อหาของรัฐธรรมนูญไม่เอื้ออำนวยต่อการปฏิรูปสังคมและการเมืองอย่างแท้จริง และละเลยอำนาจทางการเมืองที่ชอบธรรมของประชาชนในหลายด้าน แต่กลับให้อำนาจดังกล่าวแก่กลุ่มข้าราชการและโดยเฉพาะข้าราชการตุลาการ เช่น การไม่ยอมรับสิทธิการกำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งเป็นสิทธิในการพัฒนาที่จะทำให้ประชาชนสามารถกำหนดวิถีชีวิตของตนเองได้, การไม่ยอมรับการปฏิรูประบบสวัสดิการทางสังคม เช่นการจัดสวัสดิการด้านสาธารณสุขแก่ทุกคน การจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุทุกคน, การไม่ยอมรับการปฏิรูประบบภาษี ให้เป็นมาตรการในการกระจายรายได้เพื่อสร้างความเป็นธรรมทางสังคม ได้แก่ การเก็บภาษีทรัพย์สิน ภาษีมรดก หรือภาษีที่ดินในอัตราก้าวหน้า, การไม่ยอมรับการปฏิรูปสื่อ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การที่ร่างรัฐธรรมนูญกำหนดให้มีองค์กรอิสระองค์กรเดียวรวมอำนาจการจัดสรรคลื่นความถี่และการกำกับประกอบกิจการวิทยุ โทรทัศน์ และโทรคมนาคม ไว้ด้วยกัน, การไม่ยอมรับการคุ้มครองสิทธิเกษตรกรรายย่อย เพื่อรักษาอธิปไตยและความมั่นคงทางอาหารของประเทศชาติ, การไม่ยอมรับสิทธิในที่อยู่อาศัยและความมั่นคงในที่อยู่อาศัยของประชาชนทุกคน, การไม่ยอมรับสิทธิและความหลากหลายทางชาติพันธุ์, การไม่ยอมรับสิทธิของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา แต่กลับถ่ายโอนอำนาจหรือสิทธิการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาไปให้กับบุคคลเพียงเจ็ดคนที่เป็นตัวแทนของศาลจำนวนสามคนและองค์กรอิสระจำนวนสี่คน, การไม่ยอมรับให้ภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมเป็นกรรมการสรรหาองค์กรอิสระ ซึ่งมี

หน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจของนักการเมืองและข้าราชการ แต่กลับให้กรรมการสรรหาประกอบด้วย ตัวแทนของศาลจำนวนห้าคน และตัวแทนของพรรคการเมืองจำนวนสองคน ย่อมทำให้ศาลเป็นผู้ทรงอำนาจเด็ดขาดในการคัดเลือกคนเป็นกรรมการองค์อิสระ และมีแนวโน้มที่ทำให้เชื่อได้ว่าองค์กรอิสระจะกลายเป็นที่รองรับชนชั้นนำของภาคราชการ

4. บทบัญญัติว่าด้วยการนิรโทษกรรมทำลายหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรม นุญ

4.1 การรับรองความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของประกาศ คำสั่ง และการปฏิบัติของบุคคลตามประกาศหรือคำสั่งของคณะหรือหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ปรากฏอยู่ในร่างรัฐธรรมนูญ มาตรา 309 อันมีเนื้อความให้บรรดาการใด ๆ ที่ได้รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 ว่าเป็นการชอบด้วยกฎหมายและรัฐธรรมนูญ รวมทั้งการกระทำที่เกี่ยวเนื่องกับกรณีดังกล่าว ไม่ว่าก่อนหรือหลังวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับลงประชามติ ให้ถือว่าการนั้นและการกระทำนั้นชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

4.2 ผลพวงของบทบัญญัติดังกล่าวก็คือ ประกาศ คปค. คำสั่งของหัวหน้า คปค. และการปฏิบัติตามประกาศและคำสั่งดังกล่าว ต่างก็ได้รับการรับรองว่าชอบด้วยรัฐธรรมนูญ แม้ว่าการปฏิบัติตามประกาศและคำสั่งดังกล่าวจะไม่ชอบด้วยกฎหมายก็ตาม อนึ่ง ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังรับรองให้การปฏิบัติตามประกาศ คปค. หรือคำสั่งของหัวหน้า คปค. เป็นการกระทำที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ แม้จะได้มีการกระทำภายหลังจากที่รัฐธรรมนูญฉบับออกเสียงประชามติมีผลใช้บังคับด้วย ซึ่งหมายความว่าร่างรัฐธรรมนูญฉบับออกเสียงประชามติรับรองความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของการกระทำต่าง ๆ ในอนาคตไว้ล่วงหน้า โดยไม่สนใจไยดีถึงเนื้อหาของการกระทำนั้น ๆ ว่าชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

4.3 เมื่อมีการรับรองความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของประกาศ คปค. คำสั่งหัวหน้า คปค. และการปฏิบัติของบุคคลตามประกาศและคำสั่งดังกล่าว ไม่ว่าประกาศคำสั่งหรือการปฏิบัติเช่นนั้นจะมีรูปแบบและหรือเนื้อหาที่มิชอบหรือขัดแย้งกับกฎหมายที่มีผลบังคับใช้อยู่ภายในรัฐอย่างไร ให้ชอบด้วยกฎหมายเสียแล้ว ผู้ต้องตกอยู่ภายใต้บังคับของการกระทำต่าง ๆ ตามประกาศและคำสั่งข้างต้นจึงย่อมมีอาจขอรับความเป็นธรรมในทางกฎหมายได้ อีกทั้งประกาศ คำสั่งและการปฏิบัติต่าง ๆ ก็ย่อมไม่ตกอยู่ภายใต้การตรวจสอบไม่ว่าในทางใดอีก ผลที่ตามมาก็คือ ผู้กระทำการอันมิชอบต่างก็หลุดพ้นจากความรับผิดชอบในทางต่าง ๆ โดยสิ้นเชิง ด้วยเหตุดังกล่าว จึงมีเกินเลยหากจะกล่าวว่าร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ทำลายหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดและหลักความเสมอภาคในการได้รับการอำนวยความสะดวกจากรัฐโดยตัวของรัฐธรรมนูญเอง ผลจากการนี้ ผู้ตกอยู่ภายใต้บังคับดังกล่าวจะยอมรับต่อความยุติธรรมเช่นนี้หรือไม่ และสังคมจะตั้งมั่นอยู่บนพื้นฐานของความยุติธรรมได้อย่างไร วิทยุชนย่อมตรึกตรองได้เอง

5. ไม่รับร่างรัฐธรรมนูญ เพราะเห็นความไม่เป็นธรรมในการออกเสียงประชามติ

5.1 การลงประชามติ คือการให้ประชาชนใช้สิทธิทางตรงในการตัดสินใจประเด็นปัญหาทางการเมือง ร่างรัฐธรรมนูญ ร่างกฎหมาย หรือนโยบายที่สำคัญของชาติ การลงประชามติจึงเป็นกลไกที่ส่งผลทางการเมืองและสะท้อนเจตจำนงของประชาชนชัดเจนที่สุดกลไกหนึ่ง

5.2 เพื่อให้ประชามติเป็นประชามติที่สมบูรณ์ การลงประชามติต้องอยู่ภายใต้บรรยากาศประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ปราศจากการกดดัน - ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งโดยชัดเจนและโดยปริยาย-จากผู้มีอำนาจ ปราศจากการทำลายความน่าเชื่อถือของอีกฝ่ายด้วยข้อกล่าวหาที่ไม่มีเหตุผลทางวิชาการรองรับ เปิดให้ทั้งฝ่ายที่เห็นควรให้รับร่างรัฐธรรมนูญและฝ่ายที่เห็นควรไม่รับร่างรัฐธรรมนูญมีโอกาสแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ตามวิถีทางประชาธิปไตยโดยปราศจากการใช้กลไกของรัฐเพื่อประโยชน์แก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม สภาพการณ์ที่ควรจะเป็นดังที่กล่าวมานี้ ดำรงอยู่ในกระบวนการลงประชามติหรือไม่ เป็นที่น่าสงสัยยิ่ง

5.3 นอกจากนี้ การออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญในครั้งนี้ องค์กรผู้ทำหน้าที่จัดการออกเสียงประชามติ ยังเป็นผู้มีส่วนได้เสียในประเด็นของการออกเสียงประชามติด้วย กล่าวคือ คณะกรรมการการเลือกตั้ง มีหน้าที่จัดการ ควบคุม และประกาศผลการออกเสียงประชามติ ในขณะที่มีกรรมการเลือกตั้งอยู่ 2 คนดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญและกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ โดยข้อเท็จจริงดังกล่าว ย่อมแสดงให้เห็นว่ากรรมการเลือกตั้ง 2 คนมีส่วนได้เสียกับการออกเสียงประชามติ อันทำให้สภาวะความเป็นกลางของผู้ทำหน้าที่จัดการลงประชามติเสียไป เพราะในฐานะของกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญย่อมแสดงให้เห็นว่าเป็นผู้ร่างรัฐธรรมนูญ และในฐานะของสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญย่อมแสดงให้เห็นว่าเป็นผู้ให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญนี้ก่อนนำมาออกเสียงประชามติ จึงเป็นที่ประจักษ์ชัดว่าผู้ทำหน้าที่จัดการลงประชามตินั้น ย่อมมีความโน้มเอียงไปในทางฝ่ายรับร่างรัฐธรรมนูญ กรณีนี้แม้ในทางกฎหมายอาจจะยังถกเถียงกันได้ว่าจะส่งผลต่อความสมบูรณ์ของการออกเสียงประชามติหรือไม่ แต่ในทางการเมืองก็ต้องถือว่ากระทบต่อความชอบธรรมในการจัดการออกเสียงประชามติอย่างรุนแรง และในที่สุดแล้วย่อมกระทบต่อมาตรฐานในการออกเสียงประชามติในสายตาของนานาชาติด้วย

5.4 การลงประชามติร่างรัฐธรรมนูญครั้งนี้เป็นการลงประชามติที่ปราศจากทางเลือกให้แก่ประชาชน รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พุทธศักราช 2549 มาตรา 32 กำหนดให้ในกรณีที่ประชาชนไม่เห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญ ให้ คมช. เลือกเอารัฐธรรมนูญฉบับก่อนๆ มาปรับปรุงและประกาศใช้บังคับแทนภายใน 30 วัน โดยที่ คมช. ไม่เคยประกาศให้ทราบล่วงหน้าเลยว่าหากประชาชนโดยเสียงข้างมากไม่รับร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ คมช. จะนำรัฐธรรมนูญฉบับใดมาประกาศใช้บังคับแทน แท้จริงแล้ว การลงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ จำเป็นต้องให้ประชาชนเห็นทางเลือกชัดเจนว่า หากรับร่างรัฐธรรมนูญจะได้รัฐธรรมนูญแบบใดใช้บังคับ และหากไม่รับร่างรัฐธรรมนูญจะได้รัฐธรรมนูญแบบใดใช้บังคับ การลงประชามติที่ผู้มีอำนาจบอกว่าให้เลือกเฉพาะสิ่งที่เห็นอยู่ตรงหน้าดีกว่าเลือกสิ่งที่ยังมองไม่เห็น จึงหาใช่การออกเสียงประชามติโดยแท้จริงไม่

6 . ปฏิเสธระบบทหารและอำมาตยาธิปไตย

6.1 ตลอดระยะเวลา 10 เดือนที่ผ่านมาภายใต้การปกครองของคณะรัฐประหารและพวก ข้อเท็จจริงพิสูจน์ให้เห็นแล้วว่าแม้ทำให้บ้านเมืองตกอยู่ในภาวะถดถอย กล่าวคือ นอกจากจะไร้ความสามารถในการแก้ไขปัญหาเดิมแล้ว ยังสร้างปัญหาใหม่ให้รุมเร้าเพิ่มมากขึ้น คณะรัฐประหารและพวกพยายามสถาปนา “รัฐทหาร-รัฐราชการ” กลับมาใหม่ ให้อำนาจอธิปไตยในการตัดสินใจความเป็นไปของประเทศไว้กับบรรดาอภิชน และได้ตรากฎหมายตลอดจนพยายามตรากฎหมายลิดรอนสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ร่างพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงในราชอาณาจักร หากร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีผลใช้บังคับ ย่อมเป็นการเปิดทางให้ระบบทหารและอำมาตยาธิปไตยฝังรากลึกในการเมืองไทยต่อไปได้อีกโดยมิสอดรับกับความเป็นจริงของโลก

6.2 ด้วยสภาพการณ์ในปัจจุบัน การใช้สิทธิออกเสียงประชามติไม่รับร่างรัฐธรรมนูญเป็นทางเลือกที่จะแสดงให้เห็นว่าไม่ปรารถนาระบบทหาร-อำมาตยาธิปไตย การใช้สิทธิลงประชามติไม่รับร่างรัฐธรรมนูญเป็นทางเลือกที่จะเชิญเหล่าคณะรัฐประหารและพวกออกไปจากอำนาจอย่างสันติ การใช้สิทธิลงประชามติไม่รับร่างรัฐธรรมนูญเป็นทางเลือกที่จะพลิกฟื้นการปกครองโดย “กฎหมาย” ให้กลับมาแทนที่การปกครองโดย “กฎหมาย” และการใช้สิทธิลงประชามติไม่รับร่างรัฐธรรมนูญก็เป็นทางเลือกที่จะฟื้นฟูสถานะความเป็นประชาธิปไตยและความเป็นพลเมืองให้กลับคืนมาอีกครั้งหนึ่ง

4.1.2 ผลของการออกเสียงประชามติ⁹

ผลการลงประชามติทั่วประเทศ ในวันที่ 19 สิงหาคม 2550 ปรากฏว่าผู้มีสิทธิออกเสียงรวมทั้งประเทศ จำนวน 45,092,955 คน มีผู้ออกมาใช้สิทธิออกเสียง จำนวน 25,978,954 คน คิดเป็นร้อยละ 57.61 เห็นชอบ จำนวน 14,727,306 คน คิดเป็นร้อยละ 56.69 และไม่เห็นชอบ จำนวน 10,747,441 คน คิดเป็นร้อยละ 41.37

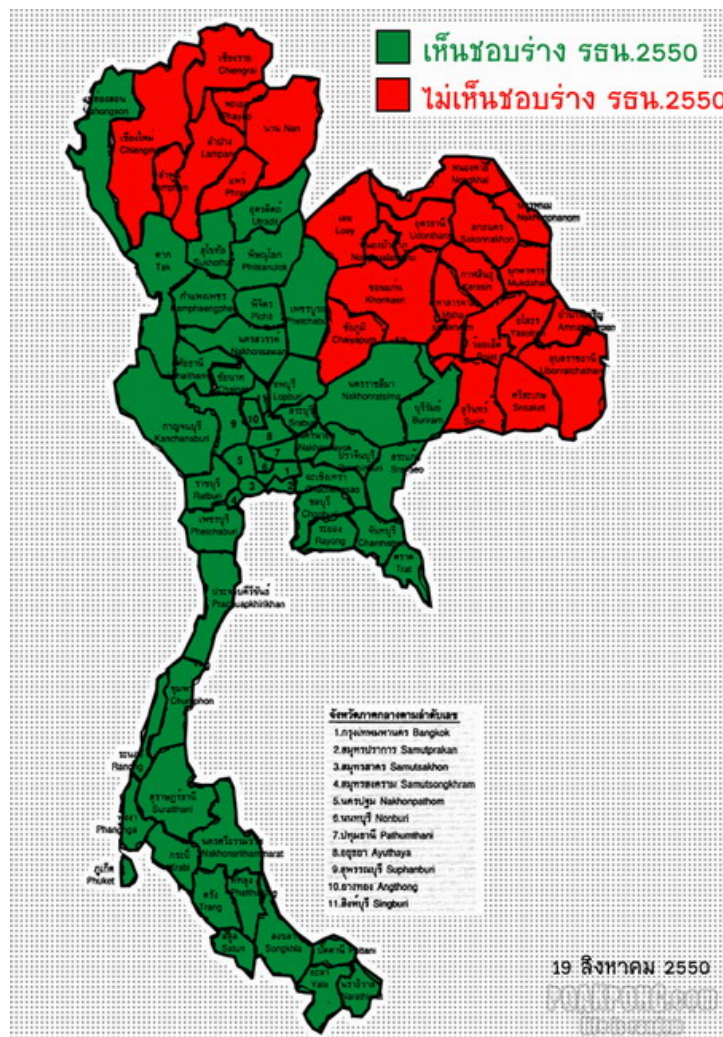
ในส่วนของกรุงเทพมหานครนั้น มีผู้มีสิทธิออกเสียง จำนวน 4,159,040 คน มีผู้ออกมาใช้สิทธิออกเสียง จำนวน 2,288,480 คน คิดเป็นร้อยละ 54.88 เห็นชอบ จำนวน 1,482,614 คน คิดเป็นร้อยละ 64.96 และไม่เห็นชอบ จำนวน 774,336 คน คิดเป็นร้อยละ 33.93

สรุป กรุงเทพมหานครมีผู้มาใช้สิทธิออกเสียงประชามติเกินกว่าร้อยละ 50 (57.61 %) ตรงตามที่ได้ตั้งสมมติฐานไว้

จากจำนวนผู้ออกมาใช้สิทธิออกเสียงประชามติ เห็นได้ว่าการออกเสียงประชามติในครั้งนี้ประชาชนมีความตื่นตัวเป็นอย่างมาก สังเกตได้จากจำนวนผู้มาออกเสียงประชามติทั้งประเทศกว่าร้อยละ 57.61 และมีประชาชนที่ขอใช้สิทธิออกเสียงประชามตินอกเขตจังหวัดโดยเฉพาะในกรุงเทพมหานครถึง 85,277 คน¹⁰ (กรมการปกครอง)

⁹ ดูรายละเอียดคะแนนรายจังหวัด 4 ภาค “รับ-ไม่รับ” รัฐธรรมนูญ แสดงรายละเอียดไว้ในภาคผนวก ฉ.

¹⁰ รายละเอียดผู้ขอใช้สิทธิออกเสียงประชามตินอกเขตจังหวัด แสดงรายละเอียดไว้ในภาคผนวก ช.

รูปภาพที่ 4.1 แสดงผลการออกเสียงประชามติในพื้นที่ 76 จังหวัดทั่วประเทศ

โดยจากการรวบรวมเรื่องร้องเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งนับตั้งแต่วันที่ 10 – 18 สิงหาคม 2550 ศูนย์รับแจ้งเหตุเกี่ยวกับการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ ได้รับเรื่องร้องเรียนรวมทั้งสิ้น 97 เรื่อง เฉพาะในช่วงวันที่ 17 และ 18 สิงหาคม มีเรื่องร้องเรียนทั้งสิ้นจำนวน 27 เรื่อง โดยส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องพุดยุงชาวบ้านไม่ได้รับร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 แจกเงินให้แก่ชาวบ้าน/ติดตั้งท่อน้ำประปาเพื่อจูงใจให้ผู้มีสิทธิ/แจ้งแผ่นปลิวทางไปรษณีย์ข้อความว่า “อยากเลือกตั้งเร็วต้องคว่ำ รัฐธรรมนูญ 50”/แจกเสื้อแดง โนโหวต และให้เงินเพื่อไม่ได้รับร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 เป็นต้น

ประเด็นสำคัญที่สุดของผลการออกเสียงประชามติในครั้งนี้คือการแบ่งโซนพื้นที่ (ภาค) ในการเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 โดยภาคกลางและภาคใต้มีประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงประชามติเห็นชอบรับร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 มากกว่าผู้ที่ไม่เห็นชอบรับร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 ดังนี้ ภาคกลาง เห็นชอบ ร้อยละ 65.38 ไม่เห็นชอบ ร้อยละ 32.89 และภาคใต้ เห็นชอบ ร้อยละ 86.47 ไม่เห็นชอบ ร้อยละ 11.46

ซึ่งต่างจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ออกเสียงไม่เห็นขอบถึง ร้อยละ 61.67 เห็นขอบเพียงร้อยละ 36.53 ในส่วนของภาคเหนือคะแนนการออกเสียงรับและไม่รับร่างรัฐธรรมนูญของประชาชนใกล้เคียงกัน คือ เห็นชอบ ร้อยละ 53.15 ไม่เห็นชอบ ร้อยละ 44.44 จากผลของการออกเสียงประชามติในครั้งนี้ จะเป็นนัยสำคัญทางการเมืองที่สำคัญที่ส่งผลต่อประเทศไทยต่อไป

อาจกล่าวได้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้ประชาชนออกมาใช้สิทธิ์ในการออกเสียงประชามติเห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญ

1. การรณรงค์อย่างเต็มที่ของฝ่ายรัฐ เช่น ส.ส.ร. ก.ก.ต. คมช. และหน่วยงานราชการต่างๆ ผ่านสื่อสาธารณะทั้งของภาครัฐและเอกชนในสาขาต่างๆ ใช้ยุทธศาสตร์เชิงรุกเข้าถึงประชาชน เช่น การจัดมหกรรมประชาธิปไตย พร้อมใจลงประชามติ การชูประเด็นการเลือกตั้งหลังจากรัฐธรรมนูญผ่านการเห็นชอบ เป็นต้น

2. การร่วมรณรงค์และการสนับสนุนจากองค์กรภาคประชาชนต่างๆ ที่ต้องการให้มีการเลือกตั้งเกิดขึ้นโดยเร็วที่สุด

3. ถึงแม้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 จะมีข้อบกพร่องอยู่หลายมาตรา แต่ก็มียุทธศาสตร์หลายมาตราที่ดีมากกว่ารัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 เช่น มาตราที่ว่าด้วยการมีส่วนร่วมของรัฐธรรมนูญ มาตราที่ว่าด้วยการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ เป็นต้น ซึ่งสามารถแก้ไขในภายหลัง

4. ระยะเวลาที่มีจำกัดเพียง 30 วันในการศึกษารายละเอียด เนื้อหา สาระของร่างรัฐธรรมนูญทำให้ประชาชนจำนวนหนึ่งที่ไม่มีความรู้

5. ประชาชนกลุ่มหนึ่งเห็นข้อผิดพลาดในการบริหารงานของรัฐบาลทักษิณ และปฏิเสธกลุ่มอำนาจเก่า ไม่ต้องการให้กลับมาใช้อำนาจอีกครั้ง

ในส่วนปัจจัยที่ส่งผลให้ประชาชนออกมาใช้สิทธิ์ในการออกเสียงประชามติไม่เห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญนั้น สรุปได้ ดังนี้

1. ต้องการต่อต้านการรัฐประหารยึดอำนาจของ คมช. เพราะเห็นว่าการรัฐประหารทำให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยต้องหยุดชะงักลง และถอยหลังเข้าคลอง

2. ไม่รับร่างรัฐธรรมนูญ เพราะเห็นความไม่เป็นธรรมในการออกเสียงประชามติ และการได้มาของรัฐธรรมนูญไม่เป็นประชาธิปไตย

3. ไม่ต้องการให้ระบอบอำมาตยาธิปไตยกลับมาใช้อำนาจเหนือการปกครองอีก

4. ประชาชนบางกลุ่มที่ยังศรัทธาในระบอบทักษิณต้องการให้ทักษิณกลับมาบริหารบ้านเมืองอีกครั้ง

4.2 การติดตามการออกเสียงประชามติ

การเคลื่อนไหวของหน่วยงาน กลุ่ม องค์กร ชมรมต่างๆ ที่มีบทบาทต่อการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 ตั้งแต่เดือนมีนาคม 2550 – สิงหาคม (รวบรวมจากเว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน www.midnightuniv.org , เว็บไซต์ประชาไทยออนไลน์ www.prachatai.com , เว็บไซต์เว็บท่าองค์กรพัฒนาเอกชน www.thaingo.org , เว็บไซต์สำนักนายกรัฐมนตรีน

www.thaigove.org , เว็บไซต์สภาร่างรัฐธรรมนูญ www.parliament.go.th , เว็บไซต์คณะกรรมการการเลือกตั้ง www.etc.go.th , เว็บไซต์กรมการปกครอง www.dopa.go.th , เว็บไซต์คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (www.nhrc.or.th) มีการเคลื่อนไหว ดังนี้

4 มีนาคม 2550 Thai say no กลุ่มพลเมืองภิวัฒน์ จัดการสัมมนาวิชาการ เรื่อง “ทำไมคนไทยต้องไม่รับร่างรัฐธรรมนูญ คมช.” ณ ห้อง 222 คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ท่าพระจันทร์)

6 มีนาคม 2550 เครือข่ายส่งแวล้อมไทย จัดเวทีเสวนา “มติสิ่งแวล้อมในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่” ณ ห้องประชุม กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม

11 มีนาคม 2550 ศูนย์ประสานงานเยาวชนเพื่อประชาธิปไตย (YPD.) ร่วมกับมูลนิธิฟรีดริค เอแบร์ท (FES.) จัดเวทีสาธารณะ เรื่อง “ข้อเสนอเครือข่ายเยาวชน ต่อร่างรัฐธรรมนูญ 2550” ณ ห้องประชุมเกษม อุทยานิน ชั้น 2 ตึกเกษมอุทยานิน คณะรัฐศาสตร์ จุฬาฯ

18 เมษายน 2550 12 องค์กรต้านรัฐประหารจัดแถลงข่าวหัวข้อ “ รัฐธรรมนูญ 2540 ยังไม่ตายประเทศเสียหายเพราะรัฐประหาร เลือกตั้งโดยใช้รัฐธรรมนูญ 2540” ณ ห้องสี่ดาว โรงแรมรัตนโกสินทร์ราชดำเนินกลาง กรุงเทพฯ

22 เมษายน 2550 กลุ่มเพื่อนรัฐธรรมนูญ 2540 ร่วมกับ 12 องค์กรต้านรัฐประหาร จัดเสวนา เรื่อง “ชำแหละร่างรัฐธรรมนูญ 2550 เทียบกับร่างรัฐธรรมนูญ 2540” ณ ห้อง 202 ชั้น 2 คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ ผู้อภิปราย นายแพทย์หญิง โทจิรากร สมาพันธ์ประชาธิปไตย, นายวิภูแถลง พัฒนภูมิไทย กลุ่มคนวันเสาร์ไม่เอาเผด็จการ, นายสมบัติ บุญงามอนงค์ กลุ่มพลเมืองภิวัฒน์, นายณัฐวุฒิ วัชรกุลดิลลิก กลุ่มเพื่อนรัฐธรรมนูญ 2540 และนายเรืองยศ จันทร์ศิริ สถาบันสุวรรณภูมิภิวัฒน์ ดำเนินการอภิปรายโดย คุณชนกกาญจน์ พันธุ์เดิมวงศ์ เครือข่าย 19 กันยา ต้านรัฐประหาร

26 เมษายน 2550 วิทยาลัยนวัตกรรมการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จัดโครงการสัมมนาทางวิชาการ ครั้งที่ 1 หัวข้อ “วิเคราะห์รัฐธรรมนูญ 2550 ของ สสร. ดีกว่าปี 2540 หรือไม่ เพราะอะไร” ณ ห้อง C5 ชั้น 5 อาคารหอสมุดเดิม (LB) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ วิทยากร ประกอบด้วย ดร.สมบัติ อารังธัญวงศ์ อธิการบดี สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, คุณปริดา เตียสุวรรณ ชรมนนักธุรกิจเพื่อประชาธิปไตย, อาจารย์พิเชียร อำนาจวรประเสริฐ สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ 2550 (สสร.), อาจารย์ณรงค์ เพชรประเสริฐ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, อาจารย์พิเชษฐ เมลาณนท์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนีกาตะ ประเทศญี่ปุ่น และตัวแทนนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ / จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้ดำเนินรายการโดย คุณศรีสุกิจ สุรีพร ผู้ดำเนินรายการทิศทางเศรษฐกิจ ช่อง 11

27 เมษายน 2550 โครงการศึกษาและพัฒนาองค์ความรู้ด้านความตกลงพหุภาคีด้านสิ่งแวดล้อมสนับสนุนโดย : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย จัดสัมมนาเรื่อง “ รัฐธรรมนูญ : กับการรับมือโลกาภิวัตน์ ” ณ ห้องประชุม 501 ชั้น 5 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ประเด็น “ รัฐธรรมนูญ : กับการเจรจาความตกลงระหว่างประเทศ ” มาตรา 81, 86, 186 นำแถลงข่าวโดย ศ.เสน่ห์ จามริก ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, รศ.ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ คณะนิติศาสตร์ ม.ธรรมศาสตร์, ผศ.สมชาย รัตนเชื้อสกุล คณะนิติศาสตร์ ม.หอการค้าไทย, อาจารย์เจริญ คัมภีรภาพ รองอธิการบดีฝ่ายทรัพย์สินทางปัญญา ม.ศิลปากร, ดร.เชษฐ โทณะวณิก คณบดีคณะนิติศาสตร์ ม.สยาม, คุณนันทน์ อินทนนท์ ผู้พิพากษาประจำศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง และคุณบัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์ โครงการยุทธศาสตร์นโยบายฐานทรัพยากร

29 เมษายน 2550 สถาบันวิจัยสังคมและเศรษฐกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ร่วมกับหนังสือพิมพ์มติชน จัดการเสวนาวิชาการ “ ช้าแหละต้นร่างรัฐธรรมนูญ กับอนาคตประเทศไทย ” ณ ห้องประชุมทีวี บุญเกตุ ชั้น 6 อาคารสำนักอธิการบดี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

29 เมษายน 2550 หลักสูตรควบตรี/โท ด้านการบัญชีและบริหารธุรกิจ, คณะพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, โครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา, คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทำพระจันทร์จัดเสวนาเรื่อง " เมืองไทย: หลังชิงแก่ 2 " รัฐธรรมนูญฉบับเนติบริกร-รัฐศาสตร์บริการ กับอนาคตการเมืองไทย ณ ห้องประชุม 202 ชั้น 2 โดยมีวิทยากรประกอบด้วย รั้งสรรค์ ธนะพรพันธุ์, จิตินันท์ พงษ์สุทธิรักษ์, จุฬานันท์ นิพิฏฐกุล, อารังศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์, พิภพ อุดร

29 เมษายน 2550 คณะกรรมการสมานฉันท์แรงงานไทย สมาพันธ์แรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มูลนิธิเฟดริค เอแบร์ทฯ เครือข่ายองค์กรแรงงาน เครือข่ายสิทธิมนุษยชน และเครือข่ายภาคประชาชน จัดสัมมนา “รวมพลังเครือข่ายภาคประชาชน กะเทาะเปลือกร่างรัฐธรรมนูญ” ณ ห้องบอลรูม โรงแรมบางกอกพาเลส ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ มักกะสัน กรุงเทพฯ

3 พฤษภาคม 2550 กลุ่มเพื่อนบำเพ็ญ มหาวิทยาลัยรามคำแหง จัดเสวนาในหัวข้อ “ รัฐธรรมนูญปี 50 ใครได้ผลประโยชน์ ประชาชนได้อะไร ” ณ ตึกกิจกรรมนักศึกษา ชั้น 2 ห้องสภานักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง หัวหมาก

5 พฤษภาคม 2550 โครงการ Thai say no และกลุ่มพลเมืองภิวัตน์ จัดกิจกรรมรณรงค์ Thai say No สัญจร คว่ารัฐธรรมนูญ คมช. รณรงค์แจกเอกสารคำชี้แจงทำไมต้องไม่รับรัฐธรรมนูญคมช. และขอบริจาคใช้พื้นที่หลังรถติดสตีกเกอร์ “NO ไม่เอารัฐธรรมนูญ คมช.” ณ สถานีขนส่งหมอชิตใหม่ กรุงเทพฯ และเดินรณรงค์-กิจกรรมปราศรัย หัวข้อ “ฉีกหน้ากากรัฐธรรมนูญ

คมช.” ตั้งโต๊ะล่ารายชื่อ ลงประชามติ ไม่เอา ไม่รับ ไม่ปลื้ม รัฐธรรมนูญ คมช. ณ บริเวณประตู 4 ตลาดนัดจตุจักร

12 พฤษภาคม 2550 โครงการ Thai say no และกลุ่มพลเมืองภิวัฒน์ จัดกิจกรรมรณรงค์ Thai say No สัจจร คำว่ารัฐธรรมนูญ คมช. (ครั้งที่ 2) แจกแถลงการณ์ “คณะรัฐประหาร ขุนนาง อำมาตย์ ต้องอยู่ภายใต้ รัฐธรรมนูญ” และขอบริจาคใช้พื้นที่หลังรถติดสตีกเกอร์ “NO ไม่เอารัฐธรรมนูญ คมช.” ณ ตลาดยิ่งเจริญ สะพานใหม่ และกิจกรรมเดินรณรงค์-กิจกรรมปราศรัย หัวข้อ “การเมืองพฤษภา35ถึงรัฐธรรมนูญรัฐประหาร2550” ตั้งโต๊ะล่ารายชื่อ ลงประชามติ ไม่เอา ไม่รับ ไม่ปลื้ม รัฐธรรมนูญ คมช. ณ บริเวณทางเข้าห้างฟิวเจอร์ปาร์ครังสิต

13 พฤษภาคม 2550 กลุ่มเอฟทีเอเวอร์ท จัดกิจกรรม “การปั่นจักรยาน เพื่อรณรงค์ให้การร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ต้องมีสาระเพื่อประชาชนจริงๆ” โดยเฉพาะในมาตรา 186 โดยเริ่มตั้งขบวน ณ สนามศุภชลาศัย และเคลื่อนขบวนไปผ่านจุดสำคัญ ได้แก่ สยามพารากอน , พันธุ์ทิพย์ , กระทรวงต่างประเทศ และ ไปจบลงที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย

16-17 พฤษภาคม 2550 คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน (กป.อพช.) จัดแถลงข่าวเวทีการประชุมสมัชชาองค์กรพัฒนาเอกชน ปี 2550 “ข้อเสนอภาคประชาชนกับร่างรัฐธรรมนูญปี2550” ณ ห้องประชุมวิเทรน อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนลเฮ้าส์ ทุ่งสีกัน ดอนเมือง กรุงเทพฯ

22 พฤษภาคม 2550 www.thaipood.com จัดเวทีประชาธิปไตย ร่วมกันแสดงความคิดเห็นต่อร่างรัฐธรรมนูญของสสร.ฉบับรับฟังความเห็น! ร่วมกับคุณสวิง ต้นอุตุ สสร. และอาจมีสมาชิกสสร. เช่น คุณอังคณา นีละไพจิตรเข้าร่วมด้วย ณ สำนักกลางนักเรียนคริสเตียน (สนค.) อาคารใหม่ ชั้น 2 ห้องประชุม 4 ถนนพญาไท กรุงเทพฯ

8 มิถุนายน 2550 หน่วยบัญชาการกำลังสำรอง กองทัพบก จัดการสัมมนาเรื่อง “การมีส่วนร่วมในร่างรัฐธรรมนูญและการปฏิรูปการเมือง” ณ หน่วยบัญชาการกำลังสำรอง ถ.เจริญกรุง กทม.

10 มิถุนายน 2550 แนวร่วมประชาชนต้านรัฐประหาร (นปตร.) จัดการเสวนา เนื่องในวาระ “75 ปี 2475 พื้นเจตนาธรมณ์คณะราษฎร ทวงคืนประชาธิปไตย คมช.ออกไป หัวข้อ “ประวัติศาสตร์การต่อสู้ภาคประชาชนตั้งแต่ 2475 จนถึงปัจจุบัน” ณ ห้องสีดา โรงแรมรัตนโกสินทร์ ราชดำเนินกลาง กรุงเทพฯ

29 มิถุนายน 2550 คณะกรรมาธิการวิสามัญประสานการมีส่วนร่วมและการประชามติ คณะกรรมการประชาสัมพันธ์และการเผยแพร่ สภาร่างรัฐธรรมนูญ จัดรายการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนต่อร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ครั้งที่ 14 “รัฐธรรมนูญสองประชาชน : มองต่างมุม” ณ ห้องประชุมกรรมาธิการ หมายเลข 213-216 และ 306-308 อาคารรัฐสภา 2

29 มิถุนายน 2550 สมาคม อบต. ร่วมกับ กสม. จัดสัมมนาเรื่อง “การปฏิรูปการเมืองกับรัฐธรรมนูญ ฉบับ 2550 โดย ณ ห้องศรีจันทร์ 2 โรงแรมเจริญธานี ปรี้นเชส จังหวัดขอนแก่น

1 กรกฎาคม 2550 เครือข่าย 19 กันยา ด้านรัฐประหาร ร่วมกับ สหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย(สนนท.)พรรคแนวร่วมภาคประชาชน กลุ่มโตมแดง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์ข่าวสารกิจกรรมนักศึกษาจัดแถลงข่าวกิจกรรมรณรงค์โหวตไม่รับร่างรัฐธรรมนูญ และเวทีเสวนาหัวข้อ “ประชามติไม่รับร่างรัฐธรรมนูญ ทำให้การเลือกตั้งล่าช้าหรือไม่?” ณ ห้องจิตติ ดิงศภิตย์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทำพระจันทร์

8 กรกฎาคม 2550 เครือข่าย 19 กันยา ด้านรัฐประหาร ร่วมกับ สหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย(สนนท.) พรรคแนวร่วมภาคประชาชน กลุ่มโตมแดง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์ข่าวสารกิจกรรมนักศึกษา จัดเวทีเสวนาหัวข้อ “สังคมการเมืองไทย ภายใต้รัฐธรรมนูญ 2550 และ พ.ร.บ.การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร” ณ ห้องประชุม ชั้น 3 ตึกเอนกประสงค์ 1 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทำพระจันทร์ (อาคารอยู่ด้านประตูทำพระจันทร์) ร่วมเสวนาโดย ดร.ประภาส ปิ่นตบแต่ง อาจารย์คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, นายไพโรจน์ พลเพชร เลขาธิการสมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน, นายจอน อึ้งภากรณ์ ประธานคณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน, นายเก่งกิจ กิตติเรียงลาภ ตัวแทน เครือข่าย 19 กันยา ด้านรัฐประหาร และตัวแทนจากสมัชชาคนจน ดำเนินรายการโดย นายอุเชนทร์ เชียงเสน ผู้ประสานงาน เครือข่าย 19 กันยา ด้านรัฐประหาร

8 กรกฎาคม 2550 คณะกรรมการการเลือกตั้งประชุมผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดทั่วประเทศ เพื่อรับทราบแนวทางการดำเนินงานการออกเสียงประชามติ ณ ห้องประชุม อาคารศรีจุลทรัพย์ ชั้น 10

10 กรกฎาคม 2550 สมาคม อบต.ร่วมกับ กสม. จัดการสัมมนาเรื่อง “การปฏิรูปการเมืองกับรัฐธรรมนูญ ฉบับ ๒๕๕๐” ณ ห้องแสนตอง โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว จังหวัดเชียงใหม่

10 กรกฎาคม 2550 คณะกรรมการการเลือกตั้ง เปิดศูนย์รับแจ้งเหตุเกี่ยวกับการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ

11 กรกฎาคม 2550 ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จัดเสวนาเรื่อง “ทำไมต้องซ่อมและสร้างประวัติศาสตร์แห่งชาติใหม่” โดยประเด็นเสวนาเกี่ยวข้องกับหนังสือ “ประวัติศาสตร์แห่งชาติ “ซ่อม” ฉบับเก่า “สร้าง” ฉบับใหม่” ของ นิธิ เอียวศรีวงศ์ โดยมี ผศ. เกรียงศักดิ์ เชษฐพัฒน์พานิช คณะมนุษยศาสตร์ รศ. สรัสวดี อ๋องสกุล คณะมนุษยศาสตร์ และ รศ. สมโชติ อ๋องสกุล คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นวิทยากร

10-19 กรกฎาคม 2550 คณะกรรมการการเลือกตั้งเปิดให้มีการลงทะเบียนใช้สิทธิออกเสียงประชามติ “นอกเขตจังหวัด” โดยผู้ที่ทำงาน ศึกษา หรืออาศัยอยู่นอกจังหวัดตามทะเบียนบ้าน หากมีความประสงค์จะขอใช้สิทธิในจังหวัดที่พักอาศัยอยู่โดยไม่ต้องเดินทางกลับไปใช้สิทธิตามทะเบียนบ้าน

11 กรกฎาคม 2550 เครือข่าย 19 กันยา ด้านรัฐประหาร และสหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (สนนท.) จัดการบรรยายสาธารณะ เรื่อง “การลงประชามติและสิทธิเสรีภาพของประชาชน” ณ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง อาคารศรีจุลทรัพย์ โดยมี ผศ.สมชาย ปรีชาศิลป์กุล คณบดีคณะนิติศาสตร์ ม.เชียงใหม่ รศ.ดร.อรรถจักร สัตยานุรักษ์ ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ ม.เชียงใหม่ อ.พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นผู้ให้การบรรยายสาธารณะเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการทำประชามติที่ถูกต้องตามหลักประชาธิปไตย โดยมี รศ.สมเกียรติ ตั้งนโม อธิการบดี ม.เที่ยงคืนและ ศ.ดร.นิติ เอียวศรีวงศ์ นักวิชาการ ม.เที่ยงคืนมาร่วมให้กำลังใจในการจัดกิจกรรมครั้งนี้

12 กรกฎาคม 2550 กลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนเพื่อประชาธิปไตยประชาชน ภาคเหนือ (กปปช. เหนือ) ออกแถลงการณ์ชำแหละระบอบทหารและอำมาตยาธิปไตย เรียกร้องประชาชนให้ไปลงประชามติ “ไม่รับ” รัฐธรรมนูญ 2550 และนำรัฐธรรมนูญ 2540 มาปรับแก้ให้ดีขึ้นโดยรัฐบาลจากการเลือกตั้ง

13 กรกฎาคม 2550 กองทัพบกที่ 3 และกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 3 จัดการฝึกอบรม วิทยากรณรงค์เพื่อออกเสียงประชามติต่อร่าง รัฐธรรมนูญ ปี 2550 ณ ห้องพิราบนางนวล โรงแรมลาฟาโลมา อำเภอเมือง จ.พิษณุโลก โดยมีพลตรี ชยุดิ บุญปาน รองแม่ทัพภาคที่ 3 เป็นประธานพิธีเปิดการฝึกอบรม

13 กรกฎาคม 2550 เครือข่าย 19 กันยา ด้านรัฐประหาร ร่วมกับ สหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย(สนนท.) พรรคแนวร่วมภาคประชาชน กลุ่มโดมแดง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และ ศูนย์ข่าวสารกิจกรรมนักศึกษา จัดกิจกรรมเวทีเสวนา เรื่อง “วิกฤตไฟใต้แก้ได้ด้วยการลงประชามติรับร่างรัฐธรรมนูญ คมช. หรือไม่?” ณ ห้องประชุม ชั้น 3 อาคารเอนกประสงค์ 1 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ ร่วมเสวนาโดย คุณศุภลักษณ์ กาญจนขุนดี ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ The Nation, คุณสุพจน์ จริงจิต นักวิชาการอิสระ, คุณอุบลพรรณ กระจ่างโพธิ์ ผู้ประสานงานเครือข่าย 19 กันยา ด้านรัฐประหาร ดำเนินรายการ โดย คุณโชติศักดิ์ อ่อนสูง เลขานุการเครือข่าย 19 กันยา ด้านรัฐประหาร

13 กรกฎาคม 2550 โครงการสตรีและเยาวชนศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ร่วมกับ เครือข่ายความหลากหลายทางเพศจัดเสวนาเรื่อง มุมมองของ สสร.กับเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญปี 2550 “ห้ามการเลือกปฏิบัติเพราะอัตลักษณ์ทางเพศที่แตกต่าง” ณ ห้องประชุมจิตติตติงศภิตย์ ชั้น 1 คณะนิติศาสตร์ ท่าพระจันทร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

14 กรกฎาคม 2550 สมัชชาประชาชนเพื่อประชาธิปไตยจังหวัดเลย จัดเวทีประชามติ “มองต่างมุมรัฐธรรมนูญของประชาชน” ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จังหวัดเลย

14-15 กรกฎาคม 2550 เครือข่ายเอ็นจีโอทั่วประเทศ (กป.อพช.) และเครือข่ายองค์กรประชาชนจัด เวทีประชุม "เครือข่ายเอ็นจีโอทั่วประเทศ (กป.อพช.) และเครือข่ายองค์กรประชาชนวิพากษ์และแสดงจุดยืนร่างรัฐธรรมนูญ ปี 2550" ณ บ้านนานาชาติบางกอกramaเพลส

15 กรกฎาคม 2550 นายสุรพงษ์ โตวิจักษณ์ชัยกุล และนายสงวน พรหมณี อดีต ส.ส.ลำพูน นำกลุ่มไทยรักไทยภาคเหนือได้เข้ามัสการพระเทพวิสุทธิคุณ เจ้าคณะเชียงใหม่พร้อมถวายตาลปัตรพระสงฆ์ 4 รูป ซึ่งมีข้อความว่าไม่รับร่างรัฐธรรมนูญ 2550

16-17 กรกฎาคม 2550 ศูนย์บริหารการทะเบียนภาค 6 (พิษณุโลก) จัดการฝึกอบรมหลักสูตรระบบประมวลผลคอมพิวเตอร์เพื่อสนับสนุนการลงประชามติ ณ โรงแรมลาฟาโลมา จังหวัดพิษณุโลก

17 กรกฎาคม 2550 พล.ต.ฉัฐพัชร์ สมบูรณ์ศรี ผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ 33 (ผบ.มทบ.33) และผู้อำนวยการกองอำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อย มทบ.33 เป็นผู้แทน 9 หน่วยงาน คณะชาวพุทธและองค์กรผู้รักและปกป้องพระพุทธศาสนา จ.เชียงใหม่ อ่านจดหมายเปิดผนึกถึงนายสุรพงษ์ โตวิจักษณ์ชัยกุล และนายสงวน พงษ์มณี อดีต ส.ส.เชียงใหม่และลำพูน พรรคไทยรักไทย ที่หน้า มทบ.33 ค่ายกาวิละ จ.เชียงใหม่ โดยขอให้ยุติการนำพระพุทธศาสนามาเกี่ยวข้องกับการเมือง หน่วยงานและองค์กรทั้ง 9 แห่งที่เข้าร่วมลงนามในจดหมายเปิดผนึกนั้นประกอบด้วย พล.ต.ท.กิตติธัช เรือนทิพย์ ผบช.ภ.5, พล.ต.ฉัฐพัชร์ สมบูรณ์ศรี ผบ.มทบ.33, น.อ.สิทธิพร เกสจินดา ผบ.กองบิน 41, เจ้าดวงเดือน ณ เชียงใหม่ ประธานสภาวัฒนธรรม จ.เชียงใหม่, นายมานิตย์ ชันธสีมา นายกยุพพุทธิกสมาคม จ.เชียงใหม่, นายบัญญัติ อินทรธนู นายกยุพพุทธิกสมาคม จ.เชียงใหม่, นายถาวร เสาร์ศรีจันทร์ นายกสมาคมสหธรรมเชียงใหม่, นายวิโรจน์ อินทนนท์ นายกสมาคมบัณฑิตพุทธศาสน์ และนายเชษฐา ทิมอนุกุล ประธานกลุ่มหนุ่มสาว จ.เชียงใหม่ หลังอ่านจดหมายจบ เจ้าหน้าที่ทหารได้นำป้ายผ้าข้อความไม่เห็นด้วยกับการกระทำของกลุ่มไทยรักไทยไปติดไว้ที่รั้วด้านหน้าค่ายกาวิละ

17 กรกฎาคม 2550 กระทรวงแรงงาน ร่วมกับ คณะกรรมการการเลือกตั้ง(กกต.) ได้จัดงาน "แรงงานไทยไปประชามติ" ณ สนามกีฬาอินดอร์ สเตเดียมหัวหมาก เพื่อเชิญชวนผู้ใช้แรงงานทั่วประเทศ จำนวน 40 ล้านคนไปใช้สิทธิ์ลงประชามติ ในวันที่ 19 สิงหาคม 2550 โดยมีพล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกรัฐมนตรี เป็นประธาน และศิลปินตลกคณะถั่วแระ เชิญยิ้ม และนักร้องสาววงเกียร์ลี่ เบอริรี่

17 กรกฎาคม 2550 กลุ่มสมัชชาผู้ใช้แรงงาน 1550, สหพันธ์แรงงานกระดาษ และกลุ่มกรรมกรปฏิรูป นำ "คู่มือประชาชนโหวตลัทธิรัฐธรรมนูญคณะรัฐประหาร" สติกเกอร์ณรงค์ หนังสือพิมพ์ของกลุ่มสนามหลวงไล่เผด็จการ รวมถึงเอกสารของเครือข่ายแรงงาน ไปแจกบริเวณสนามกีฬาอินดอร์สเตเดียมหัวหมาก

17 กรกฎาคม 2550 สถาบันศึกษาความมั่นคงและนานาชาติ จัดการอภิปรายทางวิชาการ เรื่อง ร่างรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2550 : ทางออกหรือทางตัน ณ ห้องประชุมจุมภฏ — พันธุ์ทิพย์

ชั้น 4 อาคารประชาธิปไตย — ราไพพรรณี คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อภิปรายโดย คุณเกียรติชัย พงษ์พาณิชย์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคภูมิใจไทย คณะกรรมการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่, คุณวีระศักดิ์ โควสุรัตน์ รองหัวหน้าพรรคชาติไทย, รศ. ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และ ผศ. สิริพรรณ นกสวน ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ดำเนินรายการโดย ผศ. ดร. ฐิตินันท์ พงษ์สุทธิรักษ์ ผู้อำนวยการ สถาบันศึกษาความมั่นคงและนานาชาติ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

18 กรกฎาคม 2550 คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) จัดประชุม กกต.จังหวัดและ ผอ.กกต.จังหวัดทั่วประเทศ เพื่อชี้แจง มอบนโยบายและเตรียมความพร้อมในการจัดให้มีการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ ณ ห้องคอนเวนชัน ชั้น 4 โรงแรมรามาร์คเดนิส กรุงเทพฯ

20 กรกฎาคม 2550 สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย(SSAT) ร่วมกับมูลนิธิฟรีดริช เนามัน (Friedrich Naumann Foundation) จัดการสัมมนาทางวิชาการเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็นสู่สังคมเรื่อง ร่างรัฐธรรมนูญที่ส่งเสริมเสรีภาพของประชาชน (Democratization in Transitional Thailand: In Search for a New Constitutional Rule that Promotes Peoples' Freedom) ณ ห้องสัมมนา อาคาร 50 ปี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

20-21 กรกฎาคม 2550 กรมการปกครองจัดสัมมนาสนับสนุนการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญขึ้น เพื่อให้ทราบถึงแนวทางปฏิบัติในการดำเนินการออกเสียงประชามติ ณ ห้องริชมอนด์ แกรนด์บอลรูม โรงแรมริชมอนด์ อ.เมืองนนทบุรี จ.นนทบุรี ผู้เข้าร่วมสัมมนาประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัดทั่วประเทศ ปลัดกรุงเทพมหานคร ผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย ผู้ตรวจราชการกรมการปกครอง ปลัดจังหวัด นายอำเภอ ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ และผู้แทนกรุงเทพมหานคร รวมทั้งสิ้น 1,120 คน

22 กรกฎาคม 2550 คณะกรรมการสมานฉันท์แรงงานไทย สมาพันธ์แรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์มูลนิธิพิพิธภัณฑ์แรงงานไทยและเครือข่ายองค์กรแรงงานต่างๆ สนับสนุนโดย คณะอนุกรรมการสนับสนุนการมีส่วนร่วมและธรรมาภิบาล สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี จัดเวทีสาธารณะ “รัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ สนองต่อผู้ใช้แรงงานและภาคประชาชน จริงหรือ...?” ณ ห้องนนทรี 21 ชั้น 2 เคยูโฮม (KU Home) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน กรุงเทพฯ

23 กรกฎาคม 2550 คณะกรรมการรับฟังความคิดเห็นขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ สภาร่างรัฐธรรมนูญ (ส.ส.ร.) จัดสัมมนา นิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือกับการลงประชามติรับร่างรัฐธรรมนูญ ณ ม.ราชภัฏเชียงใหม่

23 กรกฎาคม 2550 กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทส.) จัดการประชุมชี้แจงการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้ข้าราชการ พนักงาน เจ้าหน้าที่ และลูกจ้างในสังกัดไปใช้สิทธิออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมกว่า 350 คน ประกอบด้วยหัวหน้าส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ ณ สโมสรทหารบก

25 กรกฎาคม 2550 โครงการรณรงค์เผยแพร่ความรู้เรื่องร่างรัฐธรรมนูญ 2550 และการลงประชามติ ฝ่ายรณรงค์ให้ความรู้เรื่องรัฐธรรมนูญ 2550 คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จัดกิจกรรมทางวิชาการว่าด้วยเรื่องการลงประชามติและข้อดีข้อเสียของร่างรัฐธรรมนูญ 2550 เรื่อง “การลงมติก่อนอนาคตสังคมไทย” ณ ห้องประชุมคณะสังคมศาสตร์ ชั้น 2 อาคาร 3 คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วิทยากรประกอบด้วย สุรัตน์ โหระชัยกุล คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ คณบดี คณะรัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์, สมเกียรติ ตั้งนะโม อธิการบดี มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน และอรรถจักร สัตยานุรักษ์ มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน ดำเนินรายการโดย อาจารย์เอกกมล สายจันทร์

26 กรกฎาคม 2550 สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จัดการประชุมเสวนาวิชาการ เรื่อง "สิทธิเสรีภาพของประชาชนในรัฐธรรมนูญ : ความหมายและขบวนการเคลื่อนไหว" วันพฤหัสบดีที่ ณ ห้องประชุม 1 อาคารวิจัย มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ นครศรีธรรมราช โดยมีผู้ร่วมอภิปราย 3 ท่าน ดังนี้ คุณวัชรา หงส์ประภัศร สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญจากจังหวัดนครศรีธรรมราช, พระสุวรรณ คเวสโก พระนักพัฒนาชุมชน (วัดป่ายาง) และดร.เลิศชาย ศิริชัย อาจารย์ประจำสำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ดำเนินรายการโดย ดร.ณรงค์ บุญสวยขวัญ

26 กรกฎาคม 2550 สหภาพแรงงานธนาคารกรุงเทพ ร่วมกับคณะกรรมการสมานฉันท์แรงงานไทย จัดสัมมนาเรื่อง “วิพากษ์ร่างรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ : ผู้ใช้แรงงานได้อะไร” ณ โรงแรมวรบุรี อโยธยา รีสอร์ท จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

29 กรกฎาคม 2550 สภาร่างรัฐธรรมนูญ ออกอากาศในรายการ “มองต่างมุม: รัฐธรรมนูญฉบับมติประชาชน” ทาง สทท. 11 เวลา 15.00 – 17.00 น.

31 กรกฎาคม 2550 คณะกรรมาธิการเผยแพร่ร่างรัฐธรรมนูญฯ จัดพิธีการส่งมอบร่างรัฐธรรมนูญให้แก่ผู้ว่าราชการจังหวัดพร้อมกันทุกจังหวัด

1 สิงหาคม 2550 โครงการรณรงค์เผยแพร่ความรู้เรื่องร่างรัฐธรรมนูญ 2550 และการลงประชามติ ฝ่ายรณรงค์ให้ความรู้เรื่องรัฐธรรมนูญ 2550 คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จัดกิจกรรมทางวิชาการว่าด้วยเรื่องการลงประชามติและข้อดีข้อเสียของร่างรัฐธรรมนูญ 2550 เรื่อง “การลงมติก่อนอนาคตสังคมไทย” ณ ห้องประชุมคณะสังคมศาสตร์ ชั้น 2 อาคาร 3 คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วิทยากรภาคเช้าประกอบด้วย สมคิด เลิศไพฑูรย์ เลขาธิการคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ 2550 และคณบดี คณะนิติศาสตร์ ธรรมศาสตร์, วุฒิสสาร ตันไชย สสร. และ ผู้อำนวยการวิทยาลัยพัฒนาการ ปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า ดำเนินรายการโดย ดร.จันทนา สุทธิจारी วิทยากรภาคบ่ายประกอบด้วย จักรภพ เพ็ญแข PTV, สมบัติ บุญงามอนงค์ แกนนากลุ่มพลเมืองก้าวหน้า ดำเนินรายการโดย รศ.ดร.ธเนศวร์ เจริญเมือง

3 สิงหาคม 2550 ตั้งแต่เวลา 09.00 – 12.00 น. มูลนิธิองค์กรกลางเพื่อประชาธิปไตย ร่วมกับเครือข่ายพันธมิตรต่างๆ ได้แก่ เครือเนชั่น เครือข่ายเอเชียเพื่อการเลือกตั้งเสรี (ANFREL)

และคณะกรรมการณรงค์เพื่อสิทธิมนุษยชน (ครส.) จัดการตีเบต (การประชันความคิด) จุดเด่น-ข้อด้อยของร่างรัฐธรรมนูญ 2550 ณ หอประชุม บ้านมนังคศิลา ถนนหลานหลวง ผู้ร่วมการตีเบตประกอบด้วยฝ่ายสนับสนุน ได้แก่ 1. นายจรัญ ภักดีธนากุล สสร. 2.รศ.ดร.เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง สสร. 3.ศ.ดร.สมคิด เลิศไพฑูรย์ เลขาธิการคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ส่วนฝ่ายคัดค้าน ประกอบด้วย 1. ศ.ดร. นิธิ เอียวศรีวงศ์ นักวิชาการมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน 2.จตุรนต์ ฉายแสง หัวหน้ากลุ่มไทยรักไทย 3.รศ.ดร. วรเจตน์ ภาคีรัตน์ หัวหน้าภาควิชากฎหมายมหาชน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

3-5 สิงหาคม พ.ศ. 2550 รัฐบาลจัดงาน “มหกรรมประชาธิปไตย” ณ อิมแพค เมืองทองธานี

4 สิงหาคม พ.ศ. 2550 สมบัติ บุญงามอนงค์ หรือ ‘บก.ลายจุด’ ผู้ประสานงานกลุ่มพลเมืองภิวัฒน์ และหนึ่งในแกนนำแนวร่วมประชาธิปไตยขับไล่เผด็จการ (นปก.) รุ่นสอง นัดหมายรวมตัวรณรงค์เชิงสัญลักษณ์ “แดงไม่รับ” เพื่อรณรงค์ให้ไม่รับร่างรัฐธรรมนูญปี 2550 รวมตัวกันบริเวณลานหน้าห้างสยามเซ็นเตอร์ ใกล้บันไดสถานีรถไฟฟ้าสยาม

4 สิงหาคม พ.ศ. 2550 มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน ร่วมกับ สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยจัดเวทีอภิปราย หลักการทำประชาคมติ ณ ห้องประชุมสมาคมฯ ถนนสามเสน ผู้ร่วมอภิปราย : โคทม อารียา ประธานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, กฤษ เอื้อวงศ์ รองผู้อำนวยการสำนักกิจการพรรคการเมืองและการออกเสียงประชามติ กกต., วีรศักดิ์ โค้วสุรัตน์ รองหัวหน้าพรรคชาติไทย, สมชาย ปรีชาศิลป์กุล คณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ดำเนินรายการโดย ไพสิฐ พาณิชย์กุล มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน

5 สิงหาคม พ.ศ. 2550 เครือข่าย 19 กันยา ด้านรัฐประหาร และกลุ่มพลเมืองภิวัฒน์ รวมตัวกันที่บริเวณบันไดทางขึ้น-ลง หน้างาน “มหกรรมประชาธิปไตย” เพื่อแจกเอกสารเชิญชวนให้ไปลงประชามติไม่เห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญฉบับคณะรัฐประหาร หลังจากที่ทางกลุ่มผู้รณรงค์ได้แจกเอกสารประมาณ 1 ชั่วโมง ครึ่ง ได้มีเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นผู้จัดงานเข้ามาประสานกับกลุ่มผู้รณรงค์เพื่อขอให้ยุติการยื่นแจกเอกสารโดยอ้างเรื่องความเรียบร้อยสวยงามของบริเวณงาน ทางกลุ่มผู้ชุมนุมจึงได้เคลื่อนย้ายออกไปแจกเอกสารนอกอาคาร ต่อมา เวลาประมาณ 17.00 น. ทางกลุ่มผู้รณรงค์ส่วนหนึ่งได้เดินเข้าไปในบริเวณงาน และได้ไปรวมตัวกันชูป้ายโหวตล้มร่างรัฐธรรมนูญที่หน้าเวทีใหญ่ก่อนที่จะมีพิธีงานปิดเพียงไม่กี่นาที

5 สิงหาคม 2550 เครือข่าย 19 กันยาต้านรัฐประหาร และกลุ่มพลเมืองภิวัฒน์รวมตัวกันที่บริเวณบันไดทางขึ้น-ลง หน้างาน “มหกรรมประชาธิปไตย” เพื่อแจกเอกสารให้ไปลงประชามติไม่เห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญฉบับคณะรัฐประหาร หลังจากที่ทางกลุ่มผู้รณรงค์ได้แจกเอกสารประมาณ 1 ชั่วโมงครึ่ง ได้มีเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นผู้จัดงานเข้ามาประสานกับกลุ่มผู้รณรงค์เพื่อขอให้ยุติการยื่นแจกเอกสารโดยอ้างเรื่องความเรียบร้อยสวยงามของบริเวณงาน ทางกลุ่มผู้ชุมนุมจึงได้เคลื่อนย้ายออกไป

แจกเอกสารนอกอาคาร ต่อมา เวลาประมาณ 17.00 น. ทางกลุ่มผู้รณรงค์ส่วนหนึ่งได้เดินทางไปบริเวณงาน และได้ไปรวมตัวกันชูป้ายโหวตล้มล้างรัฐธรรมนูญที่หน้าเวทีใหญ่ก่อนที่จะมีพิธีงานปิดเพียงไม่กี่นาที

5 สิงหาคม พ.ศ. 2550 กลุ่มโถมรวมใจ, กลุ่มเพื่อน 14 ตุลา, กลุ่มเพื่อน 61- เหนือ, กลุ่มเพื่อนสุราษฎร์, กลุ่มเพื่อนพัทลุง - ตรัง - สตูล และกลุ่มเพื่อนอีสานใต้ จัดเสวนาหัวข้อ "ท่าทีของคนเดือนตุลาต่อประชามติร่าง รธน. 50" ณ ห้อง 222 คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทำพระจันทร์ นำเสวนาโดย : ดร. สุธัชชัย ยิ้มประเสริฐ

6 สิงหาคม พ.ศ. 2550 เครือข่าย 19 กันยา ด้านรัฐประหาร, สหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย(สนนท.), พรรคแนวร่วมภาคประชาชน, กลุ่มโถมแดง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, และศูนย์ข่าวสารกิจกรรมนักศึกษา จัดเวทีเสวนาเรื่อง "อนาคตสังคมไทยหลังประชามติ" ณ ห้องประชุม ร 102 คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทำพระจันทร์ ร่วมเสวนาโดยคุณจอน อึ้งภากรณ์ ประธาน คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน (กป.อพช.), คุณประวิตร โรจนพฤกษ์ สื่อมวลชน, คุณสุภิญญา กลางณรงค์ เลขาธิการ คณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ (คปส.), คุณเก่งกิจ กิตติเรียงลาภ ตัวแทนเครือข่าย 19 กันยา ด้านรัฐประหาร

6 สิงหาคม พ.ศ. 2550 โครงการศึกษาวิจัยและการพัฒนากระบวนการ Dialogue สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล จัดวงสนทนาเชิงลึกเพื่อสร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตยบนความแตกต่างหลากหลาย เรื่อง "รัฐธรรมนูญ 2550 : ความต่างไม่ใช่ความผิด" ณ ห้องสุวรรณภูมิ เรือนไทย มหาวิทยาลัยมหิดล(ศาลายา) อำนวยการสนทนาโดย ดร.โสฬส ศิริไสย์

6 สิงหาคม พ.ศ. 2550 กระบวนการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จัดการสัมมนา เรื่อง ร่างรัฐธรรมนูญ 2550 กับการสร้างความมั่นคงของมนุษย์ ณ ห้องประชุม 1 อาคาร 60 ปี สถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี

8 สิงหาคม 2550 โครงการรณรงค์เผยแพร่ความรู้เรื่องร่างรัฐธรรมนูญ 2550 และการลงประชามติ ฝ่ายรณรงค์ให้ความรู้เรื่องรัฐธรรมนูญ 2550 คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จัดกิจกรรมทางวิชาการว่าด้วยเรื่องการลงประชามติและข้อดีข้อเสียของร่างรัฐธรรมนูญ 2550 เรื่อง "การลงมติกับอนาคตสังคมไทย" ณ ห้องประชุมคณะสังคมศาสตร์ ชั้น 2 อาคาร 3 คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วิทยากรประกอบด้วย สมชาย ปรีชาศิลป์กุล คณบดี คณะนิติศาสตร์ ม.ช., ตระกูล มีชัย คณะรัฐศาสตร์ จุฬาฯ , คุณณณิน บุญสุวรรณ อดีตตสสร. 2540 และนักวิชาการอิสระ และคุณเกียรติชัย พงษ์พาณิชย์ สสร.และบรรณาธิการอาวุโส คอลัมน์นิสต์ หนังสือพิมพ์ข่าวสด และมติชน ดำเนินรายการโดย รศ.ดร.ธเนศวร์ เจริญเมือง

8 สิงหาคม 2550 โครงการศึกษาวิจัยและการพัฒนากระบวนการ Dialogue สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล จัดวงสนทนาเชิงลึกเพื่อสร้างวัฒนธรรม

ประชาธิปไตยบนความแตกต่างหลากหลาย เรื่อง “รัฐธรรมนูญ 2550 : ความต่างไม่ใช่ความผิด” ณ ห้องสุวรรณภูมิ เรือนไทย มหาวิทยาลัยมหิดล(ศาลายา) อำนวยการสนทนาโดย ดร.โสฬส ศิริไสย์

8 สิงหาคม 2550 สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จัดสัมมนาระดมความคิดเห็น เรื่อง “การลงประชามติรับร่างรัฐธรรมนูญ : อนาคตจะลูกผีหรือลูกคน” ณ ห้องประชุม 1 สำนักงาน สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ชั้น 27

9 สิงหาคม 2550 ภาควิชาฟิสิกส์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่จัดเสวนา รายการเสวนาวิชาการในดวงใจ เรื่องมาเข้าใจรัฐธรรมนูญไทย ก่อนไปลงประชามติผู้ร่วมเสวนา ผศ.สมชาย ปรีชาศิลปกุล, รศ.ดร.อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์ และอาจารย์ชำนาญ จันทร์เรือง ดำเนินรายการโดย อ.ชัชวาล บุญปัน ณ ตึกฟิสิกส์สอง ห้องPB 2-205ภาควิชาฟิสิกส์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

11 สิงหาคม 2550 กลุ่มเพื่อนจาตุรนต์จัดกิจกรรมปาฐกถาพิเศษ เรื่อง “รัฐธรรมนูญของใคร ? ทำไมจึงไม่รับ” โดยนายจรรนต ฉายแสง ณ ห้องประชุมสถาบันปรีดี พนมยงค์

12 สิงหาคม 2550 คณะกรรมการวิสามัญประสานการมีส่วนร่วมและการประชามติ คณะกรรมการวิสามัญและการเผยแพร่ สภาร่างรัฐธรรมนูญ จัดรายการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนต่อร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ครั้งที่ 21 “รัฐธรรมนูญของประชาชน : มองต่างมุม” ณ ห้องประชุมกรรมการ หมายเลข 213-216 และ 306-308 อาคารรัฐสภา

13 สิงหาคม 2550 รัฐบาลจัดงาน “มหกรรมประชาธิปไตย พร้อมใจลงประชามติ” โดย พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกรัฐมนตรี พร้อมด้วยคณะรัฐมนตรี ข้าราชการ อาสาสมัครพัฒนาประชาธิปไตย นักเรียน นิสิต นักศึกษา พ่อค้า ประชาชน และกลุ่มพลังมวลชนทุกหมู่เหล่า จากกรุงเทพมหานคร และ 17 จังหวัดภาคกลาง ไปยังนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ถนนราชดำเนิน

13 สิงหาคม 2550 เครือข่าย 19 กันยาต้านรัฐประหาร และกลุ่มพลเมืองภิวัฒน์ จัดงานเสวนา “แลไปข้างหน้า สังคม-การเมืองไทยหลังลงประชามติ 19 สิงหาคม” ณ ห้อง LT 1 คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในวงเสวนาประกอบด้วย พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์ คณะรัฐประศาสตร์ จุฬาลงกรณ์, ประภาส ปิ่นตบแต่ง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนา พาณิช คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และจาตุรนต์ ฉายแสง อดีตรองหัวหน้าพรรคไทยรักไทย

13 สิงหาคม 2550 คณะกรรมการวิสามัญประสานการมีส่วนร่วมและการประชามติ คณะกรรมการประชาสัมพันธ์และการเผยแพร่ สภาร่างรัฐธรรมนูญ จัดรายการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนต่อร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ครั้งที่ 22 “รัฐธรรมนูญของประชาชน : มองต่างมุม” ณ ห้องประชุมกรรมการ หมายเลข 213-216 และ 306-308 อาคารรัฐสภา 2

15 สิงหาคม 2550 พรรคแนวร่วมภาคประชาชน ออกแถลงการณ์เรื่อง “ประชามติ 19 ส.ค. ไม่เป็นไปตามกติกาประชาธิปไตย”

15 สิงหาคม 2550 ประชาไทน้อย ประชาไท และศูนย์ศึกษาการพัฒนาการสังคม คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดการบรรยายห้องเรียนประชาไทน้อย วิชา สัมมนาการเมืองไทย (สมท 101) ปีการศึกษา 2550 ตอน “อนาคตการเมืองไทยหลังประชามติ” ณ ห้อง 206.2 อาคาร 2 คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้ร่วมบรรยาย คำพร ชูระเจน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประธานฝ่ายวิชาการ อมธ. และแฟนพันธุ์แท้ 2004 เลือกตั้งผู้ว่าฯ กทม.ชาติชาย แสงสุข นายกองจัดการบริหารนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ และสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญฝ่ายเยาวชน ตฤณ ไอยะรา คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทศพล เชี่ยวชาญประพันธ์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แฟนพันธุ์แท้ 2003 การเมืองไทย ภูริ พวงศ์เจริญ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อภิรักษ์ สุขเกษม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม และกรรมการบริหารกลางสหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (สนนท.) ดำเนินรายการโดย ณภัค เสรีรักษ์ คณะเศรษฐศาสตร์ ม.ธรรมศาสตร์, เว็ปไซท์ประชาไทน้อย

14-19 สิงหาคม 2550 พีเน็ต เปิดศูนย์รับแจ้งเหตุที่บ้านมนังคศิลา เพื่อตรวจสอบและเปิดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญจากทุกภาคส่วน

16 สิงหาคม 2550 กลุ่มพลังธรรมและคนเดือนตุลาต่อต้านเผด็จการ จัดสัมมนา เรื่อง ณ ห้องประชุมมูลนิธิ 14 ตุลา ถนนราชดำเนินร่วมสัมมนาโดย วิลัยวรรณ เตีย สุธาชัย ยิ้มประเสริฐ วัฒน วรรณวงกุล ทองขาว ทวีปริงสินกุล คณิน บุญสุวรรณ พิเชียร อำนาจวรประเสริฐ

16 สิงหาคม 2550 คณะกรรมการวิสามัญประสานการมีส่วนร่วมและการประชามติ คณะกรรมการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ สภาร่างรัฐธรรมนูญ จัดรายการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนต่อร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ครั้งที่ 22 “รัฐธรรมนูญของประชาชน : มองต่างมุม” ณ ห้องประชุมคณะกรรมการ หมายเลข 213-216 และ 306-308 อาคารรัฐสภา

17 สิงหาคม 2550 งานมติชนแฟร์ จัดเสวนา เรื่อง “คว่ำ-ไม่คว่ำ ร่างรัฐธรรมนูญชาติรอด-ไม่รอด” ณ ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ โดยมี นายมีชัย ฤชุพันธุ์ ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ นายสมคิด เลิศไพฑูรย์ คณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (มธ.) ในฐานะเลขาธิการคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ศ.รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ อาจารย์คณะเศรษฐศาสตร์ มธ. และ รศ.ดร.เกษียร เตชะพีระ อาจารย์คณะรัฐศาสตร์ มธ. เข้าร่วม

17 สิงหาคม 2550 มูลนิธิองค์การกลางเพื่อประชาธิปไตย จัดตีเบตร่างรัฐธรรมนูญ 2550 รอบ 2 ออกอากาศสดผ่านทางสถานีโทรทัศน์ ช่อง 9 อสมท. โดยมีนายสมชัย ศรีสุทธิยากร ผู้ประสานงานเครือข่ายประชาชนเพื่อการเลือกตั้ง และกรรมการมูลนิธิองค์การกลางเพื่อประชาธิปไตยเป็นผู้ดำเนินรายการในเวที รูปแบบการจัดตีเบตครั้งนี้ เป็นการตอบคำถามจากนักวิชาการ 5 คน จาก 5 สถาบัน ที่สอนด้านรัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ และประวัติศาสตร์ ได้แก่ รศ.ดร.พรชัย เทพปัญญา ผู้อำนวยการวิทยาลัยการเมืองการปกครองจากสถาบันพระปกเกล้า ดร.เจษฎ์ โทณะวณิก คณบดีคณะนิติศาสตร์จาก ม.สยาม รศ.ดร.ชลิตาภรณ์ ส่งสัมพันธ์ รองคณบดีฝ่ายวิชาการจากคณะรัฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (มธ.) ผศ.ดร.สุธาศัย ยิ้มประเสริฐ จาก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาฯ และ รศ.วรรณธรรม กาญจนสุวรรณ จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ผู้ร่วมตีเบต ผัง ส.ส.ร. ได้แก่ นายไพบูลย์ วราหะไพฑูรย์ คณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ และเลขาธิการศาลรัฐธรรมนูญ นพ.ชูชัย ศุภวงศ์ ประธานคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญกรอบที่ 1 ว่าด้วยสิทธิ เสรีภาพ การมีส่วนร่วมของประชาชน และการกระจายอำนาจ อดีตเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และ รศ.ดร.นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ คณะกรรมาธิการยกร่างฯ และคณบดีคณะรัฐศาสตร์ มธ. ผู้ร่วมตีเบตผังที่ไม่เห็นด้วย ได้แก่ นายจอน อึ้งภากรณ์ ประธานคณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน นายคณิน บุญสุวรรณ โฆษกคณะกรรมการยกร่างและรองประธานคณะกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ 2540 และ ผศ.สมชาย ปรีชาศิลป์กุล คณบดีคณะนิติศาสตร์ ม.เชียงใหม่ และนักวิชาการมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน

17 สิงหาคม 2550 เครือข่ายเยาวชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงจัดเสวนาทัศนะเยาวชนไทย “คนรุ่นใหม่คิดอย่างไรกับร่างรัฐธรรมนูญ 2550” ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ห้อง 101 ชั้น 1 ผู้ดำเนินรายการ นายธนพัฒน์ จันทร์ดิษฐวงษ์ แกนนำเครือข่ายเยาวชนเพื่อการเปลี่ยนแปลง นิสิตชั้นปีที่ 2 คณะรัฐศาสตร์ ภาควิชาการปกครองจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้ร่วมเสวนานายศักรินทร์ เชื้ออนันต์ (สสร.) นายชาติชาย แสงสุข (สสร.) นายชัยรัฐรัมย์ ธรรมบุศดี (แกนนำกลุ่มอิสระสังคมวิจารณ์) นิสิตคณะรัฐศาสตร์ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ปี 4 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นายทศพล เชี่ยวชาญประพันธ์ (แฟนพันธุ์แท้การเมืองไทย ปี 2546) นิสิตคณะรัฐศาสตร์ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ปี 4 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

18 สิงหาคม 2550 แนวร่วมประชาธิปไตยขับไล่เผด็จการ หรือ นปค.รุ่น 2 รณรงค์พร้อมแจกใบปลิวรณรงค์และประกาศเชิญชวนให้ประชาชนไม่รับร่างรัฐธรรมนูญฉบับปี 2550 โดยเดินทางจากบริเวณอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยถึงหน้าสยามสแควร์

19 สิงหาคม 2550 คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดการลงคะแนนเสียงประชามติรับหรือไม่รับร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 ทั่วประเทศ

19 สิงหาคม 2550 กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยขับไล่เผด็จการ (นปค.) แลงข่าวยุติการชุมนุมหลังจากที่มีการเสนอข่าวผลคะแนนการลงประชามติอย่างไม่เป็นทางการในเวลา 21.30 น. ณ ท้องสนามหลวง เพราะเสียของผู้ที่รับร่างรัฐธรรมนูญปี 2550 มีจำนวนมากกว่าเสียของผู้ไม่รับ

19 สิงหาคม 2550 รายการ “เกาะติด 19 สิงหาคม ลงประชามติ” เชิญพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกรัฐมนตรี ร่วมสนทนาในรายการพิเศษ “เกาะติด 19 สิงหาคม ลงประชามติ ” ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 กรมประชาสัมพันธ์ โดยมีนายอดิศักดิ์ ศรีสม เป็นผู้ดำเนินรายการ

25 สิงหาคม 2550 กลุ่ม 24 มิถุนาประชาธิปไตย เครือข่าย 19 กันยาต้านรัฐประหาร กลุ่มรากหญ้าเพื่อประชาธิปไตย กลุ่มโตมรเสบ กลุ่มประชาธิปไตยไม่ใช่แค่ก๊าก (กปก.) จัดเวที “วิพากษ์ผลประชามติ รัฐธรรมนูญ 2550” ณ ห้องราชา โรงแรมรัตนโกสินทร์ กล่าวเปิดโดย

ดร.เมธาพันธ์ โพธิ์ธีรโรจน์ ประธาน นปก. วิทยากร จาตุรณ ฉายแสง หรือ ผู้แทนพรรคพลังประชาชน, นพ.กิตติภูมิ จุฑาสมิธ ผอ.โรงพยาบาลภูสิงห์ จ.ศรีสะเกษ, ดร. พิเชิต ลิขิตกิจสมบูรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ ม. ธรรมศาสตร์, กฤติกร วงศ์สว่างพานิช นิลิตคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ดำเนินรายการ ชนกกาญจน์ พันธุ์เต็มวงศ์ กลุ่ม 24 มิถุนาประชาธิปไตย

30 สิงหาคม 2550 ชมรมตุลาประชาธิปไตย ขอเชิญร่วมเสวนา “วิพากษ์ผลประชามติ กับอนาคตการเลือกตั้ง ?” ณ หอประชุมมูลนิธิ 14 ตุลา สีแยกคอกวัว ถนนราชดำเนิน ผู้ร่วมเสวนารศ.วิทยากร เชียงกูล คณบดีวิทยาลัยนวัตกรรมการสังคม ม.รังสิต, รศ.มาลี พงกษพงศาวิไล ประธานโครงการสตรีและเยาวชนศึกษา ม.ธรรมศาสตร์, คุณจรินทร์ ลักษณะวิศิษฐ์ คุณสุนันท์ เวชชาชีวะ, คุณสุชน ซาลีเครือ, คุณพิเชียร อำนาจวรประเสริฐ

บทที่ 5

สรุป และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

การปกครองระบอบประชาธิปไตย ถือได้ว่าการออกเสียงประชามติเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยตรงในการตัดสินใจในประเด็นต่าง ๆ ที่มีความสำคัญ และมีผลกระทบต่อประโยชน์ได้เสียของประเทศชาติและผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ก่อนที่จะนำมาตีหรือการตัดสินใจนั้น ออกเป็นกฎหมายหรือนำไปปฏิบัติเพื่อบังคับใช้เป็นการทั่วไป

ประเทศไทยได้มีการนำเอากระบวนการให้ประชาชนออกเสียงประชามติมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญของไทย รวม 5 ฉบับ ได้แก่ รัฐธรรมนูญฉบับปี 2492 รัฐธรรมนูญฉบับปี 2511 รัฐธรรมนูญฉบับปี 2517 รัฐธรรมนูญฉบับปี 2534 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2539) รัฐธรรมนูญฉบับปี 2540 และรัฐธรรมนูญชั่วคราวฉบับ 2549 ซึ่งใน 4 ฉบับแรกนั้น ยังไม่ได้มีการนำระบบการออกเสียงประชามติมาใช้ในทางปฏิบัติ แม้แต่รัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540 ที่ถือว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนก็ยังไม่มีการนำระบบการออกเสียงประชามติมาใช้ เนื่องจากไม่มีการให้คำจำกัดความที่แน่ชัดถึงเหตุที่จะมีการออกเสียงแสดงประชามติ

แต่สำหรับรัฐธรรมนูญชั่วคราวฉบับ 2549 ได้บัญญัติเรื่องการออกเสียงประชามติไว้ในบทบัญญัติมาตรา 29 มาตรา 31 และมาตรา 32 กล่าวคือ กรณีที่สภาร่างรัฐธรรมนูญได้จัดทำร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 เสร็จแล้ว ให้เผยแพร่ให้ประชาชนทราบและจัดให้มีการออกเสียงประชามติว่าจะเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ เป็นผลให้การออกเสียงประชามติรับหรือไม่รับร่างรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2550 ถือเป็น การออกเสียงประชามติครั้งแรกของประเทศไทย

จะเห็นได้ว่าระบบการออกเสียงประชามติมีหลายรูปแบบ แต่ที่นิยมใช้กันอยู่ในประเทศต่าง ๆ มี 2 ประเภท คือ ระบบการออกเสียงประชามติแบบบังคับ และการออกเสียงประชามติแบบทางเลือก โดยระบบการออกเสียงประชามติแบบบังคับเป็นการออกเสียงประชามติที่เขียนบังคับไว้ในกฎหมายว่าการดำเนินการในเรื่องใด ๆ ต้องจัดให้มีการออกเสียงประชามติเพื่อขอความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบจากประชาชนก่อน หรืออาจเรียกรูปแบบการออกเสียงประชามติแบบนี้ว่า *การลงประชามติแบบข้อผูกมัด* บทบัญญัติแห่งกฎหมายหรือรัฐธรรมนูญจะเรียกร้องปฏิบัติการทางกฎหมายบางอย่าง โดยการอ้างถึงเสียงของประชาชนในการให้การยอมรับหรือปฏิเสธบางสิ่งบางอย่างที่มีความสำคัญ ยกตัวอย่างเช่น การแก้ไขหรือปรับปรุงรัฐธรรมนูญที่เสนอโดยสภานิติบัญญัติในรัฐต่าง ๆ ส่วนใหญ่ของสหรัฐอเมริกา ซึ่งต้องเคารพต่อเสียงของการลงประชามติ ซึ่งระบบการออกเสียงประชามติแบบบังคับ หรือการลงประชามติแบบข้อผูกมัด ซึ่งการออกเสียงประชามติในรูปแบบดังกล่าวข้างต้น เหมาะสมกับประเทศไทยมากกว่าการออกเสียงประชามติแบบทางเลือกที่การออกเสียงประชามติที่มีบทบัญญัติเขียนไว้ว่าในกรณีที่เห็นสมควรรัฐอาจจัดให้มีการออกเสียงประชามติ เพื่อรับฟังความเห็นของประชาชนในเรื่องนั้น ๆ หรืออาจเรียกว่า *การลงประชามติแบบการมีสิทธิ์เลือกของประชาชน* ในเรื่องของกฎหมายที่ได้รับการผ่านโดยสภานิติบัญญัติ กรณีนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับการที่ผู้มีสิทธิ์ออกเสียงจำนวนหนึ่งตามที่

กำหนด ได้มีการร้องเรียนขอให้มีการลงประชามติ โดยปฏิบัติการต่างๆ เหล่านี้บรรดากฎหมายที่ได้ รับการผ่านโดยสภานิติบัญญัติอาจถูกล้มล้างด้วยมติมหาชนได้

ในการออกเสียงประชามติเมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2550 ผลปรากฏว่าประชาชนเห็นชอบกับ ร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 มากกว่าประชาชนที่ไม่เห็นชอบ คิดเป็นร้อยละ 56.69 ต่อ 41.37 ถือว่า เป็นคะแนนที่ไม่ต่างกันมากนัก จะเห็นได้ว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือไม่เห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 มากที่สุด คือ ร้อยละ 61.67 ซึ่งต่างจากภาคใต้ที่เห็นภาคที่เห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญ มากที่สุด คือ ร้อยละ 86.47

ผลของการออกเสียงประชามติถือว่าเป็นความก้าวหน้าของไทยคือ การได้นำกระบวนการการ ออกเสียงประชามติมาใช้อย่างเป็นทางการครั้งแรก รวมถึง การตื่นตัวของประชาชนในทุกภาคส่วนที่ แสดงออกมาในรูปแบบต่างๆ เช่น การวิพากษ์วิจารณ์ด้วยถ้อยคำ การเขียน การติดตามข่าวสารบ้าน เมือง การเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ เป็นต้น

5.2 ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในส่วนของกระบวนการการออกเสียงประชามติ

- 1.1 ให้ประชาชนทราบและเข้าใจเรื่องที่จะนำมาออกเสียงประชามติทั่วประเทศ
- 1.2 ให้แก่ประชาชนศึกษา เนื้อหา สาระ อย่างละเอียด โดยอาจใช้วิธีการที่เหมาะสม และเข้าถึงประชาชนให้มากที่สุด เพราะในบางกรณี เช่น รัฐธรรมนูญ ประชาชน ไม่สามารถเข้าใจได้ เนื่องจากมีความรู้ที่น้อย ไม่มีเวลา และภาษาที่ใช้เป็นภาษา กฎหมายยากแก่การเข้าใจ
- 1.3 ชี้แจงข้อดี และข้อเสียของเรื่องที่จะนำมาออกเสียงประชามติผ่านสื่อต่างๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ วิทยุชุมชน สื่อสิ่งพิมพ์ เป็นต้น หรือผ่านเวทีสาธารณะ
- 1.4 ประชาสัมพันธ์กำหนดการต่างๆ ของขั้นตอนการออกเสียงประชามติแต่ละ ขั้นตอนให้ประชาชนได้รับทราบอย่างทั่วถึง

2. ข้อเสนอแนะในส่วนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการออกเสียงประชามติ

- 2.1 เอื้ออำนวย สนับสนุน และส่งเสริมให้ประชาชนที่มีความคิดเห็นที่ต่างกัน ใน ประเด็นของเรื่องที่จะนำมาออกเสียงประชามติได้นำเสนอความคิดของแต่ละ ฝ่ายอย่างเท่าเทียมกัน
- 2.2 เอื้ออำนวย สนับสนุน และส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมกับหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องกับกระบวนการออกเสียงประชามติ
- 2.3 วางตัวเป็นกลางไม่สนับสนุน หรือคัดค้านการแสดงความคิดเห็นในประเด็นของ เรื่องที่จะนำมาออกเสียงประชามติ

บรรณานุกรม

1) หนังสือ

กฤษ เอื้อวงศ์.พร้อมหรือยังกับการออกเสียงประชามติครั้งแรกของประเทศไทย?.เอกสารวิชาการ ลำดับที่ 40 วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า.กรุงเทพฯ : นครปฐม การพิมพ์.2550

จำนงค์ ทองประเสริฐ.ภาษาไทยไขชาน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แพรวพิทยา. 2528.

วิรัช วิรัชนิการวรรณ.วิเคราะห์เปรียบเทียบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540กับรัฐธรรมนูญฉบับสำคัญ.กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม,2542

สุพจน์ ตำนตระกุล . ประวัติรัฐธรรมนูญ. สถาบันวิทยาศาสตร์สังคม. นนทบุรี : ตาตา พับลิเคชั่น จำกัด,2550.

อนันต์ ภักดีประไพ.ประชามติรัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ. 2517,2517

2) เอกสาร

คณะกรรมการการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ สภาร่างรัฐธรรมนูญ.ข้อพิจารณาสำคัญสำหรับการลงประชามติครั้งแรกของประเทศไทย.2550

บุญเลิศ ศุภติลก.ประชามติคืออะไร.เอกสารประกอบการอบรมเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์การประชาสัมพันธ์ส่วนภูมิภาค ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.วันที่ 3-5 พฤศจิกายน 2523

ราชกิจจานุเบกษา.ประกาศสภาร่างรัฐธรรมนูญ เรื่อง กำหนดวันออกเสียงประชามติ.เล่ม 124 ตอนพิเศษ 82 ง วันที่ 9 กรกฎาคม 2550

ราชกิจจานุเบกษา.ประกาศสภาร่างรัฐธรรมนูญ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการว่าด้วยการเผยแพร่ร่างรัฐธรรมนูญ และการออกเสียงประชามติ.เล่ม 124 ตอนพิเศษ 80 ง วันที่ 16 มีนาคม 2550

สีดา สอนศรี. ทางบวกและทางลบของการลงประชามติ.หนังสือพิมพ์มติชน. วันที่ 10 กรกฎาคม พ.ศ. 2550 ปีที่ 30 ฉบับที่ 10713

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.ข่าวสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.ข่าวที่ 121 ลงวันที่ 2 พฤษภาคม 2550

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. คำแนะนำการปฏิบัติเกี่ยวกับการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ.
ฝ่ายกฎหมาย ศูนย์อำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อยการเลือกตั้ง.2550

3) บทความในอินเทอร์เน็ต

กรมการปกครอง Retrieved form the World Wide Web <http://www.dopa.go.th>

กองบรรณาธิการ มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน. การลงเสียงประชามติคืออะไร, ทำไมเราจึงไม่รับร่าง รัฐธรรมนูญ _____ ? . Retrieved August 1, 2007 form the World Wide Web :
<http://www.midnightuniv.org/midnigh2544/0009999628.html>

คณะกรรมการการเลือกตั้ง Retrieved form the World Wide Web <http://www.etc.go.th>

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ Retrieved form the World Wide Web
<http://www.nhrc.or.th>

ชยพล ธาณีวัฒน์. กระบวนการเผยแพร่รัฐธรรมนูญและการออกเสียงประชามติตามรัฐธรรมนูญ
ชั่วคราว 2549. Retrieved July 25, 2007 form the World Wide Web :
<http://www.thaingo.org/view.php?id=347>

ประเทศไทยออนไลน์ Retrieved form the World Wide Web <http://www.prachatai.com>

ปัญญา อุดชานน. ประชามติรัฐธรรมนูญ. Retrieved July 18, 2007 form the World Wide
Web <http://www.thairath.com/news.php?section=education03&content=39433>

มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน Retrieved form the World Wide Web <http://www.midnightuniv.org>

มูลนิธิองค์กรกลางเพื่อประชาธิปไตย. การอบรมอาสาสมัคร. Retrieved August 15, 2007 form
the World Wide Web : http://www.pnet.in.th/pnetnews07_4.asp

มูลนิธิองค์กรกลางเพื่อประชาธิปไตย. แนะนำมูลนิธิองค์กรกลางเพื่อประชาธิปไตย. Retrieved
August 15, 2007 form the World Wide Web : http://www.pnet.in.th/pnetnews07_2.asp

มูลนิธิองค์กรกลางเพื่อประชาธิปไตย. แบบการสังเกต. Retrieved August 15, 2007 form the
World Wide Web : http://www.pnet.in.th/pnetnews07_5.asp

เว็พท่าองค์กรพัฒนาเอกชน Retrieved form the World Wide Web <http://www.thaingo.org>

สภาร่างรัฐธรรมนูญ Retrieved form the World Wide Web <http://www.parliament.go.th>

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.การออกเสียงประชามติ.Retrieved July 18,2007 form the World Wide Web : <http://www.ect.go.th/thai/referendum/referendum.html>

สำนักนายกรัฐมนตรี Retrieved form the World Wide Web <http://www.thaigove.org>

4) งานวิจัยและวิทยานิพนธ์

นนทวัฒน์ ปรมาณันท์.การออกเสียงประชามติที่ขัดหรือแย้งรัฐธรรมนูญ 2540.รายงานเสนอต่อสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ,2545.

นนทวัฒน์ ปรมาณันท์.ระบบการออกเสียงแสดงประชามติ.รายงานการวิจัยเพื่อจัดทำข้อเสนอการปฏิรูปการเมือง เสนอต่อคณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย (คพป.) กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.),2538.

ภาคผนวก ก.

รายชื่อคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ

1. นาวาอากาศตรีประสงค์	สุนศิริ	ประธานคณะกรรมการ
2. นายอัศววิทย์	สุมาวงศ์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
3. นายจรัญ	ภักดีธนากุล	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
4. ศาสตราจารย์ (พิเศษ) วิชา	มหาคุณ	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
5. นายชูชัย	ศุภวงศ์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สี่
6. ศาสตราจารย์สมคิด	เลิศไพฑูรย์	เลขานุการคณะกรรมการ
7. นายอัชพร	จารุจินดา	รองเลขานุการคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
8. นางกาญจนารัตน์	สิวิโรจน์	รองเลขานุการคณะกรรมการ คนที่สอง
9. นายคมสัน	โพธิ์คง	รองเลขานุการคณะกรรมการ คนที่สาม
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อติพันธ์	เชื้อบุญชัย	รองเลขานุการคณะกรรมการ คนที่สี่
11. นายธงทอง	จันทรางศุ	โฆษกคณะกรรมการ
12. นายพิสิฐ	ลี้อาธรรม	โฆษกคณะกรรมการ
13. นายไพบุลย์	วราหะไพฑูรย์	โฆษกคณะกรรมการ
14. นายปกรณ	ปรียากร	โฆษกคณะกรรมการ
15. ศาสตราจารย์เกริกเกียรติ	พิพัฒนเสรีธรรม	กรรมการ
16. ศาสตราจารย์ไชยยศ	เหมะรัชตะ	กรรมการ
17. นายเดชอุดม	ไกรฤทธิ	กรรมการ
18. นายวิจิตร	สุระกุล	กรรมการ
19. นายธนพิชญ์	มูลพดกษ	กรรมการ
20. รองศาสตราจารย์นครินทร์	เมฆไตรรัตน์	กรรมการ
21. นายนุรักษ์	มาประณีต	กรรมการ
22. นายประพันธ์	นัยโกวิท	กรรมการ
23. นางสาวพวงเพชร	สารคุณ	กรรมการ
24. นายไพโรจน์	พรหมสาส์น	กรรมการ
25. นายมนตรี	ศรีเอี่ยมสะอาด	กรรมการ
26. นายมานิจ	สุขสมจิตร	กรรมการ
27. นายวิจิตร	วิชัยสาร	กรรมการ
28. นายวิทยา	งานทวี	กรรมการ
29. รองศาสตราจารย์วุฒิสาร	ตันไชย	กรรมการ
30. รองศาสตราจารย์ศรีราชา	เจริญพานิช	กรรมการ
31. นางสดศรี	สตัยธรรม	กรรมการ
32. นายสนั่น	อินทรประเสริฐ	กรรมการ

33. นายสุพจน์	ไข่มุกด์	กรรมาธิการ	
34. นางอังคณา	นิละไพจิตร	กรรมาธิการ	
35. พลเอก อัฐฐพร	เจริญพานิช	กรรมาธิการ	
36. นางพรรณิภา เสริมศรี	ผู้อำนวยการสำนักกรรมาธิการ ๓ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร		ผู้ช่วยเลขานุการใน คณะกรรมการตาม ข้อบังคับฯ

ที่มา คณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ http://www.parliament.go.th/parcy/sapa_db/committee_con/index.php?mode=cname

ภาคผนวก ข.

คณะอนุกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญทั้ง 9 คณะ

1. รายชื่อคณะอนุกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญกรอบที่ 1 ว่าด้วยสิทธิเสรีภาพการมีส่วนร่วม
ของประชาชน และการกระจายอำนาจ ประกอบด้วย

1. นายชูชัย	ศุภวงศ์	ประธานคณะอนุกรรมการ
2. นายธงทอง	จันทรางศุ	อนุกรรมการ
3. นายมานิจ	สุขสมจิตร	อนุกรรมการ
4. รองศาสตราจารย์วุฒิสาร	ตันไชย	อนุกรรมการ
5. นายเดชอุดม	ไกรฤทธิ์	อนุกรรมการ
6. นายปกรณ์	ปรียากร	อนุกรรมการ
7. นายวิทยา	งานทวี	อนุกรรมการ
8. นายสุพจน์	ไข่มุกด์	อนุกรรมการ
9. นายวิจิตร	วิชัยสาร	อนุกรรมการ
10. นายสนั่น	อินทรประเสริฐ	อนุกรรมการ
11. พลเอกอัฐพร	เจริญพานิช	อนุกรรมการ
12. นางอังคณา	นี่ยะไพจิตร	อนุกรรมการ
13. นายปกรณ์	นิลประพันธ์	อนุกรรมการ
14. นางสาวสุนทรียา	เหมื่อนพะวงศ์	อนุกรรมการ
15. นางรัชฎาภรณ์	แก้วสนิท	อนุกรรมการ
16. นายสมชัย	ฤชุพันธุ์	อนุกรรมการ
17. นายโสภณ	ตะติโชติพันธุ์	อนุกรรมการ
18. นายเอกบุญ	วงศ์สวัสดิกุล	อนุกรรมการ
19. นายวัชรินทร์	ปัจเจกวิญญูสกุล	อนุกรรมการ
20. นายกิตติศักดิ์	ปรกติ	อนุกรรมการ
21. นางสาวจันทจิรา	เอี่ยมมยุรา	อนุกรรมการ
22. นายสุนทร	จันทร์รังสี	อนุกรรมการ

2. รายชื่อคณะอนุกรรมการยกย่องรัฐธรรมนูญกรอบที่ 2 ว่าด้วยสถาบันการเมือง
ประกอบด้วย

1. นายจรัญ	ภักดีธนากุล	ประธานคณะอนุกรรมการ
2. รองศาสตราจารย์นครินทร์	เมฆไตรรัตน์	เลขานุการคณะอนุกรรมการ
3. นายธนาวัฒน์	สังข์ทอง	ผู้ช่วยเลขานุการคณะอนุกรรมการ
4. นายยศศักดิ์	โกไศยกานนท์	ผู้ช่วยเลขานุการคณะอนุกรรมการ
5. นายไพโรจน์	พรหมสาส์น	อนุกรรมการ
6. นายประพันธ์	นัยโกวิท	อนุกรรมการ
7. นายพิสิฐ	สี้อธรรม	อนุกรรมการ
8. ศาสตราจารย์เกริกเกียรติ	พิพัฒน์เสรีธรรม	อนุกรรมการ
9. นางสาวพวงเพชร	สารคุณ	อนุกรรมการ
10. รองศาสตราจารย์รุจิรา	เตชางกูร	อนุกรรมการ
11. รองศาสตราจารย์บรรเจ็ด	สิงคะเนติ	อนุกรรมการ

3. รายชื่อคณะอนุกรรมการยกย่องรัฐธรรมนูญกรอบที่ 3 ว่าด้วยองค์กรตรวจสอบอิสระ
และศาล

1. นายวิชา	มหาคุณ	ประธานคณะอนุกรรมการ
2. นายนุรักษ์	มาประณีต	รองประธานคณะอนุกรรมการ
คนที่หนึ่ง		
3. รองศาสตราจารย์ศรีราชา เจริญพานิช		รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่สอง
4. นายวรรณชัย	บุญบำรุง	เลขานุการคณะอนุกรรมการ
5. รองศาสตราจารย์อุดม รัฐอมฤต		ผู้ช่วยเลขานุการคณะอนุกรรมการ
6. นายไพบูลย์	วราหะไพฑูรย์	โฆษกคณะอนุกรรมการ
7. นายคมสัน	โพธิ์คง	อนุกรรมการ
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธิตีพันธุ์ เชื้อบุญชัย		อนุกรรมการ
9. นายธนพิชญ์	มูลพฤกษ์	อนุกรรมการ
10. นางกาญจนารัตน์	ลิวโรจน์	อนุกรรมการ
11. นางสดศรี	สัตยธรรม	อนุกรรมการ
12. นายมนตรี	ศรีเอี่ยมสะอาด	อนุกรรมการ
13. นายชาญณรงค์	ปราณีตจิต	อนุกรรมการ
14. นายสุบุญ	วุฒิมวงศ์	อนุกรรมการ
15. นายอนุรักษ์	สง่าอารีย์กุล	อนุกรรมการ
16. นายฤทัย	หงส์ศิริ	อนุกรรมการ

17. นายสมชาติ ธีญาวินิชกุล อนุกรรมการ

4. คณะอนุกรรมการติดตามผลและประสานงานการรับฟังความคิดเห็น และการมีส่วนร่วมของประชาชน

1. นายไพโรจน์	พรหมสาส์น	ประธานคณะอนุกรรมการ
2. รองศาสตราจารย์วุฒิสาร	ตันไชย	รองประธานคณะอนุกรรมการ
3. นายชยาวุธ	จันทร	อนุกรรมการและเลขานุการ คณะอนุกรรมการ
4. นายดุษฐ์	สุวัฒน์วิทยากร	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ คณะอนุกรรมการ
5. นายกฤษณะ	จ้วงสินธุ์	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ คณะอนุกรรมการ
6. นางกรรณิการ์	บรรเทิงจิตร	อนุกรรมการ
7. นายไพศาล	ปราการรัตน์	อนุกรรมการ
8. นายวิชัย	อัมราลิขิต	อนุกรรมการ
9. นายนพดล	แก้วสุพัฒน์	อนุกรรมการ
10. นายอัครพงศ์	พยัคฆ์มนตรี	อนุกรรมการ
11. นายคณิต	พันธ์รักษ์ราชเดช	อนุกรรมการ
12. นายอำนาจ	ศิริชัย	อนุกรรมการ

5. รายชื่อคณะอนุกรรมการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

1. ศาสตราจารย์ไชยยศ	เหมะรัชตะ	ประธานคณะอนุกรรมการ
2. นายอัชพร	จารุจินดา	อนุกรรมการและเลขานุการ
3. นายวรรณชัย	บุญบำรุง	อนุกรรมการและ ผู้ช่วยเลขานุการ
4. นายชูชัย	ศุภวงศ์	อนุกรรมการ
5. รองศาสตราจารย์เกรียงไกร	เจริญธนาวัฒน์	อนุกรรมการ
6. รองศาสตราจารย์เกริกเกียรติ	พิพัฒน์เสรีธรรม	อนุกรรมการ
7. นายคมสัน	โพธิ์คง	อนุกรรมการ
8. นางดวงกมล	นิธิอุทัย	อนุกรรมการ
9. นายนุรักษ์	มาประณีต	อนุกรรมการ
10. นายปกรณ	ปรียากร	อนุกรรมการ
11. นายประพันธ์	นัยโกวิท	อนุกรรมการ

12. นางสาวพวงเพชร	สารคุณ	อนุกรรมการ
13. นายไพบูลย์	วราหะไพฑูรย์	อนุกรรมการ
14. นายไพโรจน์	พรหมสาส์น	อนุกรรมการ
15. นายพิสิฐ	สี้อาธรรม	อนุกรรมการ
16. รองศาสตราจารย์มานิตย์	จุมปา	อนุกรรมการ
17. รองศาสตราจารย์วุฒิสาร	ตันไชย	อนุกรรมการ
18. นางสาวศรี	สัตยธรรม	อนุกรรมการ
19. นายสุพจน์	ไข่มุกด์	อนุกรรมการ
20. ศาสตราจารย์สมคิด	เลิศไพฑูรย์	อนุกรรมการ
21. รองศาสตราจารย์อัษฎางค์	ปานิกบุตร	อนุกรรมการ
22. นายวิจิตร	วิชัยสาร	อนุกรรมการ
23. รองศาสตราจารย์กมลชัย	รัตนสกาวงศ์	อนุกรรมการ
24. นางกาญจนารัตน์	สีวิโรจน์	อนุกรรมการ

6. รายชื่อคณะอนุกรรมการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.

1. รองศาสตราจารย์วุฒิสาร	ตันไชย	ประธานคณะอนุกรรมการ
2. นางกาญจนารัตน์	สีวิโรจน์	อนุกรรมการ
3. รองศาสตราจารย์เกรียงไกร	เจริญธนาวัฒน์	อนุกรรมการ
4. นายคมสัน	โพธิ์คง	อนุกรรมการ
5. นายธนาวัฒน์	สังข์ทอง	อนุกรรมการ
6. นายปกรณ์	ปรียากร	อนุกรรมการ
7. นายไพบูลย์	วราหะไพฑูรย์	อนุกรรมการ
8. นายไพโรจน์	พรหมสาส์น	อนุกรรมการ
9. นายไมตรี	เทศกาล	อนุกรรมการ
10. นางสาวศรี	สัตยธรรม	อนุกรรมการ
11. ศาสตราจารย์สมคิด	เลิศไพฑูรย์	อนุกรรมการ
12. รองศาสตราจารย์อัษฎางค์	ปานิกบุตร	อนุกรรมการ
13. นายชูชัย	ศุภวงศ์	อนุกรรมการ
14. นายวิจิตร	วิชัยสาร	อนุกรรมการ
15. นายบุญเกียรติ	รักษาดิเรก	อนุกรรมการ
16. นายวรภัทร	วงศ์ปราโมทย์	อนุกรรมการ
17. นายคมชาญ	เล่าสกุล	อนุกรรมการ
18. นายเดชา	ศิริวัฒน์โก	อนุกรรมการ

19. นางสาวพรรณนภา	ห้องดุลย์	อนุกรรมการ
20. นายวิชาญ	อนงค์	คณะอนุกรรมการ
21. นายจักรี	ชื่นอุระ	คณะอนุกรรมการ
22. นายจิรพงษ์	เวชมงคลกร	คณะอนุกรรมการ
23. นายธานี	สามารถกิจ	คณะอนุกรรมการ
24. นายสุวรรณ	อัษฎานุกูล	คณะอนุกรรมการ
25. นายพิสิฐ	ลีอาธรรม	คณะอนุกรรมการ
26. นายประพันธ์	นัยโกวิท	คณะอนุกรรมการ
27. นายมานิจ	สุขสมจิตร	คณะอนุกรรมการ
28. นางอังคณา	นิละไพจิตร	คณะอนุกรรมการ
29. นายสุพจน์	ไข่มุกด์	คณะอนุกรรมการ
30. รองศาสตราจารย์ศรีราชา	เจริญพานิช	คณะอนุกรรมการ
31. นายสนั่น	อินทรประเสริฐ	คณะอนุกรรมการ
32. นาวาอากาศเอก ธีรนนท์	ทองนะ	คณะอนุกรรมการ
33. พันตำรวจโท อุกฤษฏ์	ภูทธิย์วงศ์สุข	คณะอนุกรรมการ
34. นายดุขฎี	พรสุขสวัสดิ์	คณะอนุกรรมการ
35. นายประวิง	คชาชีวะ	อนุกรรมการและเลขานุการ

7. รายชื่อ คณะอนุกรรมการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.

1. ศาสตราจารย์เกริกเกียรติ	พิพัฒน์เสรีธรรม	ประธานคณะอนุกรรมการ
2. นายคมสัน	โพธิ์คง	อนุกรรมการ
3. นายจักรรินทร์	โกมลศิริ	อนุกรรมการ
4. นายชูชัย	ศุภวงศ์	อนุกรรมการ
5. นายนุรักษ์	มาประณีต	อนุกรรมการ
6. นายประพันธ์	นัยโกวิท	อนุกรรมการ
7. นางสาวพวงเพชร	สารคุณ	อนุกรรมการ
8. นายไพบูลย์	วราหะไพฑูรย์	อนุกรรมการ
9. นายวิจิตร	วิชัยสาร	อนุกรรมการ
10. นางสาวแววตา	สุวานิชวิชัย	อนุกรรมการ
11. นางสดศรี	สัตยธรรม	อนุกรรมการ
12. นายสมศักดิ์	สุริยมงคล	อนุกรรมการ
13. นายสิริพงษ์	พงษ์พานิช	อนุกรรมการ
14. นายสุพจน์	ไข่มุกด์	อนุกรรมการ

15. นายสุวรรณ	อัษฎานุกูล	อนุกรรมการ
16. รองศาสตราจารย์อัษฎางค์	ปาณิกบุตร	อนุกรรมการ
17. รองศาสตราจารย์ศรีราชา	เจริญพานิช	อนุกรรมการ
18. นายสนั่น	อินทรประเสริฐ	อนุกรรมการ
19. นางอังคณา	นึละไพจิตร	อนุกรรมการ
20. นาวาอากาศเอก ฐิฐนันท์	ทองนะ	คณะอนุกรรมการ
21. พันตำรวจโท อุกฤษฏ์	ภูทธิย์วงศ์สุข	คณะอนุกรรมการ
22. นายวรรณชัย	บุญบำรุง	อนุกรรมการและเลขานุการ
23. นายอนุชิต	ปราสาททอง	อนุกรรมการและ ผู้ช่วยเลขานุการ
24. นางสาววรรณภา	เจริญพลนภัชชัย	อนุกรรมการและ ผู้ช่วยเลขานุการ
25. นายธนิศร์	ศรีประเทศ	อนุกรรมการและ ผู้ช่วยเลขานุการ
26. นายกฤษ	เอื้องวงศ์	อนุกรรมการและ ผู้ช่วยเลขานุการ
27. นายอภิวัฒน์	จิระศิริโสภณ	อนุกรรมการและ ผู้ช่วยเลขานุการ

8. รายชื่อคณะอนุกรรมการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ.

1. นายประพันธ์	นัยโกวิท	ประธานคณะอนุกรรมการ
2. รองศาสตราจารย์กมลชัย	รัตนสกาวงศ์	อนุกรรมการ
3. นายก่อเกียรติ	สุคนธ์เวช	อนุกรรมการ
4. นายชัยยุทธ	มังศรี	อนุกรรมการ
5. นางดวงกมล	นิธิอุทัย	อนุกรรมการ
6. นายธีระศักดิ์	วิจิตรอินทรามาศ	อนุกรรมการ
7. นายนุรักษ์	มาประณีต	อนุกรรมการ
8. นางสาวบวรสวรรค์	ประจวบกลาง	อนุกรรมการ
9. นางสาวพวงเพชร	สารคุณ	อนุกรรมการ
10. นายมานะ	วิวัตพงษ์	อนุกรรมการ
11. นายมานิตย์	จุมปา	อนุกรรมการ
12. นายยงเกียรติ	อดิเศรษฐกุล	อนุกรรมการ

13. นางสาวศรีย	สัตยธรรม	อนุกรรมาธิการ
14. นายสุพจน์	ไข่มุกต์	อนุกรรมาธิการ
15. นายวิจิตร	วิชัยสาร	อนุกรรมาธิการ
16. นายสถาพร	สันติบุตร	อนุกรรมาธิการ
17. นางสาวสุรณี	ผลทวิ	อนุกรรมาธิการ
18. นายสุวรรณ	อัษฎานุกูล	อนุกรรมาธิการ
19. รองศาสตราจารย์ศรีราชา	เจริญพานิช	อนุกรรมาธิการ
20. นางอังคณา	นิละไพจิตร	คณะอนุกรรมาธิการ
21. นายสนั่น	อินทรประเสริฐ	คณะอนุกรรมาธิการ
22. นาวาอากาศเอก ธีรนนท์	ทองนะ	อนุกรรมาธิการ
23. พันตำรวจโท อุกฤษฏ์	ภูทธิรงค์สุข	อนุกรรมาธิการ
24. นายพัฒนพงษ์	กัลลประวิทย์	อนุกรรมาธิการ
25. นางพงษ์สวาท	กายอรุณสิทธิ์	อนุกรรมาธิการและเลขานุการ
26. นายไพบูลย์	ร่วมสุข	อนุกรรมาธิการและผู้ช่วยเลขานุการ

9. รายชื่อ คณะอนุกรรมาธิการจัดทำข้อเสนอแนะในการตราหรือแก้ไขกฎหมาย เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ

1. นายเดชอุดม	ไกรฤทธิ	ประธานคณะอนุกรรมาธิการ
2. นางกาญจนารัตน์	สิวิโรจน์	อนุกรรมาธิการ
3. นายไกร	ตั้งสง่า	อนุกรรมาธิการ
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์กิตติศักดิ์	ปรกติ	อนุกรรมาธิการ
5. นายเจษฎา	อนุจรรย์	อนุกรรมาธิการ
6. นายเชาวนะ	ไตรมาศ	อนุกรรมาธิการ
7. นายธทอง	จันทรางศุ	อนุกรรมาธิการ
8. นายธนพิชญ์	มูลพฤกษ์	อนุกรรมาธิการ
9. นายธิตีเชษฐ	นุชนาฎ	อนุกรรมาธิการ
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธิตีพันธุ์	เชื้อบุญชัย	อนุกรรมาธิการ
11. รองศาสตราจารย์นครินทร์	เมฆไตรรัตน์	อนุกรรมาธิการ
12. นายมนตรี	ศรีเอี่ยมสะอาด	อนุกรรมาธิการ
13. นายมานิจ	สุขสมจิตร	อนุกรรมาธิการ
14. ศาสตราจารย์ (พิเศษ) วิชา	มหาคุณ	อนุกรรมาธิการ
15. นายวิทยา	งานทวิ	อนุกรรมาธิการ
16. นายวิจิตร	วิชัยสาร	อนุกรรมาธิการ
17. รองศาสตราจารย์ศรีราชา	เจริญพานิช	อนุกรรมาธิการ

18. นายเสีี่ยม	สันทัด	อนุกรรมการ
19. นายสุบุญ	วุฒิวงศ์	อนุกรรมการ
20. ศาสตราจารย์สมคิด	เลิศไพฑูรย์	คณะอนุกรรมการ
21. นายสุพจน์	ไข่มุกด์	คณะอนุกรรมการ
22. นายอัษฎพร	จารุจินดา	อนุกรรมการ
23. นายเอกบุญ	วงศ์สวัสดิ์กุล	อนุกรรมการ
24. นายธรรมนิตย์	สุมันตกุล	อนุกรรมการและเลขานุการ
25. นายธนาวัฒน์	สังข์ทอง	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ที่มา คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ <http://www.parliament.go.th>

ภาคผนวก ค.

รายชื่อคณะกรรมการวิสามัญประสานการมีส่วนร่วมและการประชาคมติ

1. รองศาสตราจารย์เจิมศักดิ์	ปิ่นทอง	ประธานคณะกรรมการ
2. นายคิวง	แสงมณี	รองประธานคณะกรรมการ คนที่ 1
3. ศาสตราจารย์จรัส	สุวรรณมาลา	รองประธานคณะกรรมการ คนที่ 2
4. นายวรพล	โสคติยานุรักษ์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่ 3
5. นางกรรณิการ์	บันเทิงจิตร	เลขานุการคณะกรรมการ
6. นายสามารถ	คัมภีรานนท์	ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ คนที่ 1
7. นายปริญญา	ศิริสารการ	ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ คนที่ 2
8. นางมาลีรัตน์	แก้วก่า	โฆษกคณะกรรมการ
9. นายนิรันดร์	พิทักษ์วัชระ	โฆษกคณะกรรมการ
10. นายกล้าณรงค์	จันทิก	กรรมการ
11. นายชาญชัย	สุนทรมัญญ์	กรรมการ
12. นายชูชัย	ศุภวงค์	กรรมการ
13. นางธนุช	ตรีทิพย์บุตร	กรรมการ
14. นายนิรันดร์	จงวุฒิเวศย์	กรรมการ
15. ศาสตราจารย์บวรศักดิ์	อูรรโณ	กรรมการ
16. นายปราโมช	รัฐวินิจ	กรรมการ
17. นายพงษ์ศักดิ์	พยัฆวิเชียร	กรรมการ
18. นายพยุงค์ศักดิ์	ชาติสุทธิผล	กรรมการ
19. นายพิเชียร	อำนาจวรประเสริฐ	กรรมการ
20. นางเรวดี	ประเสริฐเจริญสุข	กรรมการ
21. นายวิชัย	รูปชาติ	กรรมการ
22. นายวิชัย	ศรีขวัญ	กรรมการ
23. นายวิททยา	บริบูรณ์ทรัพย์	กรรมการ
24. นายวิททยา	คชเชื่อน	กรรมการ
25. นายศิริชัย	ไม้งาม	กรรมการ
26. พลตำรวจโทธรรมนิตย์	ปีตะนีละบุตร	กรรมการ
27. นายสมชัย	ฤชุพันธุ์	กรรมการ
28. นายสมพร	ใช้บางยาง	กรรมการ
29. นายสุเมธ	อุปนิสากร	กรรมการ
30. นายสวิง	ตันอุต	กรรมการ
31. นายประนูลู	สุวรรณภักดี	กรรมการ
32. นายสุรัช	เลี้ยงบุญเลิศชัย	กรรมการ

33. นาย อุทิศ	ชูช่วย	กรรมาธิการ
34. นายวิเชียร	คุตตวัส	กรรมาธิการ
35. นางบังอร	มาลาศรี	ผู้ช่วยเลขานุการในคณะกรรมการตามข้อบังคับ การประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ข้อ 8วรรค 3

ที่มา คณะกรรมาธิการวิสามัญประสานการมีส่วนร่วม http://www.parliament.go.th/parcy/sapa_db/committee_cons/index.php?group_id=1&mode=cname

ภาคผนวก ง.

รายชื่อคณะกรรมการยกร่างหลักเกณฑ์วิธีการออกเสียงประชามติ
และการออกเสียงประชามติ

1. นายสวัสดิ์ โชติพานิช	ประธานคณะกรรมการ
2. นายศิวะ แสงมณี	รองประธานคณะกรรมการคนที่หนึ่ง
3. พลตำรวจเอกมีชัย นุกูลกิจ	รองประธานคณะกรรมการคนที่สอง
4. รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย	โฆษกคณะกรรมการ
5. นายวุฒิชชาติ กัลยาณมิตร	โฆษกคณะกรรมการ
6. ศาสตราจารย์เจริญศักดิ์ โจนฤทธิพิเชษฐ์	กรรมการ
7. นายชนินทร์ บัวประเสริฐ	กรรมการ
8. รองศาสตราจารย์ดวงสุดา เตโชติรส	กรรมการ
9. นายประพันธ์ นัยโกวิท	กรรมการ
10. นายพิเชียร อำนาจวรประเสริฐ	กรรมการ
11. นายแสวง ทินกุล	กรรมการ
12. นางสดศรี สัตยธรรม	เลขานุการคณะกรรมการ
13. นางกรรณิการ์ บันเทิงจิตร	ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ

ที่มา คณะกรรมการยกร่างหลักเกณฑ์วิธีการออกเสียงประชามติ และการออกเสียงประชามติ
http://www.parliament.go.th/parcy/sapa_db/committee_cons/index.php?group_id=12&mode=cname

สถิติการใช้สิทธิออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ เมื่อ 19 ส.ค. 2550 จำแนกตามรายภาค

ภาค	ผู้มีสิทธิออกเสียง	ผู้มาใช้สิทธิออกเสียง	ร้อยละ	บัตรที่นับเป็นคะแนน	เห็นชอบ	ร้อยละ	ไม่เห็นชอบ	ร้อยละ	บัตรที่ไม่นับเป็นคะแนน			ร้อยละ
									บัตรเสีย	การคืนบัตร/อื่นๆ	รวม	
กลาง	15,144,307	8,741,488	57.72	8,589,647	5,714,973	65.38	2,874,674	32.89	151,815	26	151,841	1.74
ใต้	6,268,074	3,717,664	59.31	3,640,389	3,214,506	86.47	425,883	11.46	77,271	4	77,275	2.08
ตะวันออกเฉียงเหนือ	15,351,973	8,350,677	54.39	8,200,139	3,050,182	36.53	5,149,957	61.67	150,492	46	150,538	1.80
เหนือ	8,328,601	5,169,125	62.06	5,044,572	2,747,645	53.15	2,296,927	44.44	124,542	11	124,553	2.41
รวมทั้งประเทศ	45,092,955	25,978,954	57.61	25,474,747	14,727,306	56.69	10,747,441	41.37	504,120	87	504,207	1.94

หมายเหตุ สถิติตามตารางนี้ใช้ข้อมูลจากจำนวนผู้มาใช้สิทธิออกเสียงทั้งหมดมาคำนวณในแต่ละรายการ ซึ่งแยกเป็น 2 ส่วน คือ

- บัตรที่นับเป็นคะแนน ซึ่งรายการเห็นชอบและไม่เห็นชอบ รวมคิดเป็นร้อยละ 98.06
- บัตรที่ไม่นับเป็นคะแนน คือแยกเป็นรายการบัตรเสียและการคืนบัตร/อื่นๆ รวมคิดเป็นร้อยละ 1.94

รวมส่วนที่ 1 และ 2 คิดเป็นร้อยละ 100.00

รายงานผลการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ เมื่อ 19 ส.ค. 2550 จำแนกรายภาค

ภาค	เห็นชอบ	ร้อยละ	ไม่เห็นชอบ	ร้อยละ
กลาง	5,714,973	66.53	2,874,674	33.47
ใต้	3,214,506	88.30	425,883	11.70
ตะวันออกเฉียงเหนือ	3,050,182	37.20	5,149,957	62.80
เหนือ	2,747,645	54.47	2,296,927	45.53
รวมทั้งประเทศ	14,727,306	57.81	10,747,441	42.19

หมายเหตุ สถิติตามตารางนี้คำนวณจากบัตรที่นับเป็นคะแนน โดยไม่รวมบัตรที่ไม่ได้นับเป็นคะแนน เช่น บัตรเสีย การฉีกบัตร การคืนบัตร หรืออื่นๆ ซึ่งเป็นไปตามประกาศ สสร. ข้อ 33 เพื่อแสดงผลการออกเสียงประชามติ รายการเห็นชอบและไม่เห็นชอบ ในอัตรา 100 เปอร์เซ็นต์

สถิติการใช้สิทธิออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ เมื่อ 19 ส.ค. 2550 จำแนกตามรายจังหวัด

ลำดับ	จังหวัด	ผู้มีสิทธิออกเสียง	ผู้มาใช้สิทธิออกเสียง	ร้อยละ	บัตรที่นับเป็นคะแนน	เห็นชอบ	ร้อยละ	ไม่เห็นชอบ	ร้อยละ	บัตรที่ไม่นับเป็นคะแนน			ร้อยละ
										บัตรเสีย	การคืนบัตร/อื่นๆ	รวม	
1	กรุงเทพมหานคร	4,159,040	2,282,480	54.88	2,256,950	1,482,614	64.96	774,336	33.93	25,527	3	25,530	1.12
2	กระบี่	273,071	174,564	63.93	171,966	156,326	89.55	15,640	8.96	2,598	0	2,598	1.49
3	กาญจนบุรี	547,991	315,620	57.60	308,318	205,441	65.09	102,877	32.60	7,302	0	7,302	2.31
4	กาฬสินธุ์	712,674	392,489	55.07	385,395	118,625	30.22	266,770	67.97	7,091	3	7,094	1.81
5	กำแพงเพชร	529,089	288,014	54.44	282,549	211,812	73.54	70,737	24.56	5,465	0	5,465	1.90
6	ขอนแก่น	1,285,332	711,567	55.36	698,677	233,967	32.88	464,710	65.31	12,890	0	12,890	1.81
7	จันทบุรี	364,876	225,394	61.77	220,589	158,887	70.49	61,702	27.38	4,804	1	4,805	2.13
8	ฉะเชิงเทรา	477,492	273,985	57.38	268,618	173,173	63.21	95,445	34.84	5,367	0	5,367	1.96
9	ชลบุรี	873,321	480,701	55.04	472,773	363,427	75.60	109,346	22.75	7,922	6	7,928	1.65
10	ชัยนาท	258,783	152,601	58.97	149,275	99,890	65.46	49,385	32.36	3,326	0	3,326	2.18
11	ชัยภูมิ	820,407	430,930	52.53	421,983	145,078	33.67	276,905	64.26	8,945	2	8,947	2.08
12	ชุมพร	346,049	214,606	62.02	212,150	197,717	92.13	14,433	6.73	2,456	0	2,456	1.14
13	เชียงราย	833,079	538,699	64.66	523,281	189,947	35.26	333,334	61.88	15,417	1	15,418	2.86
14	เชียงใหม่	1,163,750	818,180	70.31	795,528	344,219	42.07	451,309	55.16	22,650	2	22,652	2.77
15	ตรัง	423,215	276,770	65.40	273,012	252,426	91.20	20,586	7.44	3,758	0	3,758	1.36
16	ตราด	151,262	88,975	58.82	87,429	68,957	77.50	18,472	20.76	1,546	0	1,546	1.74
17	ตาก	283,451	211,298	74.54	205,927	161,127	76.26	44,800	21.20	5,371	0	5,371	2.54
18	นครนายก	184,980	111,775	60.43	109,460	76,155	68.13	33,305	29.80	2,314	1	2,315	2.07
19	นครปฐม	607,303	362,149	59.63	355,070	221,507	61.16	133,563	36.88	7,077	2	7,079	1.95
20	นครพนม	492,946	273,494	55.48	269,388	60,372	22.07	209,016	76.42	4,105	1	4,106	1.50
21	นครราชสีมา	1,856,704	1,063,563	57.28	1,043,943	617,585	58.07	426,358	40.09	19,616	4	19,620	1.84
22	นครศรีธรรมราช	1,079,379	557,883	51.69	550,348	507,448	90.96	42,900	7.69	7,534	1	7,535	1.35

ลำดับ	จังหวัด	ผู้มีสิทธิออกเสียง	ผู้มาใช้สิทธิออกเสียง	ร้อยละ	บัตรที่นับเป็นคะแนน	เห็นชอบ	ร้อยละ	ไม่เห็นชอบ	ร้อยละ	บัตรที่ไม่นับเป็นคะแนน			ร้อยละ
										บัตรเสีย	การคืนบัตร/อื่นๆ	รวม	
23	นครสวรรค์	793,360	434,855	54.81	425,285	285,222	65.59	140,063	32.21	9,570	0	9,570	2.20
24	นนทบุรี	749,362	439,080	58.59	432,845	265,865	60.55	166,980	38.03	6,235	0	6,235	1.42
25	นราธิวาส	449,167	256,331	57.07	245,136	188,673	73.61	56,463	22.03	11,195	0	11,195	4.37
26	น่าน	354,425	230,003	64.89	224,166	87,885	38.21	136,281	59.25	5,837	0	5,837	2.54
27	บุรีรัมย์	1,087,307	565,499	52.01	553,471	305,495	54.02	247,976	43.85	12,025	3	12,028	2.13
28	ปทุมธานี	642,936	352,780	54.87	346,854	202,364	57.36	144,490	40.96	5,926	0	5,926	1.68
29	ประจวบคีรีขันธ์	355,735	200,848	56.46	197,395	164,672	81.99	32,723	16.29	3,453	0	3,453	1.72
30	ปราจีนบุรี	320,669	201,667	62.89	196,090	120,903	59.95	75,187	37.28	5,577	0	5,577	2.77
31	ปัตตานี	400,923	222,437	55.48	208,972	159,695	71.79	49,277	22.15	13,465	0	13,465	6.05
32	พระนครศรีอยุธยา	562,370	328,610	58.43	320,785	174,541	53.11	146,244	44.50	7,824	1	7,825	2.38
33	พะเยา	372,895	243,021	65.17	236,558	97,892	40.28	138,666	57.06	6,462	1	6,463	2.66
34	พังงา	175,300	112,452	64.15	110,731	96,417	85.74	14,314	12.73	1,721	0	1,721	1.53
35	พัทลุง	364,341	234,049	64.24	230,666	209,493	89.51	21,173	9.05	3,383	0	3,383	1.45
36	พิจิตร	413,058	215,540	52.18	211,310	140,925	65.38	70,385	32.66	4,229	1	4,230	1.96
37	พิษณุโลก	627,109	352,489	56.21	346,545	247,129	70.11	99,416	28.20	5,943	1	5,944	1.69
38	เพชรบุรี	338,037	227,357	67.26	223,276	187,363	82.41	35,913	15.80	4,080	1	4,081	1.79
39	เพชรบูรณ์	729,106	383,639	52.62	375,812	242,822	63.29	132,990	34.67	7,823	4	7,827	2.04
40	แพร่	363,572	243,076	66.86	237,906	89,361	36.76	148,545	61.11	5,170	0	5,170	2.13
41	ภูเก็ต	213,663	125,057	58.53	123,209	110,936	88.71	12,273	9.81	1,848	0	1,848	1.48
42	มหาสารคาม	689,600	385,476	55.90	379,151	129,894	33.70	249,257	64.66	6,324	1	6,325	1.64
43	มุกดาหาร	238,063	139,437	58.57	136,694	31,787	22.80	104,907	75.24	2,742	1	2,743	1.97
44	แม่ฮ่องสอน	145,200	97,029	66.82	94,319	65,320	67.32	28,999	29.89	2,710	0	2,710	2.79
45	ยโสธร	395,820	219,138	55.36	215,714	65,022	29.67	150,692	68.77	3,424	0	3,424	1.56
46	ยะลา	294,681	173,206	58.78	163,892	120,956	69.83	42,936	24.79	9,314	0	9,314	5.38

ลำดับ	จังหวัด	ผู้มีสิทธิออกเสียง	ผู้มาใช้สิทธิออกเสียง	ร้อยละ	บัตรที่นับเป็นคะแนน	เห็นชอบ	ร้อยละ	ไม่เห็นชอบ	ร้อยละ	บัตรที่ไม่นับเป็นคะแนน			ร้อยละ
										บัตรเสีย	การคืนบัตร/อื่นๆ	รวม	
47	ร้อยเอ็ด	951,282	492,919	51.82	485,573	110,799	22.48	374,774	76.03	7,342	4	7,346	1.49
48	ระนอง	112,534	67,369	59.87	66,443	61,115	90.72	5,328	7.91	926	0	926	1.37
49	ระยอง	408,666	244,864	59.92	241,454	188,718	77.07	52,736	21.54	3,410	0	3,410	1.39
50	ราชบุรี	597,905	368,674	61.66	360,595	265,678	72.06	94,917	25.75	8,075	4	8,079	2.19
51	ลพบุรี	561,047	309,970	55.25	302,125	185,444	59.83	116,681	37.64	7,845	0	7,845	2.53
52	ลำปาง	597,192	405,174	67.85	393,085	163,132	40.26	229,953	56.75	12,089	0	12,089	2.98
53	ลำพูน	314,899	237,265	75.35	229,958	111,042	46.80	118,916	50.12	7,306	1	7,307	3.08
54	เลย	448,105	275,646	61.51	270,227	116,396	42.23	153,831	55.81	5,419	0	5,419	1.97
55	ศรีสะเกษ	1,029,598	532,000	51.67	519,982	153,292	28.81	366,690	68.93	12,014	4	12,018	2.26
56	สกลนคร	789,670	419,594	53.14	414,310	113,866	27.14	300,444	71.60	5,280	4	5,284	1.26
57	สงขลา	911,718	584,485	64.11	576,120	529,513	90.59	46,607	7.97	8,364	1	8,365	1.43
58	สตูล	189,043	118,328	62.59	116,205	96,999	81.97	19,206	16.23	2,123	0	2,123	1.79
59	สมุทรปราการ	795,525	433,432	54.48	427,284	252,201	58.19	175,083	40.39	6,147	1	6,148	1.42
60	สมุทรสงคราม	148,518	88,935	59.88	86,917	66,742	75.05	20,175	22.69	2,018	0	2,018	2.27
61	สมุทรสาคร	333,129	188,017	56.44	184,514	127,088	67.59	57,426	30.54	3,503	0	3,503	1.86
62	สระแก้ว	377,749	246,367	65.22	243,151	180,449	73.24	62,702	25.45	3,213	3	3,216	1.31
63	สระบุรี	432,786	281,554	65.06	274,564	175,766	62.43	98,798	35.09	6,989	1	6,990	2.48
64	สิงห์บุรี	165,406	103,388	62.51	100,917	59,352	57.41	41,565	40.20	2,471	0	2,471	2.39
65	สุโขทัย	454,085	261,563	57.60	257,143	187,793	71.80	69,350	26.51	4,420	0	4,420	1.69
66	สุพรรณบุรี	628,124	371,345	59.12	363,404	238,817	64.31	124,587	33.55	7,941	0	7,941	2.14
67	สุราษฎร์ธานี	679,255	399,279	58.78	394,144	362,120	90.69	32,024	8.02	5,133	2	5,135	1.29
68	สุรินทร์	968,976	481,180	49.66	469,389	175,991	36.57	293,398	60.97	11,781	10	11,791	2.45
69	หนองคาย	640,680	330,319	51.56	324,941	81,934	24.80	243,007	73.57	5,378	0	5,378	1.63
70	หนองบัวลำภู	354,759	183,831	51.82	180,808	46,959	25.54	133,849	72.81	3,023	0	3,023	1.64

ลำดับ	จังหวัด	ผู้มีสิทธิออกเสียง	ผู้มาใช้สิทธิออกเสียง	ร้อยละ	บัตรที่นับเป็นคะแนน	เห็นชอบ	ร้อยละ	ไม่เห็นชอบ	ร้อยละ	บัตรที่ไม่นับเป็นคะแนน			ร้อยละ
										บัตรเสีย	การคืนบัตร/อื่นๆ	รวม	
71	อ่างทอง	214,543	125,056	58.29	122,045	70,162	56.10	51,883	41.49	3,010	1	3,011	2.41
72	อำนาจเจริญ	262,978	150,954	57.40	148,908	73,224	48.51	75,684	50.14	2,046	0	2,046	1.36
73	อุดรธานี	1,083,183	591,611	54.62	581,921	165,196	27.92	416,725	70.44	9,682	8	9,690	1.64
74	อุดรดิตถ์	354,331	209,280	59.06	205,200	122,017	58.30	83,183	39.75	4,080	0	4,080	1.95
75	อุทัยธานี	242,487	136,712	56.38	134,345	103,469	75.68	30,876	22.58	2,366	1	2,367	1.73
76	อุบลราชธานี	1,243,889	711,030	57.16	699,664	304,700	42.85	394,964	55.55	11,365	1	11,366	1.60
รวมทั้งประเทศ		45,092,955	25,978,954	57.61	25,474,747	14,727,306	56.69	10,747,441	41.37	504,120	87	504,207	1.94

หมายเหตุ

สถิติตามตารางนี้ใช้ข้อมูลจากจำนวนผู้มาใช้สิทธิออกเสียงทั้งหมดมาคำนวณในแต่ละรายการ ซึ่งแยกเป็น 2 ส่วน คือ

1. บัตรที่นับเป็นคะแนน ซึ่งรายการเห็นชอบและไม่เห็นชอบ รวมคิดเป็นร้อยละ 98.06
2. บัตรที่ไม่นับเป็นคะแนน คือแยกเป็นรายการบัตรเสียและการคืนบัตร/อื่นๆ รวมคิดเป็นร้อยละ 1.94

รวมส่วนที่ 1 และ 2 คิดเป็นร้อยละ 100.00

รายงานผลการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ เมื่อ 19 ส.ค. 2550 จำแนกรายจังหวัด

ลำดับ	จังหวัด	เห็นชอบ	ร้อยละ	ไม่เห็นชอบ	ร้อยละ
1	กรุงเทพมหานคร	1,482,614	65.69	774,336	34.31
2	กระบี่	156,326	90.91	15,640	9.09
3	กาญจนบุรี	205,441	66.63	102,877	33.37
4	กาฬสินธุ์	118,625	30.78	266,770	69.22
5	กำแพงเพชร	211,812	74.96	70,737	25.04
6	ขอนแก่น	233,967	33.49	464,710	66.51
7	จันทบุรี	158,887	72.03	61,702	27.97
8	ฉะเชิงเทรา	173,173	64.47	95,445	35.53
9	ชลบุรี	363,427	76.87	109,346	23.13
10	ชัยนาท	99,890	66.92	49,385	33.08
11	ชัยภูมิ	145,078	34.38	276,905	65.62
12	ชุมพร	197,717	93.20	14,433	6.80
13	เชียงราย	189,947	36.30	333,334	63.70
14	เชียงใหม่	344,219	43.27	451,309	56.73
15	ตรัง	252,426	92.46	20,586	7.54
16	ตราด	68,957	78.87	18,472	21.13
17	ตาก	161,127	78.24	44,800	21.76
18	นครนายก	76,155	69.57	33,305	30.43
19	นครปฐม	221,507	62.38	133,563	37.62
20	นครพนม	60,372	22.41	209,016	77.59
21	นครราชสีมา	617,585	59.16	426,358	40.84
22	นครศรีธรรมราช	507,448	92.20	42,900	7.80
23	นครสวรรค์	285,222	67.07	140,063	32.93
24	นนทบุรี	265,865	61.42	166,980	38.58
25	นราธิวาส	188,673	76.97	56,463	23.03
26	น่าน	87,885	39.21	136,281	60.79
27	บุรีรัมย์	305,495	55.20	247,976	44.80
28	ปทุมธานี	202,364	58.34	144,490	41.66
29	ประจวบคีรีขันธ์	164,672	83.42	32,723	16.58
30	ปราจีนบุรี	120,903	61.66	75,187	38.34
31	ปัตตานี	159,695	76.42	49,277	23.58
32	พระนครศรีอยุธยา	174,541	54.41	146,244	45.59
33	พะเยา	97,892	41.38	138,666	58.62

ลำดับ	จังหวัด	เห็นชอบ	ร้อยละ
34	พังงา	96,417	87.07
35	พัทลุง	209,493	90.82
36	พิจิตร	140,925	66.69
37	พิษณุโลก	247,129	71.31
38	เพชรบุรี	187,363	83.92
39	เพชรบูรณ์	242,822	64.61
40	แพร่	89,361	37.56
41	ภูเก็ต	110,936	90.04
42	มหาสารคาม	129,894	34.26
43	มุกดาหาร	31,787	23.25
44	แม่ฮ่องสอน	65,320	69.25
45	ยโสธร	65,022	30.14
46	ยะลา	120,956	73.80
47	ร้อยเอ็ด	110,799	22.82
48	ระนอง	61,115	91.98
49	ระยอง	188,718	78.16
50	ราชบุรี	265,678	73.68
51	ลพบุรี	185,444	61.38
52	ลำปาง	163,132	41.50
53	ลำพูน	111,042	48.29
54	เลย	116,396	43.07
55	ศรีสะเกษ	153,292	29.48
56	สกลนคร	113,866	27.48
57	สงขลา	529,513	91.91
58	สตูล	96,999	83.47
59	สมุทรปราการ	252,201	59.02
60	สมุทรสงคราม	66,742	76.79
61	สมุทรสาคร	127,088	68.88
62	สระแก้ว	180,449	74.21
63	สระบุรี	175,766	64.02
64	สิงห์บุรี	59,352	58.81
65	สุโขทัย	187,793	73.03
66	สุพรรณบุรี	238,817	65.72
67	สุราษฎร์ธานี	362,120	91.88
68	สุรินทร์	175,991	37.49

ไม่เห็นชอบ	ร้อยละ
14,314	12.93
21,173	9.18
70,385	33.31
99,416	28.69
35,913	16.08
132,990	35.39
148,545	62.44
12,273	9.96
249,257	65.74
104,907	76.75
28,999	30.75
150,692	69.86
42,936	26.20
374,774	77.18
5,328	8.02
52,736	21.84
94,917	26.32
116,681	38.62
229,953	58.50
118,916	51.71
153,831	56.93
366,690	70.52
300,444	72.52
46,607	8.09
19,206	16.53
175,083	40.98
20,175	23.21
57,426	31.12
62,702	25.79
98,798	35.98
41,565	41.19
69,350	26.97
124,587	34.28
32,024	8.12
293,398	62.51

ลำดับ	จังหวัด	เห็นชอบ	ร้อยละ	ไม่เห็นชอบ	ร้อยละ
69	หนองคาย	81,934	25.22	243,007	74.78
70	หนองบัวลำภู	46,959	25.97	133,849	74.03
71	อ่างทอง	70,162	57.49	51,883	42.51
72	อำนาจเจริญ	73,224	49.17	75,684	50.83
73	อุดรธานี	165,196	28.39	416,725	71.61
74	อุดรดิตถ์	122,017	59.46	83,183	40.54
75	อุทัยธานี	103,469	77.02	30,876	22.98
76	อุบลราชธานี	304,700	43.55	394,964	56.45
รวมทั้งประเทศ		14,727,306	57.81	10,747,441	42.19

หมายเหตุ สถิติตามตารางนี้คำนวณจากบัตรที่นับเป็นคะแนน โดยไม่รวมบัตรที่ไม่ได้นับเป็นคะแนน เช่น

บัตรเสีย การฉีกบัตร การคืนบัตร หรืออื่นๆ ซึ่งเป็นไปตามประกาศ สสร. ข้อ 33 เพื่อแสดง

ผลการออกเสียงประชามติ รายการเห็นชอบและไม่เห็นชอบ ในอัตรา 100 เปอร์เซ็นต์

ภาคผนวก ช.

รายละเอียดผู้ขอใช้สิทธิออกเสียงประชามตินอกเขตจังหวัด

ลำดับที่	จังหวัดที่ลงทะเบียน	จำนวน (คน)
1.	กระบี่	725
2.	กรุงเทพมหานคร	85,277
3.	กาญจนบุรี	694
4.	กาฬสินธุ์	231
5.	กำแพงเพชร	551
6.	ขอนแก่น	1,180
7.	จันทบุรี	1,984
8.	ฉะเชิงเทรา	3,040
9.	ชลบุรี	16,550
10.	ชัยนาท	279
11.	ชัยภูมิ	380
12.	ชุมพร	596
13.	ตรัง	388
14.	ตราด	888
15.	ตาก	1,715
16.	นครนายก	706
17.	นครปฐม	5,044
18.	นครพนม	386
19.	นครราชสีมา	2,546
20.	นครศรีธรรมราช	793
21.	นครสวรรค์	917
22.	นนทบุรี	6,573
23.	นราธิวาส	4,507
24.	น่าน	377
25.	บุรีรัมย์	662
26.	ปทุมธานี	16,774
27.	ประจวบคีรีขันธ์	3,357

28.	ปราจีนบุรี	5,063
29.	ปัตตานี	6,018
30.	พระนครศรีอยุธยา	6,026
31.	พะเยา	504
32.	พังงา	752
33.	พัทลุง	230
34.	พิจิตร	364
35.	พิษณุโลก	1,469
36.	ภูเก็ต	3,065
37.	มหาสารคาม	400
38.	มุกดาหาร	206
39.	ยะลา	3,219
40.	ยโสธร	239
41.	ระนอง	337
42.	ระยอง	4,160
43.	ราชบุรี	1,028
44.	ร้อยเอ็ด	324
45.	ลพบุรี	1,167
46.	ลำปาง	791
47.	ลำพูน	2,445
48.	ศรีสะเกษ	621
49.	สกลนคร	345
50.	สงขลา	2,568
51.	สตูล	331
52.	สมุทรปราการ	16,462
53.	สมุทรสงคราม	588
54.	สมุทรสาคร	7,086
55.	สระบุรี	2,374
56.	สระแก้ว	771
57.	สิงห์บุรี	413

58.	สุพรรณบุรี	451
59.	สุราษฎร์ธานี	1,018
60.	สุรินทร์	796
61.	สุโขทัย	305
62.	หนองคาย	432
63.	หนองบัวลำภู	137
64.	อำนาจเจริญ	137
65.	อุดรธานี	650
66.	อุตรดิตถ์	302
67.	อุทัยธานี	509
68.	อุบลราชธานี	765
69.	อ่างทอง	242
70.	เชียงราย	2,061
71.	เชียงใหม่	4,282
72.	เพชรบุรี	928
73.	เพชรบูรณ์	859
74.	เลย	540
75.	แพร่	370
76.	แม่ฮ่องสอน	807
	รวม	242,077

ประมวลผล ณ วันที่ 8 สิงหาคม 2550